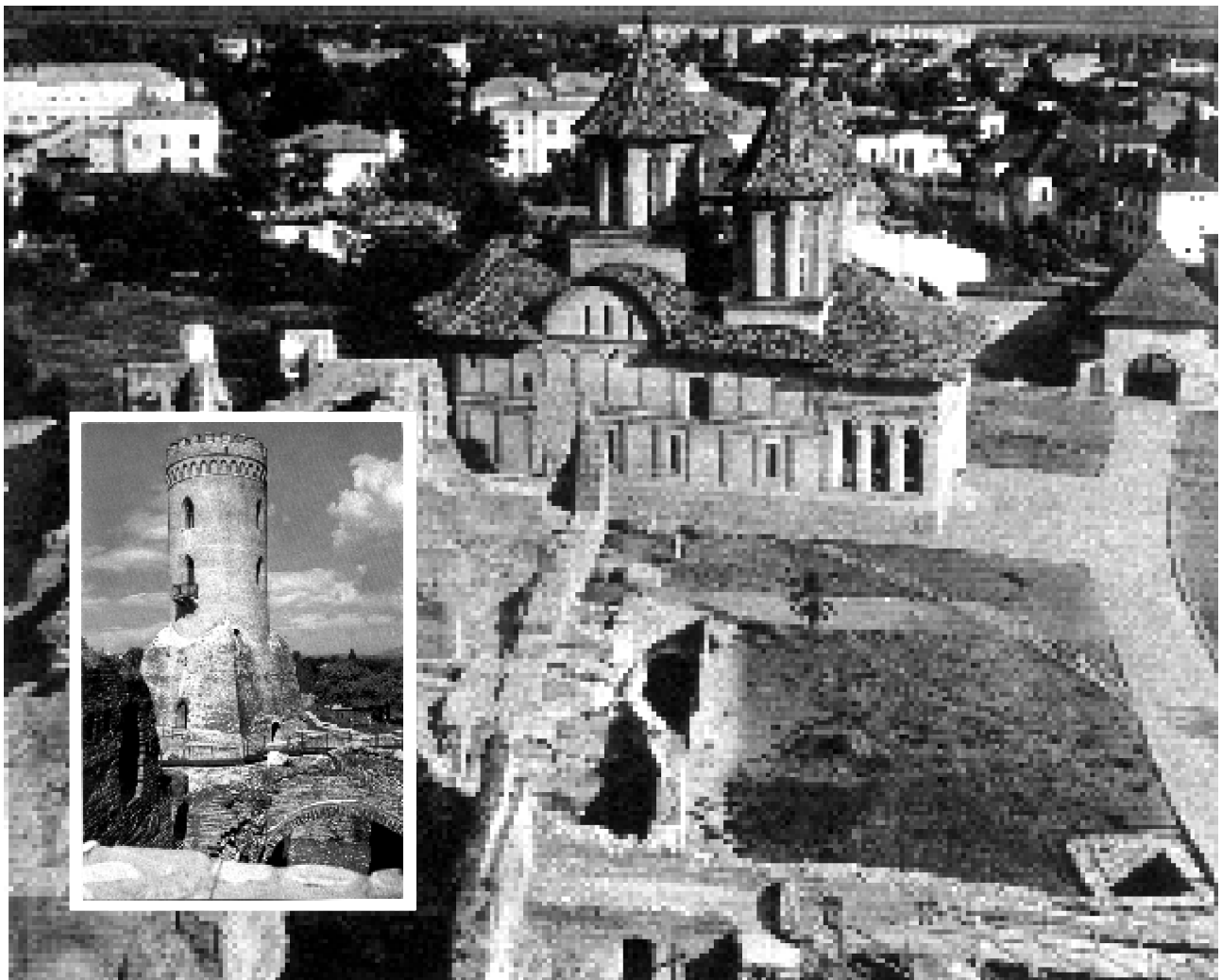

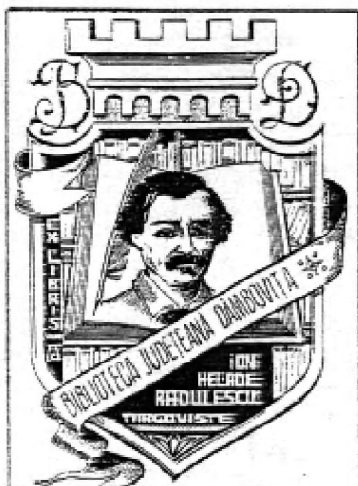
CURIER

REVISTĂ DE CULTURĂ ȘI BIBLIOLOGIE

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „Ion Heliade Rădulescu”
DÂMBOVIȚA

TÂRGOVIȘTE
An. X - Nr. 1-2 (18-19) 2003
ISSN 1223-9712

Colectivul de redacție:

Dr. Victor Petrescu –
Redactor șef,
directorul bibliotecii

Redactori
Florin Dragomir,
Serghe Paraschiva,
Cornel Albuleț,
Minodora Gulie

Procesare computerizată
Daniela Stoica,
Mariana Briceag

Tehnoredactare
Daniel Dumitru Stan

Redacția și administrația:
Str. Stelea, nr. 2
Târgoviște, Dâmbovița 0200
Tel/fax: 0245/612316

Editura **Bibliotheca**
Str. Nicolae Radian,
Bl. KB2/3, Târgoviște
Tel/fax 0245/212241

Tiparul: **PRESTO1 S.R.L.**
Târgoviște

SUMAR

TÂRGOVIȘTE – CONTINUITATE CULTURALĂ ÎN TIMP

- Prima tipăritură târgovișteană în context de geocivilizație europeană / 1
Dr. **George Coandă**
- Tradiții culturale și scriitoricești în familia Văcăreștilor / 2
Dr. **Victor Petrescu**
- Nicolae Ciorănescu / 6
Prof. **Mihai Gabriel Popescu**
- Cervantes și Mircea Horia Simionescu, maeștrii abaterilor fertile / 8
Ștefan Ion Ghilimescu

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

- Udriște Năsturel - reprezentant al umanismului românesc / 10
Drd. **Sorina Niță**
- Bibliologi târgovișteni la mijloc de secol XIX / 12
Alexandru V. Ștefănescu
- Un bibliolog uitat: Christache Georgescu / 13
Dr. **Gheorghe Buluță**
- O inițiativă a Casei Școalelor: biblioteca liceală / 16
Emil Vasilescu
- Lectura publică în comuna Dragomirești / 19
Elisabeta Călin
- Animația culturală în bibliotecile publice / 20
Florin Dragomir; Vlăduț Andreescu
- Inaugurarea noului sediu al Bibliotecii orașenești „Aurel Iordache” Găești / 24
Valentina Tufescu
- Biblioteca pentru copii „I. Al. Brătescu-Voinești”, Târgoviște, într-un nou local / 24
Prof. **Rodica Alexandru**

DEMERS BIBLIOTECAR MODERN

- Despre modernizarea bibliotecilor românești / 25
Dr. **Victor Petrescu**
- Configurarea unei baze de date on-line în biblioteci / 27
Daniela Stoica
- Scurt demers asupra informatizării Bibliotecii Universității „Valahia” Târgoviște / 29
Asist. **Marius Coman**
- Societatea informațională și impactul acesteia asupra formării bibliotecarilor / 31
Drd. **Agnes Erich**

PATRIMONIUM

- Despre circulația cărții târgoviștene în Transilvania / 33
Dr. **Gabriela Nițulescu**
- Legenda populară în zona Dâmbovița / 36
Drd. **Alexandru Nicolescu**
- Ionel Fernic / 38
Theodor Nicolin
- Revista „Litere” – 70 de ani de la primul număr / 39
Prof. **Mihai Stan**
- Elena Văcărescu – scriitoare română de limbă franceză / 41
Dr. **Ștefania Rujan**
- Jean Vasiliu – o voce de ziarist în cetatea Basarabilor / 43
Dr. **Mihai Oproiu; Alexandrina Andronescu**

Târgoviște

CONTINUITATE CULTURALĂ ÎN TIMP

PRIMA TIPĂRITURĂ TÂRGOVIȘTEANĂ ÎN CONTEXT DE GEOCIVILIZAȚIE EUROPEANĂ

Există încă o obstinată rezistență la a proiecta momente fundamentale ale culturii românești în context de geocivilizație europeană. Cauza ar fi defazajul la progresul rapid al occidentului și centrului european înregistrat, cu deosebire, pe ductul de la Evul Mediu la Renaștere. Este drept – privindu-ne cu sinceritate trecutul – că un astfel de defazaj a existat, dar nu s-a datorat lipsei de voință a românilor de-a fi în „rândul lumii” europene, ci ingerințelor unor puteri străine în destinul lor, ei luptând secol după secol (XIV-XIX) să-și păstreze ființa de neam. Dar cu toate aceste situații – uneori imposibile –, au fost să fie și unele momente de afirmare europeană, contribuatoare chiar la procesul evolutiv istoric al sud-estului balcanic al continentului.

Un astfel de moment s-a petrecut acum 495 de ani, la 10 noiembrie 1508, când de sub teascurile tiparniței de la Mănăstirea Dealu a apărut prima carte imprimată în tehnica gutenbergiană nu numai din spațiul românesc, dar și din geospațiul cultural – stringent geografic delimitându-l – central și sud-est european.

În ce împrejurări de geocivilizație s-a petrecut evenimentul? Într-unele, în acel moment favorabile cel puțin Țării Românești, dacă avem în vedere că domnia lui Radu cel Mare (1495-1508) în vremea căruia s-a instalat la Mănăstirea Dealu „mașina de tipărit” a călugărului Macarie, a fost, în general lipsită de zguduirii militare cu împărăția Semilunii, ocupată cu campaniile numeroase duse împotriva contemporanului său din tronul de la Suceava, Ștefan cel Mare. De altfel, Radu cel Mare, a fost în pace și cu Vladislav al III-lea, regele Ungariei, de la care va fi primit în dar – un semn de neîndoielnică prețuire – domeniul Geoagiului, iar Țara Românească a cunoscut o perioadă de evoluție de tip occidental, mai ales în domeniul vieții spirituale. Căci, așa cum recunoaște cronicarul turc Leunclavius, „s-a purtat cu cea mai mare deșteptăciune și a cârmuit țara românilor spre deosebita mulțumire a supușilor (...) prin superioritatea sufletului său”¹, astfel că „N-a purtat războaie, a dorit pacea și s-a ocupat îndeosebi de treburile bisericesti și culturale”².

Domnia sa cu siguranță că va fi fost influențată de ceea ce se petrecea pe tărâm cultural în Europa occidentală și centrală, dar și politic, o Europă sfărtecată de războaie, cum au fost cele dintre Franța, Spania și Habsburgi pentru supremație în peninsula Italică, dintre Anglia și Scoția, Reconquista antiarabă în spațiul hispanic, dar și de excesele inchiziționale criminale ale lui Tomas de Torquemada, Radu cel Mare înțelegând că pacea cu vecinii este mult mai profitabilă și pentru sine și pentru poporul său, iar luminile

spiritului benefice. Aceste lumini în Occident s-au numit în epocă *Leonardo da Vinci, Pico della Mirandola, Erasm din Rotterdam, Niccolò Machiavelli, Nicolaus Copernic, Michelangelo Buonaroti, Juan de Encina, Hieronymus Bosch, Hans Holbein cel Bătrân* – iată o galerie impresionantă de cariatide ale spiritului european – și a căror răsfrângere asupra Țării

Românești a dorit-o domnitorul, un recunoscut iubitor de satisfacții spirituale și care era la curent cu noua tehnologie de imprimare tipografică a cărților prin legăturile sale cu familia despotului sârb independent *Gheorghe Crnojevič*, care îi încredințase ieromonahului *Macarie* tipărirea unui liturghier slav la Veneția, în 1483, iar între 1494-1495, imprimarea în capitala Muntenegrului, Cetinje, a altor trei cărți de cult ortodox (un Molitvenic, un Octoih și o Psaltire).³

Alungat de otomani de pe tronul Zetei (Muntenegrului), *Gheorghe Crnojevič* ia calea pribegiei la Veneția, apoi la Ravena; *Macarie*, rămas fără protector, refugiindu-se, la rândul său, în cetatea dogilor, de acolo recuperându-l *Radu cel Mare* la sfatul mitropolitului Ungrovlahiei, sârbul *Maxim Brancovič*, văr al despotului fugat din Cetinje⁴, împreună cu nepotul celui din urmă, Solomon.

Domnitorul valah îl va fi instalat pe ieromonahul cetinian la Mănăstirea Dealu, gestul înscriindu-se în programul său de reorganizare a vieții eclesiale, acordând o atenție deosebită acțiunilor ctitoritoare, exemplul cel mai strălucit fiind Biserica „Sf. Nicolae” a Mănăstirii Dealu, o bijuterie de artă arhitecturală, „cea mai măreață din câte se zidiseră până atunci pe pământul Țării Românești”.⁵ Firesc – și a înțeles bine acest lucru – a realizat nevoia de cărți tipărite pentru bisericile Țării Românești, dar și pentru cele din Transilvania și Moldova, el manifestând o reală conștiință de neam, cât și pentru cele din țările sud-dunărene opresate de otomanii islamici.⁶

Există o controversă asupra „mașinii tipografice” a lui *Macarie*, a locului său de fabricație: Veneția sau Târgoviște.⁷ Cred că mai puțin contează dacă ar fi purtat – ca să folosesc un limbaj tehnic modern – inscripția „Made in Venezia” ori „Made in Târgoviște”, eu unul înclinând spre originea

venețiană a tiparului, având în vedere posibilitățile tehnologice ale orașului din laguna nord-vest adriatică, important fiind faptul că de sub teascul său a apărut la 10 noiembrie 1508 acel admirabil „*Liturghier*” – ca operă tipografică -, primă carte imprimată în tehnica inventată de Gutenberg în spațiul românesc.

Prima operă tipografică valahă a lui *Macarie* - „*Liturghie*”, cum a titrat-o călugărul cetinian – începută sub *Radu cel Mare*, la 1507, și isprăvită sub *Mihnea cel Rău*, în anul următor, cuprinde în sumarul său o povățuire către preot, rânduielile Proscomidiei, în *Liturghiere*, în *Litie*, binecuvântarea colivei, ecfonisele de la Vecernie și Utrenie, o traducere a Diataxei liturgice a patriarhului *Filotei* al Constantinopolului.

Succesul acestei prime tipărituri târgoviștene a fost rapid pe tot cuprinsul românesc, dar și în geospațialitățile culturale balcanice și est slave, constituindu-se, astfel, într-un vector de geocivilizație cultică ortodoxă europeană.

Dr. *George Coandă*,

membru al Academiei Americano-Române de Arte și Științe din S.U.A.

NOTE

1. **Lapedatu, Alexandru**, *Politica lui Radu cel Mare 1495-1508*, în *Lui Ion Bianu, amintire*, București, 1916.
2. **Giurescu, Constantin C, Giurescu Dinu C.** *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Editura Albatros, București, 1971, p. 326.
3. **Cartoian, Nicolae**. *Istoria literaturii române vechi*, Editura Minerva, București, 1980, p. 92.
4. *Ibidem*. P. 94
5. **Păcurariu, Mircea**, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992, p. 372-373
6. *Ibidem*. p. 535.
7. *Ibidem*. p. 536.

TRADIȚII CULTURALE ȘI SCRITORICEȘTI ÎN FAMILIA VĂCĂREȘTILOR

Văcăreștii sunt una din cele mai vechi familii boierești românești. Cei mai mulți cercetători consideră că aceasta își are originea în Făgărașul transilvan. De frica ungarilor ei trec munții, împreună cu Negru Vodă, în secolul al XIII-lea, oprindu-se la Câmpulung. Însuși Ienăchiță Văcărescu, în manuscrisul *Grammaticii* sale, nota: „1215. Neagoe Văcărescul, fiul lui Dan Văcărescul, voevod al Făgărașului, nepot de sor(ă) a(l) lui Radul vodă Negru; venit-au cu el [adaus cu creionul] și doamna (muma) lui Anna, la Cîmpulung în acești a(n)i; zidit-au biserici doosprezece în satele care a stăpînit pă Dîmbovița în jos; lăsat-au fiu pă Radul i Șarban, și fete șase; a murit în vîrstă de ani 59; numele soții sale fost-au Maria; acesta fost-au foarte bogat”¹.

Primul, amintit de altfel și în *Genealogia Cantacuzinilor* întocmită de Mihai Cantacuzino², este Neagoe Văcărescu (Negoiță), fiul lui Dan, voevodul Făgărașului. De aceeași părere este și Alexandru Odobescu: „Printre tovarășii lui Negru vodă, se zice că ar fi fost și junele Negoiță, domnesc cocon al lui Dan, voevodul Făgărașului, și nepot de soră al căpeteniei românilor; acesta întemeie sate și biserici douăsprezece pe malurile Dîmboviței coprinse de dînsul, el avu șase fete și doi feciori, Radul și Șerban, cărora le lasă moștenire cu numele de Văcărești, scutul părintesc ce purta gravat pe dînsul **Cetatea Făgărașului**, pe care filfiie o **acvilă albă**, emblemă de imaculată putere, și prapurul purpuriu, cu zicerea VIRTUS scrisă în litere de aur”³.

Și cercetătorii străini consemnează existența acestei

familii. Printre ei, Eder în *Observationes criticae et pragmaticae ad historiam Transilvaniae*, Cibinii, 1803. El nota: „Exeunte etiam seculo tertio decimo Ugrinum Valachum possessionum « Fogros et Zumbothel iuxta fluvium Olth existentium » dominum fuisse, ex originariis Andreae III litteris anni 1290 comperi; et ilustrum in Valachia familiam Vakaresk in hunc diem ad significationem pristinae possessionis uti insignibus Fagarasiensibus accipi”⁴.

De asemenea, Johann Christian von Engel în „*Geschichte der Moldau und Walachey*, vol. I, Halle, 1804, face aceeași afirmație: „Um J. 1290 war ein gebohrner Walach, Namens Ugrinus, der Herr und Besitzer von Fogaras und Szombathely. Die Walachische Bojaren Familie Vakareskul fuehrt noch jetzt das Fogaraser Wappen zum Andenken eines vorigen Besitzes”⁵.

Ion Voinescu II subliniază și el stirpea transilvană a familiei, rolul ei în societatea românească: „Originară din Transilvania, familia Văcăreștilor este una din acele familii cu care istoria noastră se făleşte pentru sentimentele sale de patriotism. Ea a produs neconținut bărbați însemnați care s-au deosebit în mai toate carierele”.

În discursul ținut *La mormântarea lui Ioan Văcărescu*, Heliade Rădulescu afirmă că străbunii răposatului „trecură de peste Carpați o dată cu duca de Făgăraș, Radu-Negru, descendentul Nigerilor-Basarabi”.

Cu asemenea vechime, pe întinderea a aproape patru secole, familia Văcăreștilor s-a implicat activ în destinul

politic, economic și social al Țării Românești. Și nu în ultimul rând în cel cultural, spiritual.

Primul dintre Văcărești amintit de același Alexandru Odobescu este **Pătrașcu Văcărescu**: „La 1554, se nascu din neamul Văcăreștilor, un copil căruia domnul de atunci, Pătrașcu cel Bun, îi dete, ca naș, numele său: acesta fu aga Pătrașcu Viteazul care, într-o lungă carieră războinică, doborî în bătălii atâția vrăjmași păgâni câte zile cu soare sunt într-un an și care, pentru aceea, își închină sabia izbânditoare la toți sfinții ai zilelor de peste an. De acest Pătrașcu, care la bătrânețe fu ban al Craiovei și însoți la războaie pe Mihai Viteazul, este clădită biserica din căminul Văcăreștilor de lângă Târgoviște; în zilele lui Petru vodă Cercel, 1584, el fu ispravnic adică executor la zidirea Bisericii Domnești din Târgoviște, unde i-a și rămas chipul zugrăvit printre ctitori”.

Aceasta este renovată mai târziu de domnitorul Mihai Șuțu „prin rugăciunea și îndemnarea lui Jupân Ianache Văcărescu, vel vistier și mare dicheofilax al bisericii”. Pisania, datată 1785, august 11, deasupra intrării în pridvor conținea trei medalioane: în primul, stema Țării Românești; în stânga, inscripția în greacă, ștersă, care nu se mai poate descifra; în cel din dreapta, în limba română, cu litere chirilice, însemnarea pe care o reproducem mai jos: „Această sf(î)ntă și d(u)mne/zească biserică din lumina/ta Curte Domnească a Țării Rumâne/ști, din Târgoviște, fiind zidită / de prea înălțatul domn Petru v(oi)e v(od) și / înfrumusețată de alți înălțați d(o)mni / și fericiți (c)titor(i) ce au stănut după / vremi oblăduitor(i) acești țări, acumu / în ceale după urmă stricându-se de în/tâmplările vremilor și rămându, nu nu / mai dezvoltată, ci încă și sf(în)tu/ltul oltaru / dăzlipit de biserică și bolta dărăpănată, încît era spre cădere a toatei biserici, d(u)mne/zeiască prevedenție încununînd cu stema / domnii pre măriia sa înălțatul domn Mihail Suțu v(oi)e v(od) o au înnoit-o și au învălit-o și au înpo/dobit-o cu hramul afară cum să vede, din/preună cu luminata d(oa)mna sa, cu Sevasti / Calimahî v(oi)e v(od) ...prin rugăciunea și / îndemnarea

dumnealu(i) jupân Ianache Văcărescul vel vist(ier) și mare dicheofilax al bisericii [cei mari a răsăritului]”.

În această perioadă, Ienăchiță Văcărescu, era vel vistier, apărător al bisericii ortodoxe (dicheofilax), insistența sa pe lângă domnitor făcându-se și în memoria strămoșului său.

Mai este amintit și Negoită Văcărescu, spătarul, care la 1685, fiind baș capucehaia lui Șerban Vodă Cantacuzino, a murit în Țarigrad. De altfel, era în tradiția familiei ca un membru marcant să fie capucehaie la Poartă, unii dintre ei sfârșind tragic, omorâți de turci (Negoită, Ianache, bunicul viitorului poet).

O figură reprezentativă a vieții culturale de la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea a fost **Ianache Văcărescu**, bunicul viitorului poet. A fost

cumnat cu Constantin-Vodă Brâncoveanu deținând înalte dregătorii: agă, clucer, vistier. De asemenea, capucehaie la Poartă. Este cunoscut drept ctitor de biserică, implicându-se și în refacerea altora. În 1698 – 1699, a fost ispravnic pentru repararea Bisericii Domnești din Târgoviște. Soția lui Brâncoveanu, Maria, sora sa, îi încredințează lui Ianache, vel agă, reconstrucția Bisericii dintr-o Zi (1702). Va coordona și reconstrucția Bisericii Sfântu Gheorghe Nou din București, încheiată la 22 septembrie 1699, unde mai târziu va fi înmormântat, după multe peripeții, Constantin Brâncoveanu.

În 1707 figura printre portretele ctitorilor de la vechea Mitropolie din Târgoviște. În tindă, prima inscripție din dreapta avea următorul text: „Jupân Enache Văcărescu, vel paharnic / Stanca jupănița ego / cu șase copii: Marina, Ilinca, Bălașa, Constantin, Barbu și Ștefan” [tatăl poetului, n.n.]. Figura alături de numele unor domnitori (Radu voevod), Mateiu v(oi)e v(od) Constantin B(râncoveanu), Basarab v(oi)e v(od) / Radu Voevod, Șerban v(oi)e v(od), Cantacuzenu sau de cele ale lui „Ștefan mitropolitul / Antim mitropolitul”.

Pisania din 1708, octombrie 10, ce se afla deasupra primei intrări, consemna: „În slava Înălțării tale mântuitorule

Hristoase, ale tale dintru ale tale aduce robului tău Enache Văcăresculu, vel paharnicu podoabă din acestu sfânt lăcașu cu zugrăveala, cu pardoseala și cu facerea chiliilor despre miezănoapte, din clopotniță până în foisorul caselor celor vechi, în zilele prealuminatului domnu Io Constantin Brâncoveanulu v(oi)e v(od) spre vecinica lui și părinților lui pomenire. 7217, dn(i)10⁶⁶.

Aici se află, datată 1701, septembrie 28, piatra de mormânt a lui Neogoe (Negoiță) Văcărescu: „Supt această / reace piatră ai/ci în sf(î)nta și marea Mitropo/lie odihnescu-se oasele ro/bului lui Dumnezeu Neogoe / spătarul Vă/cărescul avă/ndu viață în lu/me ani 72 / și s-au săvârșit cu pa/ce în luna lui septemvrie / în 28 de zile / la anul 7210⁶⁷”.

O altă piatră de mormânt, datată 1760, martie 15, aduce date asupra altor membri ai familiei Văcărescu, care, în mod cert, au făcut importante danii vechii Mitropolii: „Aicea

odihnescu o/asele dumnealu d(le) bun neam jupân Ivan Văcărescu) i jupâ/nița lui Maria / snă ego Ioan Ștefan / Asan, Maria, Șarban, Nea/goe, Zamfira, Ianache / Neacșa, Datco, Mih/alcea, Constandin, Stroe, / Sava, Babue / Bălașa / Ancuța, Zoița, Rad/a, Badea. Au răposat / în zilele Io Scar/lat Ghica voevod, / mart(ie) 15 zil(e), leat 7268⁶⁸”.

O serie importantă de corpuri de case, locuri, vii sau livezi este consemnată în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu ca fiind cumpărate de Văcărești. Aceste noi dimensiuni ale moșiei sunt făcute mai ales de Ianache (bunicul viitorului poet) și fratele său Ivan vătaful. Ei au întregit moșia părintească cu noi posesiuni în satele din jur, în alte zone ale județului Dâmbovița sau alte localități din

țară.

Un aspect interesant de relevat este cel al evoluției construcției curților boierești de la Văcărești. Prima, tipică sec. al XVI-lea (1584), este cea în care au copilărit Ianache și Ivan Văcărescu. În anul 1698, Ianache, mare agă, ridică pe latura de nord „*casa cea nouă*” împreună cu biserica curții. Aici primește, în 1707, pe Constantin Brâncoveanu aflat în drum spre Târgoviște: „au venit măriia sa la satul Văcărești a lui Ianache Văcărescu, vel paharnic, fiind rugat de dânsul ca mării sa să meargă să să ospăteze acolo, dă vreme ce aproape dă drum satul dumisale era”⁹.

Construcția avea pivniță și parter înalt. Beciurile erau împărțite în șase compartimente. Camerele, acoperite cu bolți mănăstirești, la nivelul solului, câte două pe fiecare parte.

Elena Văcărescu își amintea mult mai târziu: „Acest castel, ale cărui ruine le vedem dăinuind sub desigură de verdeață, venea din 1584. El a fost zidit sub domnia lui Petru Cercel în același timp cu biserica, pe care a urmat-o în secolul al XVIII-lea o a doua și mai târziu o a treia. Ea se află pe locul unde se ridică altarul celorlalte două lăcașuri sfinte. Văcărescul, întâiul ziditor în aceste locuri, se numea Pătrașcul”¹⁰.

Pe marginea succesiunii construcțiilor și a amplasărilor lor în parcul Văcăreștilor am făcut investigații cu sprijinul arh. Cornel Ionescu¹¹.

În ceea ce privește biserica, construită între 1698 – 1699, pisană de piatră, dimensiuni 1,00/0,70 m., cu litere în relief de 4 cm., datată 1699 (7207), august 8, refolosită la capela din secolul al XIX-lea, aflată deasupra intrării și astăzi, are următorul conținut: „† Cu vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și Duhului Sfânt și slăvit D(u)mn(e)zeu aciastă sf(â)ntă și d(u)mn(e)zeiască beserică de aici de (...) moșia/ moșilor strămoșilor din pajiște s-au zidit de robul lui D(u)mnezeu Ianache Vă/cărescu vel agă împreună cu jupâneasa lui Stanca și cu fiii lui Maria, Constantin, Ilinca, Ioanu întru slava sf(â)ntului și marelui de minuni făcătoriu/ și degrabă ajutătoriu Nicolae arhiepiscopul de la Mir/lichia ca să-i fie prăznuire, iară ctitorilor veacinică pome/nire, loru și părinților. Și s-au ziditu în zilele prea lumi/natului și înălțatului domn Io Costandin Basaraba vo(i)evodu Brâncoveanului și s-a începutu în anul al zecelea în luna lui Iunie în zi 1 leat(ul) 7206 (1698) și s-au săvârșitu într-al unsprezece/lea anu al domniei mării sale cu blagoslovenia prea sf(i)ntitului/ chir Teodosie mitropolitul, în luna lui august 8 zili, ano lumii 7207”¹².

A fost distrusă în urma cutremurului din 1838. În 1868, pe acest loc, incluzând parțial naosul bisericii din 1698, se construiește capela familiei, distrusă complet la cutremurul din 1977. Ea includea icoane pictate de Gheorghe Tattarescu.

Nicolae Iorga descoperea pe un clopot însemnarea: „Acest clopot s-au făcut de Enache Văcărescu...”¹³. Totodată acesta se implica și în lucrările de înnoire a mănăstirii Nucet, din 1712. Refacerea este terminată la 1748 de către vel logofătul **Barbu Văcărescu** și egumenul mănăstirii, Dionisie¹⁴. Pisană mănăstirii, datată 1746 (7254) martie 1, subliniază că după cutremurul cel mare, la l(ea)t 7246, lăcașul se surpă. Pentru refacerea sa intervine unchiul viitorul poet: „Și toate slăbindu-se era de tot să cază, deci când au fost acum în zilile luminatului și înălțatului domnului nostru Io Costandin Nicolae v(oie)vod din dumnezeiască râvnă

îndemnându-să dumnealui Barbul Văcărescu vel log(o)f(ă)t fiind fericitului Ianachie Văcărescu vel clucer vrând ca să se facă ctitor noi de iznoavă de tot au prefăcut-o făcând doa turnuri și slomnul cel din nainte înfrumusețând-o pe din lăuntru cu zugrăveala și cu alte ce s-au văzut și pe dinafară cu toată podoaba după cum astăzi se vede care bună faptă și pomeană spre vecinică pomenire a dumnealui și a tot neamul dumnealui s-au făcut”¹⁵. Refacerea era încheiată la 1748.

Mai târziu, documentul din 11 mai 1720 dezvăluie faptul că „mitropolitul Daniil acorda lui **Constandin Văcărescu**, vel logofăt”, dreptul de a „ține doi popi și un diacon (...) la Văcărești (...) la casele dumnealui, la biserica cea din piatră care din temelie iaste făcută de Ianache Văcărescu”¹⁶.

Constantin Văcărescu a fost mare logofăt și mare vistier în timpul lui Nicolae Mavrocordat. Dăruiește domnitorului pământul pe care acesta ridică Mănăstirea Văcărești, dăruimată în mod abuziv nu cu mult timp în urmă. În 1732, unica fiică, Elena, se căsătorește de tânără cu Mihai Cantacuzino, autorul „*Genealogiei Cantacuzinilor*”. Acesta termină, în 1756, construirea bisericii *Schitu Măgureanu*, lucrare începută de Constantin Văcărescu.

Tot în secolul al XVIII-lea, fiii lui Ivan Văcărescu, **Badea și Iordache**, sunt ctitori ai Bisericii *Sfinții Atanasie și Chiril* din Târgoviște. Pisană din 1 august 1768 (7276) reliefa că așezământul: „s-au făcut de zid și s-au înfrumusețat cu zugrăvăală după cum se vede cu cheltuiala blagorodnicilor ai sfintei bisericii fiindu, dumnealor jupanul Badea Văcărescu i jupanul Iordache Văcărescu biv vel slujer”¹⁷. Pomelnicul de la 18 ianuarie 1767, care azi nu se mai găsește, consemna atât familia lui Badea, cât și pe cea a lui Iordache Văcărescu: „Badea Văcărescu 7275 ian(uarie) 18 Badea, Ivan, Maria, Asan, Șerbanu, Zamfira, Neagoe, Necșa, Datco, Mihalcea, Ancuța, Stanca, Sava, Constantin, Balașa, Stroe, Enache, Joița, Dumitru, Sanda, Rada, Barbu.

Alt pom(elni)c al lui Iordache Văcăr(escu): Iordache, Maria, Ștefan, Enache, Ancuța, Sanda, Constantin, Ștefan, Dimitrie”¹⁸.

De altfel, pe moșia lui Iordache Văcărescu de la Șotânga este ctitorită „o biserică de lemn, făcută de ctitori Iordache Văcărescu, de velu slugeru Badea Văcărescu și Ivanu Văcărescu vătaful, care biserică învechidu-se și dărâmandu-se cu totul...”¹⁹ (cum consemna pisană din 1838 a noii biserici, azi dărâmată).

Prin aceste acte de cultură și multe altele, familia Văcăreștilor, una din cele mai importante din rândul boierimii autohtone, s-a implicat activ nu numai în destinul politic, economic sau social al Țării Românești, dar și în cel cultural, cu reverberații notabile în timp.

Un alt aspect al acestei implicații este legat de încercările scriitoricești ale unora dintre ei. Ienăchiță, Alecu, Nicolae sau Iancu au avut demni strămoși care au lăsat urme luminoase în istoriografia românească.

După cum arătam în articolul *Notă asupra genealogiei poezilor Văcărești*²⁰ trei documente date 9 octombrie 1572, 31 iulie 1573 și 12 august 1574, certifică existența unui logofăt pe nume **Stanislav** din Văcărești, cunosător al slavonei, caligraf domnesc, după propria sa prezentare „compunător și scriitor cu mâna”²¹. Ultimul, cel din 12 august 1574, arată că el este fiul lui Tatul, mare clucer „fiul lui Tatul, mare clucer din Văcărești, de lângă Târgoviște”²².

Tragem concluzia că ei ar fi fost boieri Văcărești. De altfel, în *Condica Văcăreștilor, copii de documente, registre și mențiuni*, publicată de George D. Florescu și Dan Pleșia, găsim un document în care se afirmă: „... pentru că acest sat Văcărești, fost-au a lor bătrână și dreaptă moșie, de la moșii și strămoșii lor, încă de la descălecarea țării”²³.

Deși sceptic în privința vechimii atât de mari a familiei Văcăreștilor, Nicolae Iorga citează și el pe „Mihai Cupeț, ginerele lui Ivan Pitarul Văcărescu”²⁴. Ivan Văcărescu, născut cu aproximație la începutul veacului, poate avea legătură de sânge cu Stanislav și Tatu. În sprijinul afirmației noastre și Nicolae Iorga susținea că „abia în secolul al XVII-lea obiceiul întrebuintării numelor de familie se generalizează”²⁵. Stanislav Văcărescu s-a inițiat în „*ars notaria*” la Școala de gramatici de la Târgoviște. El avea o bogată cultură teologică. În documentele pe care le scrie găsim formulări ca: „*Și eu, compunătorul și scriitorul cu mâna, vrednicul și smeritul Stanislav din Văcărești*”, ceea ce întărește ideea apartenenței sale. Încheierile documentelor sunt altfel decât cele obișnuite. Alături de datare se află formula „*Dulceața acestei vieți o uită moartea*”. Ne dezvăluie o fire sensibilă, predispusă la a filozofa asupra existenței umane.

Constantin Văcărescu (1680 – 1732) este recunoscut de istoriografia românească ca primul autor de scrieri al familiei Văcăreștilor. Este, din poruncă domnească, autorul unui opuscul istoric: *Luminata viață a neamului prea luminatului, prea învățatului și blagocestivului domn a toată Țara Românească, io Nicolae Alexandru voevoda, scoasă din letopiseștele moldovenești, cu porunca Înălțimii Sale, de prea plecatul den slugile măriei sale Constantin Văcărescul vel vistier la leat 7235 (1727)*. Nicolae Iorga susține că în momentul elaborării acestei lucrări Constantin se afla „... între boierii munteni, ca al doilea logofăt, de la 1717 la 1721. El era de mult soțul Sandei [Vistierea, sora răposatului Ion Neculcea biv Vel Aga] la 1726-1727, când închină lui Mavrocordat, un opuscul istoric...”²⁶.

De altfel, fiica Sandei era Ecaterina „...care Ecaterina purta numele Catincăi Cantacuzino, bunica ei, a fost soția lui Ștefan Văcărescu [deci mama viitorului poet, n.n.] fiul lui Ienachi, cel tăiat la Constantinopol ca Vistier a lui Constantin Brâncoveanu și fratele lui Constantin...”²⁷.

Lucrarea se folosește de izvoarele cronicilor moldovenești în încercarea de a demonstra că Mavrocordat era urmaș al vechilor domni ai Moldovei. Fără calități literare deosebite, scrierea va fi rezumată în grecește de Smaranda Mavrocordat, soția domnitorului²⁸.

Deși analogii se pot face, considerăm că ideea acestei lucrări nu are nici o legătură cu creația lui Ion Neculce.

Tatăl lui Ienăchiță, **Ștefan Văcărescu**, a fost înzestrat cu un deosebit talent oratoric și poetic, fiind un bun cunoscător al limbii grecești, având o temeinică cultură căpătată prin lecturi diverse ale cărților pe care le avea în biblioteca sa. De activitatea ca orator și literat se ocupă Dan Simonescu în studiul „*Orațiile domnești în sărbători și la nunți*”²⁹. În manuscrisul 5360 aflat la Biblioteca Academiei Române, ce cuprinde 14 orații de nuntă, descoperă o asemenea creație a lui Ștefan Văcărescu: „*Leat 7249 (1741) Ghen. 1 dn (=zile). Orația care au zis Dumnealui Ștefan Văcărescu vtori logofăt la Sveti Vasilie, ducând daruri jupânesile mari Măriei-sale, Doamnei*”.

Fiind datată, ea aduce contribuții noi despre activitatea politică a autorului. Totodată, funcția de vtori logofăt implica și alcătuirea unor cuvântări ocazionale. Acesta „*au zis*” orația „*adică a rostit-o, ceea ce înseamnă pe de o parte că Ștefan a alcătuit-o și deci e creator de asemenea orații, pe de altă parte că a rostit-o și deci era și orator*”³⁰.

Analizând-o, Dan Simonescu îi subliniază calitățile: „Minunată bucurie aduce strălucitoriul acesta soare lumesc prea-luminată Măria Ta Doamnă, când îș(i) ivește razele ceale aurite peste toate fața pământului cu lumină înălțătoare, au mai bine să zic însuflețitoare, tuturor celor de supt ceriu; împodobește pământul cu mulțimea cea veselitoare a florilor, înfrumusețează copacii cu înfrunzirea de multe feluri de roade, dă îndemnare păsărilor să-și arate bucurie cu tot felul de glasuri mângâietoare, podoaba acestei priveliști și mai în scurt toate hmezeala cea întunecoasă, uscând-o”³¹. Se degajă un optimism robust, implorarea soarelui ce „*luminează fața pământului cu lumină înălțătoare*”, a florilor, a copacilor, a păsărilor, făcându-se cu mijloace poetice certe. Bucuria la nașterea unui nou fiu, Ioan, al familiei domnitoare se împletește cu cea proprie, a nașterii fiului său, Ianache, viitorul poet. „O, minunată bucurie, care ne-ai adus cu nașterea ta H(risto)se, Dumnezeul nostru, că ai pricinuit pace pre pământ și la oameni bună voire, pentru că au încetat umbra legii, sosind darul cel nou, nu prin noru sau prin viforu, nici cu gângăviia lui Moisi să vă da legea. Că acum în zilele ceale mai dupre urmă au vorovit D(u)mnezeu cu noi prin fiul său, pământul s-au făcut ceriu, pentru că ceriul era să priimească cele pământești”³².

Ion Șiadbei³³ îi atribuie și versurile dedicate domnitorului Scarlat Ghica, semnate Ștefan Ion. Și D. Popovici³⁴ îl identifica drept autor al acestor versuri.

Avem deci certitudinea, de necontestat, că dinastia cărturărească a Văcăreștilor nu începe cu Ienăchiță, având în înaintașii săi pilde vii, demne de urmat.

Dr. Victor Petrescu

NOTE

- ¹ Ms. 305, Biblioteca Academiei Române, f. 3 verso.
- ² *Genealogia Cantacuzinilor*, publicată de Nicolae Iorga, București, 1902, p. 364.
- ³ Alexandru Odobescu, *Opere*, vol. II, București, Editura Academiei, 1967, p. 48.
- ⁴ Apud Cornel Cârstoiu, *Ianache Văcărescu. Viața și opera*. București, Editura Minerva, 1974, p. 18.
- ⁵ *Ibidem*, p. 19.
- ⁶ *Ibidem*, p. 72.
- ⁷ *Ibidem*, p. 229 (nr. 572).
- ⁸ *Ibidem*, p. 233 (nr. 581).
- ⁹ Radu Greceanu, *Istoria Țării Românești de la 1689 – 1700*, în *Cronica Țării Românești*, II, București, Ioanid, 1859, p. 83.
- ¹⁰ Elena Văcărescu, *Casa Văcăreștilor*, în *Boabe de grâu*, an IV, nr. 10, 1933, p. 606.
- ¹¹ Cf. Victor Petrescu, *Văcăreștii - o dinastie poetică*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2002.
- ¹² Mihai Oproiu, *Inscripții și însemnări din județul Dâmbovița*, vol. IV, Târgoviște, Editura Macarie, 1997, p. 60.

¹³ Nicolae Iorga, *op.cit.*, p. 764.

¹⁴ Adriana Boescu, Mihai Oproiu, *Câteva precizări asupra mănăstirii Nucetu*, în *Biblioteca Valachica*, Muzeul Județean Dâmbovița, 1975, p. 289-302.

¹⁵ *Ibidem*, p. 295.

¹⁶ Mihai Oproiu, *op.cit.* p. 253.

¹⁷ Radu Gioglovan, Mihai Oproiu, *op.cit.* p. 104.

¹⁸ *Idem*.

¹⁹ *Ibidem*, p. 326.

²⁰ Cf. Victor Petrescu, Mihai Oproiu, Constantin Manolescu, *Târgoviștea culturală*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2000, p. 58-60.

²¹ *Documente privind istoria României, B, Țara Românească*, vol. IV, București, Editura Academiei Române, 1951, p. 90.

²² *Ibidem*, p. 110.

²³ George D. Florescu, Dan Pleșia, *Condica Văcăreștilor*, în *Studii. Revistă de istorie*, nr. 5, tom 19, București, 1966, p. 967-985.

²⁴ Nicolae Iorga, *Istoria literaturii române în secolul al*

XVIII-lea, vol. I, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1969, p. 166.

²⁵ *Idem*.

²⁶ Nicolae Iorga, *Originea moldoveană a lui Ienăchiță Văcărescu*, în *Analele Academiei Române, Memoriile Secțiunii Istorice*, seria III, tom. X, mem. 5, București, 1929, p. 349.

²⁷ *Idem*.

²⁸ *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, București, Editura Academiei, 1979, p. 891.

²⁹ Dan Simonescu, *Orațiile domnești în sărbători și la nunți*, în *Cercetări literare*, IV, (1941), p. 22 – 59.

³⁰ Cornel Cârstoiu, *op.cit.*, p. 36.

³¹ *Ibidem*, p. 37.

³² *Idem*.

³³ Ion Șiadbei, *Poezia românească veche*, în *Revista tineretului*, I, 1943, nr. 2, p. 20.

³⁴ D. Popovici, *La littérature roumaine à l'époque des Lumières*, Sibiu, 1945, p. 419.

CENTENAR

NICOLAE CIORĂNESCU

1903-1957

Deschizători de drumuri în domeniul învățământului primar și special, autori de manuale școlare, cercetători în domeniul matematicii, medicinei, ingineriei, scriitori de înalt talent, savanți de renume mondial, membrii dinastiei de cărturari dâmbovițeni a Ciorăneștilor au desfășurat de-a lungul unei perioade de peste un secol o prodigioasă activitate științifică și cultural-educativă pusă în slujba unor înalte idealuri umaniste¹.

Printre figurile ilustre ale matematicii românești și universale la loc de cinste se situează Nicolae Ciorănescu, personalitate prodigioasă, cu o activitate bogată în cercetarea matematică și în învățământul românesc. El este al doilea dintre cei nouă copii ai lui Ion Ciorănescu². S-a născut la 28 martie 1903 în comuna Moroieni. Viitorul matematician va urma școala primară în comuna natală, făcându-și studiile medii mai întâi la Liceul militar „Nicu Filipescu” de la Mănăstirea Dealu și, mai apoi, la liceele „Spiru Haret” și „Mihai Viteazul” din București³.

A fost atras de studiul matematicii și al fizico-chimiei din liceu, obiecte la care excelează, uimind profesorii prin profunzimea cu care cercetează aceste discipline, aplecându-se asupra operelor matematicienilor români și străini.

Licența în matematici și științe fizico-chimice, obținută în anul 1925, la Universitatea din București, îi aduce aprecieri elogioase din partea specialiștilor, a distinșilor profesori Pompei, Țițeica și Onicescu. Sfătuit și îndemnat de savantul Gheorghe Țițeica să meargă la Paris, pentru specializare și doctorat, obține o bursă de studii.

La Sorbona, își ia licența, în științe, cu o lucrare privind „Calculul diferențial și integral, analiză integrală și mecanică rațională”. Din 1928 pune la punct o nouă metodă de studiu al sistemelor de ecuații cu derivate parțiale de ordinul II, având la bază o noțiune originală introdusă de el, anume cea de

„sistem adjunct cu parametri”. Comunicând rezultatele sale marelui savant Buligand, acesta îl încurajează, apreciind că „sunt de importanță capitală”, încurajări elogioase primește și de la vestigiul matematicieni Picard, Montei, Villat⁴.

În numai doi ani, timp record la vremea aceea, își scrie teza de doctorat, veritabilă carte de vizită a marilor sale posibilități, având ca subiect „Problema lui Dirichlet pentru sisteme de parțiale de ordinul al II-lea”. Teza susținută la Sorbona în fața unei comisii formată din savanți ca: Henri Villat, George Buligand, se referea la sisteme de ecuații de derivate parțiale de ordinul II de tip eliptic, sau hiperbolic, reușind să rezolve pentru aceste tipuri de ecuații problemele clasice ale lui Dirichlet și Reiman. Doctoratul cât și lucrările viitoare indică pe savantul cu orientare precisă, cu preocupări mari, spirit ingenios și riguros.

Grație calităților înnăscute și datorită perseverenței, a putut tânărul fiu de învățători să parcurgă toată ierarhia învățământului superior, de la conferențiar, la vârsta de 26 ani, la rector, la vârsta de 39 ani. În anul 1939, când se scotea la concurs postul de conferențiar universitar la catedra de geometrie analitică de la Politehnica bucureșteană, devenit liber prin retragerea profesorului Pompei, referatul de susținere, înaintat de Gheorghe Țițeica pentru Nicolae Ciorănescu preciza: „candidatul reușește să rezolve pentru aceste tipuri de ecuații, probleme clasice ce dovedesc nu numai orientarea precisă într-un domeniu clasic de cea mai mare însemnătate, dar și un spirit ingenios și în același timp precis”. Șef de catedră, apoi rector al Institutului Politehnic din București, Nicolae Ciorănescu își va lega viața de evoluția acestei prestigioase instituții de învățământ superior de la noi, continuând cu cinste și merit tradiția matematică creată în Politehnică de Traian Lalescu., D. Emanoil, Gh. Țițeica, D. Pompei. De la catedra de geometrie

analitică la cea de analiză matematică, unde a rămas până la moartea sa prematură, Nicolae Ciorănescu a pregătit temeinic matematicieni de elită și importante generații de ingineri, întreaga sa activitate științifică și pedagogică a fost pusă în serviciul înalt al tehnicii românești. Metoda sa pedagogică a rămas cunoscută sub numele „metoda

Ciorănescu”, caracterizată printr-o logică implacabilă, prin formularea precisă a problemelor, demonstrații exacte și complete, legătura directă la nivel înalt cu realitatea. Ar trebui adăugat că Nicolae Ciorănescu a predat matematicile și la Liceul militar de la Mănăstirea Dealu și la Școala Superioară de Război, alături de celebri profesori Nicolae Iorga, Simion Mehedinți, Grigore Moisil, aceasta pe lângă obligațiile ce le avea în cadrul Politehnicii. În operele sale științifice, la cursuri, Nicolae Ciorănescu a combătut cu tărie superficialitatea, impostura, uscăciunea sufletească și lenea.

Și astăzi cursurile sale sunt căutate și folosite la institutele tehnice de învățământ superior din țară și străinătate. În timpul vieții a publicat peste 128 de lucrări originale în domeniul ecuațiilor cu derivate parțiale, a teoriei funcțiilor și mecanicii. A elaborat numeroase lucrări dedicate elevilor și studenților: manuale pentru licee (în colaborare cu Ghițescu și Focșa), o „Astronomie pentru toți”, 1946; „Viața lui Gheorghe Țițeica” - monografie; cugetări filozofice, cuprinse în volumul „Linii drepte, drumuri strâmbe”, studii precum: „Matematica și cultura” sau „Problema predării matematicii superioare”. Printre operele sale didactice menționăm: „Curs de algebră și analiză matematică”, 1955, completat de o „Culegere de algebră și analiză matematică”, în colaborare cu M. Roșculeț, 1959; „Tratatul de matematici speciale”, 1962 și altele.

În anul 1975, Academia Română îi edita „Opera matematică”, care trebuie spus că însumează 85 de lucrări originale în domeniul matematicii.

Ca pedagog, Nicolae Ciorănescu a format, din punct de vedere matematic peste 28 promoții de ingineri, știind să îmbine ca nimeni altul activitatea de cercetare matematică cu activitatea socială. A fost membru în redacția „Gazetei matematică” și la Societatea Română de Științe, secția matematică, unde în anul 1936 a fost ales președinte; a fost membru al Academiei de Științe din România. În 1937, Nicolae Ciorănescu contribuie la înființarea și organizarea primului Congres Interbalcanic de Matematică. Adoptând o poziție fermă contra fascismului în țara noastră, a fost unul dintre intelectualii români care a semnat actul de condamnare a regimului antonescian. Începând din anul 1948, de la înființarea Institutului de Matematică, a fost membru al acestui institut.

Din lucrările publicate în domeniul matematicii, mare parte a ideilor sale pot servi și astăzi tinerilor matematicieni drept sursă de sugestii, ca o confirmare a faptului că

dezvoltarea actuală a matematicienilor nu face decât să sublinieze fecunditatea și utilitatea multora din noțiunile și metodele introduse de predecesorii noștri.

Nicolae Ciorănescu a forjat noțiuni matematice noi, cum ar fi: sistem adjunct cu parametri, derivată polidimensională orientată, coeficienți armonici pentru o funcție analitică reală, pseudomodul, în temele de specialitate abordate, privind sistemele de ecuații liniare cu derivate parțiale de ordinul II, în ecuații cu derivate parțiale, în ecuații diferențiale și teoria funcțiilor. A cercetat probleme de mecanica fluidelor, deformarea plăcilor elastice, mișcări balistice; rezultatele fiind reluate și generalizate de acad. Caius Iacob și C. Dincă.

Îndepărtat din învățământ de către regimul comunist, Nicolae Ciorănescu a continuat munca științifică și a fost apreciat de numeroși matematicieni de renume mondială, fiind chiar și în aceste condiții vitrege unul dintre ambasadorii științei și culturii românești în străinătate.

În necrologul din 4 aprilie 1957, acad. Dumitrescu arăta: „Savantul și profesorul Nicolae Ciorănescu s-au împletit armonios cu omul de înaltă ținută morală și patriotică. El nu a beneficiat de avantajele unei glorii zgomotoase. Gloria nu se dă decât aceluia care o solicită. Nicolae Ciorănescu nu a solicitat nimic. El nu a trâmbițat în țară valoarea internațională a lucrărilor sale științifice. Ca orice om sensibil a căutat să-și ascundă timiditatea și dragostea de oameni, prin glume și ironii, ce cădeau totdeauna pe ridicol. Nu a fost asistent, conferențiar sau profesor căruia Ciorănescu să nu-i fi rezolvat problema ce-l munea. O singură problemă a rezolvat-o fără să o comunice: „Taina Morții”⁶.

Nicolae Ciorănescu și-a legat indisolubil viața de evoluția Institutului Politehnic din București. El a continuat cu cinste și merit, tradiția matematică creată de Lalescu, Țițeica, Emanoil Pompei și rămâne unul din adevărații făuritori ai învățământului superior matematic din țara noastră. Astăzi, ca o prețuire a activității didactice și științifice a lui Nicolae Ciorănescu, cel mai mare liceu din Târgoviște poartă numele de: Liceul nr. 1 „Nicolae Ciorănescu”⁷.

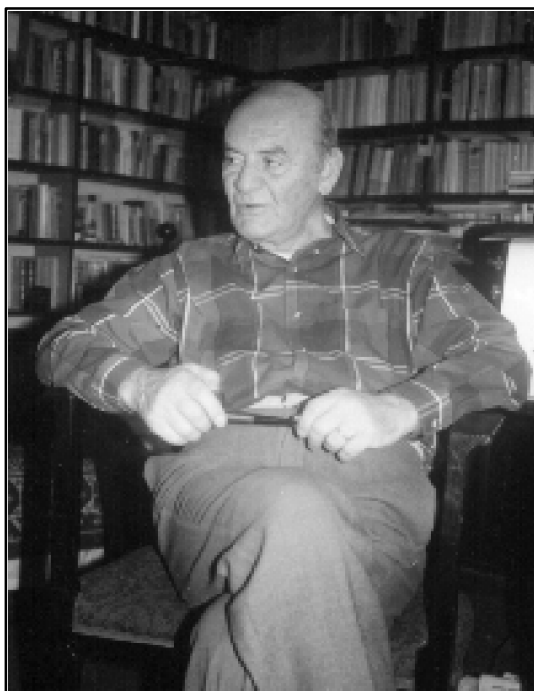
Prof. Mihai Gabriel Popescu

NOTE

1. *Istoria învățământului din România*, Compendiu, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1971, p. 132, 270, 272, 274, 341, 370
2. **Mihai Gabriel Popescu**, *O familie de intelectuali dâmbovițeni-Ciorănescu* în „Scripta Valahica”, Târgoviște, 1972, p. 353-359.
3. **Mihai Gabriel Popescu**, *Nicolae Ciorănescu* în „Dâmbovița”, nr. 3246, p. 1-2.
4. **Mihai Gabriel Popescu**, *Contribuții la cunoașterea operei științifice a unei familii de intelectuali dâmbovițeni - Ciorănescu* în „Din viața școlii dâmbovițene”, Târgoviște, 1979, p. 145-151.
5. **Mihai Gabriel Popescu**, *90 de ani de la nașterea savantului dâmbovițean, Nicolae Ciorănescu*, în „Jurnal de Dâmbovița”, nr. 26, 1993, p. 2
6. **Mihai Gabriel Popescu**, *Memoria dascălilor noștri*, I, Târgoviște, Editura Macarie, 1998, p. 29-34
7. **Mihai Gabriel Popescu**, *Ion Ștefan Ghilimescu, Dinastia Ciorăneștilor*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2000, p. 47-61.

Cervantes și Mircea Horia Simionescu, maestrii abaterilor fertile

Într-un dialog de dată relativ recentă (Șt. I. Ghilimescu, *Convorbiri deschise*, Editura Lucman, 2003), Mircea Horia Simionescu îmi mărturisea că, dacă i-ar sta în putință, singura carte din patrimoniul universal pe care ar dori mai mult ca pe oricare alta s-o scrie ar fi *Don Quijote*. Această alegere a prozatorului cu cea mai frumoasă literă poate din toată istoria de dată mai nouă a meteorologiei literaturii de „ficțiune” de la noi nu mă surprinde; ea fixează cu superbă exactitate dominanta familiei spirituale și afinitățile electivă în proximitatea cărora se situează fără doar și poate literatura „târgovișteanului”. În sens foarte larg se poate spune

și altfel, și anume că literatura lui M.H.S. rescrie de trei decenii și mai bine neîntrerupt literatura cervantescă. În ocurență, să notăm că Cervantes a galvanizat cu statura bizarului său erou, plecat în căutarea Ithacăi interioare, creația mai tuturor prozatorilor importanți din ultimele două secole. Este de notorietate faptul că atât Cervantes cât și *Cavalerul Tristei Figuri* au fost iubiți deopotrivă de Flaubert și Thomas Mann, de Dostoievski și Mark Twain, de Melville, Sterne și Unamuno.

Capodopera cervantescă, un experiment literar fabulos, adumbrată de zodia unui ceas astral, este considerată îndeobște ca fiind începutul celei mai revoluționare aventuri a epicului. *Don Quijote* împreună cu Sancho Panza și Cervantes, se recunoaște în unanimitate, au devenit pseudonimul trinitar al romanului. De la această bornă, cum estima Harold Bloom în *Canonul occidental (Cărțile și Școala epocilor)*, în spațiul ficțiunii apare un nou tip de dialectică literară, „una care alternează proclamarea atât a puterii cât și a deșertăciunii povestirii în relație cu evenimentele reale”. Pe măsură ce *Don Quijote* devine tot mai conștient, în prima parte a textului romancierului iberic, de extravaganța „neburniei” eroice a comportamentului său ludic atât de molipsitor, Cervantes, au constatat mulți săi exegeți, trăiește parcă tot mai avar (*modern*, avant la lettre, am spune) toată bucuria și *euphoria* daimonului

care l-a împins să-i creeze pe Quijote și Sancho.

Încununare a ingeniozității ludice, să mai notăm, în a doua parte a cărții (considerată de unii apocrifă), Cervantes face din toate personajele create anterior cititorii propriilor aventuri; o îndrăzneală și o năzdrăvănie de atitudine și tratament „demiurgic” cu totul excepțional.

Mircea Horia Simionescu dimpreună cu „personajele” și „ficțiunile” pe cât de morgantice pe atât de reale ale cărților sale (realizând pentru demonstrația care ne interesează aici o lectură esențializată pe *dominanta gustului și dezgustului pentru povestire*) face parte din aceeași clasă de spirite vizionare iubitoare de

metafizici care îl are înaintea mergător pe Cervantes. Îi apropie peste timp mai mult poate decât orice gustul mai puțin comun al amândurora pentru bascula-fragmentarului și fragmentatului, modalitate prozastică prin care „târgovișteanul”, de pildă, face cu puțință schimbarea rolurilor între autor și cititor, ultimul devenit, prin adevărate „lovituri de teatru” și fel de fel de „merchezuri”, actantul capabil să răstoarne perspectiva artistică și să satisfacă nevoia de ludic a primului aflat în ipostazul deloc plăcut de a conduce serialist despletiturile „intrigii”... Pentru funcționarea și asigurarea fiabilității acestor „travestiuri” în economia texturii, M.H.S. inventează, ca să spun așa, „rolurile dublului” cu adjuvantele sale: *pseudo-nimele* (temă frecventă și foarte dragă lui); procedează la *rescrierea* subtilă plină de delicii a diagezelor comune sau „celebre”, puse sub o formă sau alta în circulație din bibliotextul memoriei colective. *Replica* derivată în *Redingota* a romanului lui Thomas Mann, *Moartea la Veneția* este un martor de notorietate al „straniității” acestor procedee. De altminteri, schimbarea atât de frecventă a decorurilor și toponimelor, regresul în timpul evului mediu de aur, apetitul pentru particula „don” a personajelor, care conferă o *transtextualitate* secretă scrisului „târgovișteanului” (în subsidiar, chiar dacă au devenit marca modului personal de a face literatura în

intervalul mirceahoriasimionescian clivat din postmodernitate), la nivelul logicii foarte speciale a literaturii, ele țin de aceleași tropisme ale modelului cervantesc.

În *Convorbirile...* evocate, M.H.S. îmi spunea, plecând de la întrebarea mea dacă nu care cumva literatura este adevărata viață trăită, că își amintește cât de bănuitor era „când bunica (sa) desfășura o poveste, cât de nerăbdător eram, subliniază, să scap de plasa închipuirilor devenite mecanice, pentru că repeta aceleași întâmplări, și să mă întorc la joacă (s.n.), unde întotdeauna se întâmpla ceva nou iar lucrurile erau controlabile de propriile mele simțuri. Dovadă că povestirile pentru copii (...) mă dezgustau este faptul că la o mulțime de cărțuții, primite în dar pe atunci, cum ar fi *Cuore*, *Robinson (Crusoe)* sau celălalt – *Elvețianul*, *Til Buhoglundă*, *Alice în țara minunilor*, ca și *Universul Copiilor*, la care aveam abonament, mă plictiseam îndeajuns (...). Același dezgust inițial m-a reținut să devin vreodată admirator al faptelor și figurilor *Mitologiei*, eu, întotdeauna furnicat de exces de energie și de inițiative, să le numesc ludice, preferând să zidesc singur idoli, *teatre fantastice* (s.n.), panorame, istorii...”.

Același dezgust pentru literatura de adormit copiii din romanele picarești – de astă dată – îl va fi condus pe Cervantes la inventarea lui Don Quijote, alter-egoul (*pseudo-nimul*) cavaleresc al lui Alonso Quijana, nobilul scăpătat (!) din La Mancha care pleacă în realitate, cum spune Unamuno, în căutarea adevăratei patrii. Literatura este toposul transcendent al visului lui Don Quijote urzit de Cervantes, patria pe care atât de încercatul autor spaniol (și asemenea lui, Mircea Horia Simionescu) o descoperă și o zidesc singuri pentru a ieși din starea de mortificare și plictiseală provocată de *stereotipiile deja văzutului, deja trăitului, deja povestitului*. Misiunea celor doi autori (în fapt, misiunea marii literaturi dintotdeauna!) este de a-l trezi din somn pe cititor și de a-l face să se minuneze și să participe la cuprinderea lumii imaginate de ei. Numai în acest fel afecțiunea lor devine reciprocă iar ciocnirea iluziilor noastre cu realitățile mundanului (*deziluziile*) poate prezerva idealității pe care o visăm condiția salvării. Don Quijote moare, ne amintim, în ultimele capitole ale cărții a doua a lui Cervantes, după ce ajunge la concluzia că va trebui să o dezvrăjească pe Dulcinea a cărei desăvârșire a încetat o clipă, în capitolul X, să o laude, deoarece *vrăjmașul cel vrăjmaș a pus neguri asupra ochilor săi*, iar ea, de la înălțimea fondului țărănesc nealterat, îl acuză demesurat că-i trage clopotele...

Ironia de care abundă lumea operei lui Cervantes (nu mai puțin cea „gemelară” a „târgovișteanului”), și în cheia căreia trebuie citită neapărat „nebunia” personajelor acestor vizionari, este expresia, în fond, a detașării *autorului* de conștiința personajelor sale cu care are – orice s-ar spune – afinități, și de la care împrumută, în circuit, atâtea apucături. „Ironia, spunea Barthes, nu este nimic altceva decât întrebarea pusă limbajului de către limbaj”. Săjajul acestuia în accepția pe care i-o dă curent M.H.S. în scrierile sale briante,

are momentele sale de grație, când după ore, zile, luni de așteptare, cuvintele se alcătuiesc sclipitoare și voluptuoase, *rostogolindu-se ca un sărut în peisaje și situații de neimaginat* – reflex, în mod vădit, al legăturilor pe care inteligența și sensibilitatea le stabilește *cu un fapt trăit, cu un sentiment consumat*. „Limbajul – pentru a folosi aici ghilimelele ca marcă a „distanței” – este obligat de Mircea Horia Simionescu să poată orice, „venind și plecând de oriunde spre a alcătui armonia orgii”, țevăria ei permanent recondiționată, funcționând coincident în elipse și zeflemiseli conjugate savant de o combinatorie artă în sine. „Înseși nevăzutele fiind viață, îmi spunea prozatorul, nu știu ce firioșor de energie sau formă închipuită ar putea rămâne în afara interesului literaturii”.

Supusă unei aleatorii mecanici a capriciului care șterge sau reactivează granițele palindromului dintre realitate și artă, este clar că literatura celor doi autori, la apogeul srisului lor, se află mult mai atrasă și mai aproape de Sancho decât de „neajutoratul” Don Quijote, pe cale, din păcate, să se vindece *definitiv* de iluzii. Scutierul, guvernator al insulei promise, mai motivat acum decât stăpânul – în complicitate cu autorul – dă deplină satisfacție cititorului, evoluând *față de cortină* și lăsând „vulgul” să-i smulgă masca (la M.H.S....), convins că textul e mai important decât sensul. „Dacă scrierile lumii sunt piese înfățișându-ni-se cu o anatomie inteligibilă (citește obișnuită), noi trăim în realitate o lume în care gânduri și obiecte foarte străine unele de altele par a voi să-și vorbească și prefăcându-se că fac aceasta, își vorbesc într-adevăr. Și se înțeleg (M.H.S., *Toxicologia*).”

Democratizarea rolurilor, învățată la școala lui Cervantes, *maestrul incontestabil al abaterilor fertile* – cu un Sancho Panza pe post de abraș „cititor” al năvădelii neconvenționale din ițele românești (unde – dincolo de canon – se alcătuiește himera unei figuri disproporționate), face din scrisul „emulului târgoviștean” un construct cu o arhitectură, *iter perfectiones*, susținută direct pe pilaștrii de aer ai idealității cuvintelor; cu o *metafizică* foarte aparte, artistică este ancorată direct de trupul muzical al limbajului, ca un liliac, cu capul în jos... „Timp îndelungat – de asta de-abia acum îmi dau seama – n-am făcut altceva din scrisul și citatul meu decât să *le convertesc la cuprinderea lumii imaginate de mine*” (s.n.).

Rezultatul, după amar de ani de buchiseală: îmi este aproape peste puteri să scriu o cerere pentru vreo instituție (mintea se topește, mâna se anchilozează), rar mă încercă pofta de-a mai deschide un roman; știind că după două-trei pagini fantezia mea o ia înainte, născoceste situații și personaje nemaîntâlnite, țese aventuri stricătoare, ivește idei otrăvite (*Convorbiri...*).

Ștefan Ion Ghilimescu

Din viața bibliotecilor

Udriște Năsturel reprezentant al umanismului românesc

Udriște Năsturel, cumnatul lui Matei Basarab și consilierul său în chestiuni culturale era cunosător de latină și slavonă, om umblat prin lume, cu gusturi apusene, autor de traduceri și prefețe care poseda, se pare, la reședința sa în stil italian de la Herești, o bibliotecă menționată de unii contemporani. Deși își construise un “palat fără egal în lume” (cum îl numește un călător străin) la moșia sa din Herești, locuia totuși la Târgoviște.

Udriște Năsturel era -cum îl prezintă sintetic George Ivașcu- “prin excelență un erudit, un om de bibliotecă, foarte apropiat tipologic de contemporanii săi din Occident, savanți de cabinet, îndrăgostiți de munca intelectuală în sine [...]. Cărturar cu un univers intelectual ce păstrează imaginea vechii comunități de cultură a Răsăritului, pe care epoca lui Matei Basarab nu o alterează ci, dimpotrivă, se străduiește să o potențeze în cadrele prestigiului și funcției tradiționale a culturii românești în Răsăritul european [...] este la noi primul răspânditor conștient de cultură, în limba națională, dar și în cea slavonă, a cărturarilor, un precursor al lui Heliade de peste două veacuri”¹.

Tatăl lui Udriște, Radu Năsturel, cunoștea și el slavona și latina și a dat copiilor săi - chiar și fiicei (ceea ce constituia o excepție în acele timpuri, la noi) Elena, viitoarea Doamnă a lui Matei Basarab - o instrucție care era rară în societatea boierească a vremii. De vreme ce mai există la Biblioteca Academiei (trecând prin fosta bibliotecă a Colegiului Sf. Sava) un volum dintr-o ediție venețiană, din 1643, a Epistolelor lui Lucius Aeneus Seneca, cu însemnele sale de proprietate, înseamnă că și el poseda o bibliotecă, despre care alte informații însă nu s-au găsit². Acestea sunt totuși dovezi că practica lecturii literare începe să pătrundă în casele nobile, deschizând orizontul și creând noi nevoi culturale.

Paul de Alep, secretarul particular al Patriarhului

Antiohiei (Macarie), în trecere prin Valahia, menționa, în scrierile sale, “palatul cu trei caturi”, ridicat după 1641. Mitropolitul Varlaam al Moldovei se referă în Predoslovia la *Răspuns împotriva Catehismului calvinesc*, la întâlnirea sa cu acest “boiarin cinstit și slovesnic (instruit adică), dumnealui Udriște Năsturel” care “în mijlocul altor cărți ce mi-au arătat, adusu-mi-au și o cărtulie mică în limba noastră românească tipărită”. Conversația despre noutățile achiziționate de boier Năsturel a avut loc la Târgoviște, dar câte cărți erau și care, nu se știe. Tot atât de evaziv este și rusul Arsenie Suhanov, venit de la Moscova după niște manuscrise, care în 1650, tot la Târgoviște, a văzut în biblioteca lui Udriște, între altele gramatica slavonă a lui Meletios Smotrijckij.

În predoslovia lucrării lui Thoma de Kempis “De imitatione Christi”, tradusă din latinește, tipărită la Târgoviște (Dealu) în 1647, reeditată apoi la Vilna, Pociavenska și Moscova, Udriște Năsturel făcea -pentru prima oară între cărturarii Țării Românești- apologia limbii latine “nouă vădit înrudită”. Udriște socotește cartea “o mică floare de aur (care merită) să fie înfățișată lumii în limba slavonă, așa cum a fost tradusă în alte limbi orientale și occidentale”.

Udriște Năsturel a contribuit de asemenea la înflorirea învățământului din Țara Românească prin înființarea unei școli slavo-române de nivel înalt, care a pus bazele studiului limbii române în țara noastră, la care învățau și străini ca ucrainianul Teodor Ruteanu - numit de Suhanov “Udristov student” și a primei școli de nivel mediu-superior - *Schola greca e latina* - veritabil nucleu academic, cu accent pronunțat de umanism și de cultură bizantină, bogată și în elemente neobizantine, cu implicații și cu caracter internațional, reprezentând unul din momentele renașterii și modernizării gândirii grecești și românești.

La *Schola greca e latina* s-au format, printre alții, stolnicul Constantin Cantacuzino, voievodul Șerban Cantacuzino, fratele lui, Drăghici -mare dregător și diplomat, mitropolitul ortodox al Ardealului Daniil Andrian Panonianul- traducătorul “Îndreptării legii” - și, probabil, fii lui Udriște: Mateiaș Postelnicul și Radu Năsturel - ultimul, întemeietor al Școlii din Câmpulung (1670) - precum și autorii stihurilor de pe pietrele tombale și din tipăriturile apărute în deceniile șase-nouă ale secolului al XVII-lea.³ Acești cărturari erau produsul mediului cultural în care s-au format.

“Cercul de cărturari” patronat de Udriște, întâlnit

în Târgoviște la 1650 de călugărul rus Suhanov, era un nucleu academic constituit după modelul scolastic al Academiei lui Platon, Lyceumului lui Aristotel, Muzeului din Alexandria și a universităților creștine și musulmane medievale. Acest cerc i s-a părut lui Suhanov cam prea îndrăgostit de subtilități, fapt care atestă înaltul nivel filosofic la care se purtau dezbaterile. Ținând cont și de calitatea participanților, putem considera acest cerc drept un început de activitate academică la noi.

Reuniunile cercului târgoviștean aveau uneori caracter neoficial ale unor prieteni care se interesau de filosofie și cultură, mulțumindu-se să se întâlnească, să discute, să-și arate unul altuia opiniile asupra unor probleme elevate, fie ele “teologice și politice, care preocupau pe cei mai mulți dintre intelectualii de atunci”⁴. Dezbaterile cercului erau libere de orice dogmă, ele luau forma unor schimburi intelectuale, a unei activități teoretice colective la care participau nu doar specialiști în erudiția biblică ci și filologi și oameni de litere, care cultivau “cu mai mult zel erudiția clasică (latină și greacă)”.

Asupra locului unde a putut funcționa cercul de cărturari din Târgoviște, conform informațiilor păstrate în documente planează unele incertitudini. Ele se desfășurau de obicei la Mitropolia din Târgoviște, în casele mitropolitului Ștefan, dar tot atât de plauzibil este faptul că ele puteau avea loc și la Curtea Domnească, în apartamentele lui Udriște Năsturel, care avea “un rol preponderent între acești oameni de cultură”⁵ sau în casele Cantacuzinilor (în care ar fi funcționat de fapt și prima bibliotecă a Cantacuzinilor munteni)⁶.

La îndemâna lor era, în tot cazul, o bibliotecă: cea a Mitropoliei, unde veneau cărți din toate țările ortodoxe: din lumea rusească, din Athos și din părțile apusene⁷, cea a lui Udriște Năsturel sau cea a Cantacuzinilor sau, de ce nu, toate la un loc.

Puținele date care s-au păstrat menționează printre participanții la dezbateri pe: mitropolitul Ștefan, Meletios Syrigos, Gabriel Blassios, Paisios Ligarides și numeroși teologi ruteni, printre care fostul protopop al Kievului, dascălii ucrainieni Grigorie (Rojadovski) -autorul unor versuri dedicate lui Matei Basarab- și, probabil, Teodor (Rusu) -profesor la Școala slavoromână (avându-l elev pe Radu Năsturel), dascălul grec Malachie, Arsenie Suhanov și Udriște Năsturel.

Mitropolitul Ștefan a patronat tipărirea “Îndreptării legii” și a altor cărți la Târgoviște.

Meletios Syrigos (Meletie Sirigul) a fost cel mai mare “filosof teologic” tradiționalist grec (apud Nicolae Iorga) din secolul al XVII-lea, mare retor al

Patriarhiei ecumenice, profesor la Academia din Constantinopol și conducătorul Colegiului Vasilian din Iași.

Gabriel Blassios (Gavriil Vlasie) a fost și el profesor la Marea Școală din Constantinopol (unde a avut ca elev pe spătarul Nicolae Milescu), mare retor al Patriarhiei, mitropolit de Naupact și Arta, ambasador al Patriarhiei și al Moldovei la Moscova, în 1652.

Pantelimon Ligarides (Paisie Ligaridi) a fost un umanist erudit, scriitor, istoric, bibliofil reputat, doctor în filosofie și teologie de la Institutul din Roma -unde a funcționat și ca profesor de retorică-, întemeietor al noii Academii grecești de orientare progresistă Constantinopol și al Colegiului greco-latin din Târgoviște, profesor la colegiile din Iași și Moscova, mitropolit de Gaza, orator strălucit, consilier al voievozilor Matei Basarab, Constantin Șerban și Radu Mihnea.

Arsenie Suhanov, călugăr rus, om de cultură trimis de la Moscova în Orient pentru a căuta manuscrise creștine, ajuns la curtea lui Matei Basarab cu misiune diplomatică din partea țarului Alexei, a participat efectiv, ca și la Iași, cel puțin la o dispută academică la Târgoviște, pe care o relatează într-una din scrierile sale teologice, în care -ca și în jurnalul său de călătorie- dă o serie de detalii asupra vieții intelectuale de la curtea voievodală a Țării Românești. Era unul din cei mai vajnici emisari politici, cu importante relații în Caucaz, Ucraina și în Țările Române. Suhanov, împreună cu cărturarul memorialist Iona Malenkoi, a stat la Târgoviște doi ani, cu misiune diplomatică din partea țarului.

Este de presupus ca la unele ședințe ale cercului să fi participat și alți cărturari nemenționați de Suhanov: Doamna Elina -caracterizată de inscripția funerară din Biserica Domnească din Târgoviște ca “prea mare dătătoare de sfaturi la ai săi și la alții”, postelnicul Cantacuzino, mitropolitul Varlaam al Moldovei, patriarhul Paisie al Ierusalimului și Dionisie Comnen “Seroglanul” -secretarul lui Matei Basarab și, în mai multe rânduri, patriarh al Constantinopolului. Este de asemenea posibil să fi participat la dezbateri profesorii Școlii slavo-române (dascălul Daniil de la Mitropolie, Staicu grămăticul de la Biserica Domnească, apoi ieromonahul Ștefan) și călugării ruși “chemați în scopuri culturale, poate și școlare” (apud N. Iorga) -Vartolomei și Dositei. Odată cu Ligaridis, la ședințe trebuie să fi venit nepotul său, Mihail - candidat la Colegiul grec din Roma, precum și celălalt profesor al Școlii greco-latine, Ignatie Petridis - cărturar laic, filolog, poet, traducător, copist, jurist și sfetnic al voievodului.

Știința de carte latină și elinească înflorea mai cu

seamă între diecii de cancelarie și boierii cu dorință de învățatură⁸, răspândită de ambasadorii, negustorii sau călătorii menționați în documente, printre aceștia aflându-se: patriarhul Macarie și secretarul său - arhidiaconul Paul de Alep, arhiepiscopul Pietro Deodato Bakšić - vicar apostolic al Țării Românești și Moldovei, Marco Bandini, Wojciech Mjastkowsky, Ioan de Gomionița - egumen la Dealu, călugărul croat Rafael Levaković - chemat de Matei Basarab, în 1637, ca secretar de limbă latină, Ioan Starżawski - secretar-interpret de limbile latină și polonă, ambasador al lui Matei Basarab și bun cunoscător în dogmatică.

Strânsele legături ale cărturarilor de la Târgoviște cu Moldova lui Vasile Lupu și cu orașele Transilvaniei demonstrează încă o dată unitatea fenomenului cultural românesc. Trebuie evidențiată, de asemenea, continuitatea cercului academic târgoviștean în epoca lui Constantin Brâncoveanu, Academia de la Sf. Sava, din 1694, fiind creația unor foști elevi ai Școlii greco-latine de la Târgoviște iar unii dintre membrii cercului vor fi întâlniți mai târziu în cadrul Academiei Domnești sau al altor instituții.

Se poate afirma că, datorită preocupărilor cu caracter mai înalt, academic, de nivel european, Cercul de cărturari de la Târgoviște poate fi adăugat societăților de mai târziu, din Sibiu (1795), Brașov (1821), București (1830-1834) etc. care sunt considerate precursori ale Academiei Române.

Lect. drd. Sorina Niță

Universitatea „Valahia” Târgoviște

NOTE

1. **Ivașcu, G.**, *Istoria literaturii române*, vol. I. București: Editura Științifică, 1969, p. 145-147
2. **Aramă, Dalia-Lucia**. *Știri despre formația culturală și despre biblioteca familiei Năsturel din Herești*. În: *Teorie și practică în biblioteconomie și informare documentară*. București: Institutul Central De Documentare Tehnică, 1972, p. 23-28; *Cea mai veche bibliotecă particulară din județul Ilfov*. În: *Ilfov – file de istorie*, București, 1978, p. 205-210
3. **Papacostea, Victor**. *O școală de limbă și cultură slavonă la Târgoviște în timpul domniei lui Matei Basarab*. În: *Romanoslavica: istorie*, V, 1962; idem. *Les origines de l'enseignement supérieur en Valachie*. În: *Revue des études sud-est européennes*, tome I, 1963, nr. 1-2; **Bărsănescu, Ștefan**. *Schola greca e latina din Târgoviște, 1646-1651*. În: *Din istoria pedagogiei românești: culegere de studii*, vol. II. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1966; **Fruchter, Eugen; Mihăescu, Gabriel**. *325 ani de învățământ liceal în Târgoviște*. În: *Experimente, acțiuni, experiențe...*, Târgoviște, 1972, p. 60-67.
4. **Bernal, J.D.** *Știință în istoria societății*. București: Editura Politică, 1964, p. 314-318.
5. **Panaiteșcu, P.P.** *L'influence de l'oeuvre de Pierre Mogila, archeveque de Kiev, dans les Principautés Roumaines, extrait des Mélanges de l'École Roumaine en France*, V, 1926, p. 40; **Iorga, N.** *Istoria învățământului românesc*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1971, p. 14-15.
6. **Fruchter, Eugen; Mihăescu, Gabriel**. *Localul primei biblioteci a Cantacuzinilor munteni*. În: *Revista bibliotecilor*, 1973, nr. 2, p. 106-108.
7. **Panaiteșcu, P.P.** *op. cit.*, p. 38-40; **Bezviconi, G.** *Contribuții la istoria relațiilor româno-ruse*, București, 1962, p. 86, 88.
8. **Dumitrescu-Buşulenga, Zoe**. *Renașterea - umanismul și dialogul artelor*. București, Editura Albatros, 1971, p. 85; **Lăzărescu, G.; Stoicescu, Nicolae**. *Țările Române și Italia pînă la 1600*. București: Editura Științifică, 1972.

Bibliologi târgovișteni la mijloc de secol XIX

Târgoviștea primei jumătăți a secolului al XIX-lea prezenta un spectacol urbanistic modest, mult diferit de cel oferit odată de vechea reședință domnească, dar avântul cultural nu dispăruse.

Necesitatea formării unei culturi umaniste temeinice - necesitate care dominase Europa perioadei luminilor - este acum conștientizată și la răsărit de Carpați. O primă consecință a ei a fost constituirea, de către unii membri ai boierimii române, a unor biblioteci personale, de familie, de proporții notabile. Pentru Târgoviște sunt cunoscute o serie de documente care vădesc astfel de preocupări.

În prima jumătate a secolului al XIX-lea găsim la Târgoviște un inventar cu averea mobilă și imobilă a lui Constantin Fusea, fost prefect și deputat. În acest inventar, pe lângă corpurile de case situate în Calea Domnească, în strada Brâncoveanu sau în strada Cătuneni, figura și o bibliotecă bogată care cuprindea ediții rare din literatura franceză, engleză, germană, română, un fond de carte de

180 de volume. Printre acestea: Chateaubriand – „*Opere complete*”; Roger Collard – „*Les codes français*”; J.J. Rousseau – „*Oeuvres complètes*”; Pierre Corneille – „*Chefs d'oeuvres*”; Mme de Sevigne – „*Lettres*”; Voltaire – „*Dictionnaire Philosophique*”; J. Michelet – „*Histoire du XIX-ème siècle*”; Plutarh – „*Viețile oamenilor iluștri*”; Schiller – „*Opere dramatice*”. Tot aici vom regăsi o parte din operele classicilor literaturii române sau lucrări din diferite domenii: Mihail Kogălniceanu – „*Histoire de la Valachie*”; Gh. Sion – „*Poezii*”; Eliade – „*Biblicele*”; „*Istoria românilor în Dacia și România*”, „*Colecție din poeziile marelui logofăt Iancu Văcărescu*”; B.P. Hasdeu – „*Obiceiurile juridice ale poporului român*”; A. Treboniu Laurian – „*Istoria românilor sau Istoria Nouului Testament*”, un catehism, o gramatică franceză, manuale școlare, cărți de drept, cărți și reviste de agricultură, periodice: „*Curier de Ambe Sexe*”, „*Gazeta Tribunei*”, „*Revista Științifică*”, „*Dacia Viitoare*”, „*Calendarul Antic pe 1862*”, „*Adevărul*”, „*Epoca*”, „*Voința*

Națională”, „Telegraful Român”, „Magazin Istoric pentru Dacia”, dicționare și 80 de volume manuscrise, însemnând caiete de cursuri ale lui Constantin Fusea. Tot în această bibliotecă exista și certificatul de studii academice al acestuia.

Din mărturisirile lui Virgil Drăghiceanu, care vorbea despre dezbaterile interesante ce antrenau pe Mihalache Drăghiceanu, pe Costică și pe Ion Fussea privind operele iluminiștilor francezi și literatura clasică greacă, aflăm despre fondul bogat de carte diversă lăsat prin testament de profesorul Mihalache Drăghiceanu. La 1861 în biblioteca profesorului se aflau 16 cărți grecești nelegate și 12 legate, 99 de cărți românești legate și 20 nelegate, 43 de broșuri și 9 dicționare legate. De altfel, prin eforturile lui Mihalache Drăghiceanu, la data de 30 decembrie 1841 funcționa la Târgoviște o bibliotecă școlară unde el era bibliotecar.

Din această generație face parte și Sache Poroineanu, primarul orașului Târgoviște în perioada 1843-1848, prieten bun cu Grigore Alexandrescu. La 17 iulie 1876, fiul său dăruia școlii din Târgoviște biblioteca tatălui, care cuprindea un fond de carte de 112 volume, dintre care 54 erau legate și 58 erau nelegate. Privind cu atenție lista cărților aflate în biblioteca lui Sache Poroineanu, observăm cu ușurință preocuparea pentru lectură, pentru formarea unui fond de carte din operele clasice literaturii române cum ar fi: Ion Heliade Rădulescu – „Curier de Ambe Sexe”, „Curs de poezie generală”, „Biblicele”, „Biblia Sacra”; Grigore Alexandrescu – „Suvenire și impresii”, „Meditații”, „Elegii”, „Satire”; poeziile lui George Sion, Dimitrie Bolintineanu,

Cezar Bolliac. De asemenea, lucrări cu subiect istoric: traduceri din Plutarh, Chateaubriand și George Sand; scrieri semnate de Eufrosin Poteca, Alexandru Pelimon, Florian Aaron sau „Culegerea de credințe, datini și moravuri române”, alcătuită de G. Teodorescu. Tot din acest fond făcea parte lucrarea semnată de I. D. Petrescu – „Martirii crucii din ambele Dacii” și periodice cu caracter religios, cum ar fi: „Jurnalul Eclesastic”, „Predicatorul” (anul 1857 și 1858) sau gazeta religioasă „Vestitorul bisericesc” (1840). Subiectul este departe de a fi epuizat, acestea fiind cele mai cunoscute cazuri, boierimea târgovișteană desfășurând o activitate bogată pe plan cultural care necesita, bineînțeles, și posesia unei biblioteci pe măsură.

În încheierea acestei liste am putea adăuga câteva din cărțile de legi: „Regulamentul Organic”, „Codul Caragea”, „Regulamentul judecătoresc”, „Codul Comercial Vechi”, „Condica Criminală cu procedura ei” și cărți cu subiect religios: „Crucea Domnului Isus Cristos”, „Învățăture de Multe Științe Religioase” și „Noul Testament”.

Apariția marilor biblioteci particulare a fost parte integrantă a vastului proces istoric și cultural de renaștere și afirmare națională ce a caracterizat mijlocul secolului al XIX-lea și va culmina la sfârșitul aceleiași secol cu biruința culturii naționale.

Târgoviștea a avut un rol aparte în acest proces, păstrându-și locul de centru cultural cu adânci rezonanțe în spațiul spiritual românesc.

Alexandru V. Ștefănescu

Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu”

UN BIBLIOLOG UITAT :

CHRISTACHE GEORGESCU

În 1931 apărea la Tipografia și Legătoria de cărți „Dâmbovița” din Târgoviște o broșură cu titlul *Biblioteci publice*, semnată de profesorul și avocatul **Christache Georgescu** (1876-1945). Conform „Dicționarului de Literatură al Județului Dâmbovița”, realizat de Victor Petrescu și Serghie Paraschiva, publicat de Editura „Bibliotheca” din Târgoviște, autorul era istoric și publicist, director al Gimnaziului „Ienăchiță Văcărescu” în primul deceniu al secolului XX și susținător al bibliotecilor rurale din zonă. Fostul senator de Dâmbovița, preocupat de educația copiilor și de istoria bibliotecilor era, după cum se vede din broșura amintită, un om al vremii numită cu nostalgie „La Belle Epoque”, încrezătoare în valorile culturii, în misiunea socială a omului de bine, în spiritul datoriei față de neam și de țară. Și în anii dintre cele două războaie mondiale mai stăruia, la generațiile născute înainte de 1900, acest sentiment al responsabilității și dorința ridicării nației.

Profesorul Christache Georgescu și-a publicat lucrarea sub egida „Asociației învățătorilor din Dâmbovița”, cu o dedicație către această organizație și folosind ca motto o deviză francmasonică a lui C. A Rosetti: „Luminează-te și vei fi”. Broșura lui este foarte interesantă pentru istoria bibliotecilor, dar mai ales pentru mentalitatea autorului și a epocii sale, pentru nivelul de informare în domeniul bibliologic al acestui absolvent de Litere și Drept. În finalul tipăriturii, onest, el prezintă lista scrierilor consultate, între care figurează „Manuel de Bibliothéconomie”, de A. Graesel, „La reforme des bibliographies nationales”, de Paul Otlet, „La reforme des grandes bibliothèques de France”, de P. R. Roland-Marcel, „Politica Culturei”, imprimată de Institutul Social Român, legi, rapoarte, scrieri românești în domeniu, printre acestea fiind menționată lucrarea lui N. Georgescu-Tistu „Studiul și organizarea cărții”, (lecția de deschidere a cursului de bibliologie la Școala Superioară de

Arhivistică și Paleografie din 1929).

Christache Georgescu era așadar bine informat despre problemele biblioteconomice, dar și cu privire la tendințele contemporane în organizarea serviciilor de bibliotecă din alte țări. El își începe scrierea cu un capitol despre „Necesitatea răspândirii culturii în masele poporului”, raportând realitățile românești la statistici internaționale. Comparația era descurajantă. România avea un număr atât de mare de analfabeți, încât se situa în această privință pe un loc fruntaș, în Basarabia, mai ales, dar și în Bucovina și vechiul regat procente erau dezastruoase (de la 90% la 43%). Avem tentația de a idealiza perioada dintre cele două războaie mondiale, când țara a progresat mult, dar broșura acestui autor de bună credință, care analiza fără triumfalism starea bibliotecilor românești, temperează

această tendință. Profesorul târgoviștean afirma că după Marea Unire, străinii reproșau României nivelul extrem de scăzut al alfabetizării. Trăind sentimentul că devenea presantă o politică de atenuare a decalajului care punea România într-o situație umiltoare, autorul broșurii pleda pentru o civilizare prin carte. Om de modă veche, recurgea, pentru a-și susține ideile, la citatele din texte ale unor personalități europene, unele cunoscute și azi, altele uitate. Un capitol din broșură se intitula „Cartea e cel mai bun mijloc de cultură”, iar următorul arăta „Importanța și folosul bibliotecilor”. Insista asupra utilității, pentru stat, a culturalizării cetățenilor, dovedind atașament pentru mișcarea haretistă, al cărei adept îl putem considera. Afirma nevoia unor programe naționale de educație și instrucție, în care statul se implica, mobilizând și inițiativele particulare, într-un efort comun, bine articulat. Raportând nevoia de biblioteci la dezvoltarea învățământului și la ceea ce urma să devină absolventul de școală dacă era lipsit de posibilitatea de a citi și mai departe, autorul broșurii atrăgea atenția asupra calității morale a cetățenilor, cu tot ce implica ea pentru viața comună.

Urma o schiță istorică asupra dezvoltării bibliotecilor în Antichitate și Evul Mediu, după care profesorul Christache Georgescu analiza, mai pe larg, „Situația bibliotecilor”, arătându-se la curent cu istoria bibliotecilor și biblioteconomia americană. Dădea cifre, preluate din publicațiile pe care le consultase, și realiza o sinteză clară. Folosea informații recente și insista asupra atenției acordate în America secțiilor și

bibliotecilor pentru copii. Mai observa că acolo bibliotecarul era considerat „un misionar social”. Urmău prezentări, tot sintetice, ale stării și evoluției bibliotecilor în Marea Britanie, Franța, Italia, Germania, Belgia, Polonia, Elveția, Australia, Bulgaria și Japonia. Autorul oferea astfel o imagine a civilizației bibliotecilor, ca termen de comparație și ca posibile modele.

Un capitol se intitula „Bibliotecile mari ale omenirii” și furnizează date statistice privind numărul de volume din bibliotecile lumii, la acea dată. Lucrarea urmărea deci să informeze și să convingă pe cei eventual implicați, cu privire la aceea ce ar fi trebuit întreprins la români în vederea apropiării de realitățile mondiale.

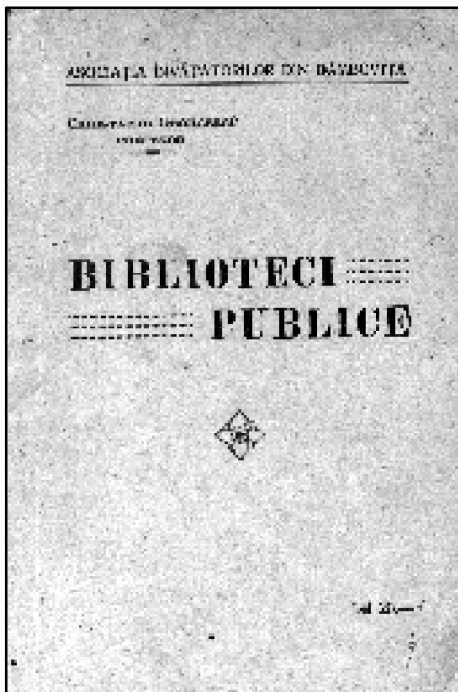
Foarte interesant este capitolul „Bibliotecarul”, care ilustrează adoptarea unei concepții moderne față de această profesie și rolul ei.

Christache Georgescu remarca faptul că „țările cari se îngrijesc de cultura poporului, cari au biblioteci, pun mare preț pe pregătirea bibliotecarilor”. Primul exemplu era al școlii de stat de bibliotecari înființate în 1920 la Praga, sub tutela Ministerului Școlilor și Culturii Naționale.

Trecând la situația bibliotecilor publice din România, el constata că „nu este de invidiat” și că imaginea țării, văzută din afară, era la fel de nefavorabilă în domeniu, ca și azi. Referindu-se la rolul jucat de Casa Școalelor după război, autorul broșurii îl evaluează cu bună credință, dar observa că, deși se distribuiseră școlilor, pentru biblioteci, câte 150 de cărți, cu inventar, învățătorii erau responsabili pentru ele și ar fi urmat să le plătească pe cele pierdute. Săraci și temători, ei încuiau cărțile în dulapuri, sau în cancelarii, „păzite ca niște moaște” cu consemnul: „să nu pună mâna cineva acolo, că-i vai de steaua lui”.

Informațiile, sincere, aruncă o altă lumină asupra dezvoltării bibliotecilor școlare. Pe de altă parte, nici în bibliotecile școlare și publice, cărțile nu erau alese bine, multe rămânând inutile pentru înțelegerea sătenilor și copiilor. Donațiile aduceau colecții în care se nimereau cărți în limbi străine, cărți ce ilustrau gusturile și nivelul donatorilor, dar nu răspundeau nevoilor acelu gen de biblioteci.

Preocupat de psihologia populară, profesorul semnalează necesitatea adaptării colecțiilor la specificul acesteia și a cultivării obișnuinței de a citi. El consacră o parte din capitolul „Dezvoltarea dragostei de citit” localului bibliotecii. Informat la zi

despre standardele străine, se referă la confortul cititorului și la calitățile conducătorului de bibliotecă (inclusiv la raporturile acestuia cu cititorii).

Un capitol, de asemenea demn de remarcat este „Legiferarea bibliotecilor”. Menționând regulamentele vechi și unele decrete, Christache Georgescu subliniază nevoia unei legislații eficiente, care să poată fi respectată și aplicată, obligând la organizarea și dezvoltarea bibliotecilor, și nu lăsând la bunăvoia locală acest lucru. De unde se vede că există tradiții interbelice în privința curenților legislative și a aplicării prevederilor existente. Se pare că fără sancțiuni stabilite juridic, nimic nu poate funcționa.

Nici în privința asociațiilor nu omite autorul broșurii să constate că, deși din 1919 există un decret-lege pentru crearea „asociațiunii bibliotecilor publice de stat”, după obiceiul pământului hotărârea „s-a uitat”. Pe de altă parte, lipsind școlile de bibliotecari, nu existau persoane cu pregătire specială.

Un capitol, interesant pentru istoria bibliotecilor, ca și celelalte, se numește „Situția bibliotecilor în țara noastră și clasificarea lor”, care debutează cu o constatare valabilă și azi, deci de pe atunci nerezolvată: „nu știm precis nici câte biblioteci mari avem, nici câte populare și mărunte. Se înțelege atunci cum nu putem ști nici câte și mai ales ce cărți cuprind, nici cum le-ar putea folosi cineva”. Ca și azi, când, la cererea vreunui organism internațional se creează o agitație pasageră, care se rezolvă cu o statistică improvizată cu aproximații (niciodată cifrele necorespunzând de la o statistică de acest fel la alta).

În privința bibliotecilor existente în 1931, multe erau învechite, și deși în unele locuri oamenii manifestau bunăvoință și chiar însuflețire, lipsea o organizare unitară, iar absența legislației nu le asigura „înzestrarea și funcționarea”. Nici capitala, care avea aproape un milion de locuitori, nu avea o mare bibliotecă publică.

Analiza continua, pe categorii de biblioteci, enumerându-le pe cele vechi, din mănăstiri, bibliotecile domnești și boierești, pe ale scriitorilor români. Dintre cele contemporane sunt prezentate Biblioteca Academiei, aceea a Fundației Universitare „Regele Carol I”, și alte biblioteci universitare. Autorul considera că „cea mai puternică bibliotecă” din România era aceea universitară din Cluj, bine organizată, modernă și având local încăpător. Date fiind informațiile, sursa, de altfel declarată, este suita de articole ilustrate publicate în anii 1930-1931 în revista „Boabe de grâu”, dedicată bibliotecarilor. Profesorul Georgescu știe însă să realizeze o sinteză a acestora și să configureze un tablou coerent, identificând problemele vremii. El acordă interes și bibliotecilor specializate, de pe lângă diferitele instituții și institute, schițându-le pe scurt istoricul și profilul.

În final, ca un capitol concludiv, el avansa o serie de propuneri, subliniind că bibliotecilor publice „fiind o verigă însemnată în viața intelectuală” a țării, se impunea ca statul să elaboreze o politică modernă și consecventă pentru dezvoltarea lor, asigurându-le în primul rând o legislație cu sancțiuni pentru a obliga autoritățile locale să-și facă datoria, găsind și banii necesari. El recomanda „să unim intervenția statului cu inițiativa particulară” sperând în rezultate „din cele mai fericite”. Propunea un program de constituire în toate orașele și comunele a bibliotecilor publice cu localuri proprii (ceea ce nu s-a realizat nici până azi).

Trebuie remarcat că lucrarea tipărită la Târgoviște se înscria într-o mișcare în favoarea bibliotecilor, manifestată și prin amintita serie de articole din „Boabe de grâu”, dar și prin eforturile Casei Școalelor, prin demersurile Fundației Culturale „Principele Carol I”, și prin acelea ale bibliologilor de la Cluj și București, în anii 30-40. În 1932, profesorul Ioachim Crăciun a ținut *lecția de deschidere a cursului de bibliologie*, prezentată atunci ca o disciplină nouă, iar tot în același an N. Georgescu-Tistu publica sinteza sa asupra bibliografiilor (Bibliografia literară română). Atunci se puneau bazele învățământului bibliologic românesc, după modele străine. Ulterior a luat ființă, în 1935, Biblioteca Municipală din București, a cărei lipsă o plânsese Christache Georgescu. Lucrarea sa era scrisă, așadar, într-un context socio-cultural în care avea să se dezvolte bibliologia modernă. Cât despre sistemul de biblioteci, în orașe și comune, el avea să fie considerabil extins în anii '50-'70, fără ca totuși multe biblioteci să fie instalate în clădiri proprii, ceea ce le-a creat și le creează mari probleme și după anii '90. În unele privințe, punctele nevralgice au rămas aceleași: lipsește aplicarea legislației specifice, încă bibliotecile, mai ales în localitățile mici, nu sunt ceea ce ar trebui, multe fiind ori în agonie, ori deja închise. Dincolo de limbajul atins de o anumită desuetudine, de moda citatelor abundente, specifică altui timp, tipăritura profesorului târgoviștean rămâne importantă pentru caracterul ei sistematic, problematica abordată și pentru, paradoxal, actualitatea ei, la distanța de șapte decenii.

Dr. *Gheorghe Buluță*

Director, Biblioteca Universității de Medicină și Farmacie București

O INIȚIATIVĂ A CASEI ȘCOALELOR: BIBLIOTECA LICEALĂ

Încă de la înființare (1896), Casa Școalelor își propune să fie mai mult decât o întreprindere economică a Ministerului Instrucției Publice și Cultelor, extinzându-și treptat activitățile în domeniul cultural și spiritual, de răspândire a cunoștințelor cu deosebire în lumea satului. Un loc aparte în acest proiect, pe care azi îl putem considera ca decisiv în depășirea stării de subdezvoltare a învățământului românesc din mediul rural, îl constituie, alături de funcția principală de constructor de noi localuri de școală sau de întreținere și reparare a lor, înființarea de biblioteci sătești și înzestrarea acestora cu acele cărți strict trebuitoare. Principalul efort în această direcție se produce în cele trei ministere ale lui Spiru C. Haret (1897-1890; 1901-1904; 1907-1910). Atunci, ministrul a pus temelii trainice ale instituțiilor bibliotecare în învățământul primar, gimnazial și secundar pe care le-a înzestrat, în măsura posibilităților, cu cărți și alte materiale, le-a asociat în procesul de durată al răspândirii culturii și științei în cele mai defavorizate medii sociale ale țării, prin atragerea unor mari personalități ale artei și gândirii timpului, la acțiuni cu rezultate benefice pe termen lung.

Prin decizia din 16 octombrie 1898 se înființează bibliotecile rurale pe lângă școli, sub conducerea învățătorilor-diriginți. Iau naștere astfel 320 de biblioteci, câte 10 în fiecare județ, ce vor fi înzestrate treptat cu un număr de cărți alese după criteriile timpului și gustul celor chemați să o facă. Subsumată ulterior genericului "Biblioteca pentru popor", sub egida Editurii Casa Școalelor s-au tipărit, între 1900-1924, nu mai puțin de 147 de titluri în 1.384.126 exemplare.¹ Predomină literatura, istoria, religia și oarecum lucrările de știință popularizată. În listele obligatorii de înzestrare a școlilor figurează Alecsandri, Bălcescu, Bolintineanu, Ghica, Gane, Hasdeu, Slavici, Filimon, Coșbuc, Xenopol, abonamente la „Gazeta Săteanului” și „Albina”, dar foarte puțin prezent, deloc curios pentru gustul începutului de secol XIX, Eminescu. Ministrul Spiru Haret s-a gândit să ofere și acele idei călăuzitoare utilizării fondului de carte destinat satului, de la selecția lucrărilor la folosirea lor la fața locului în acțiuni concrete. Pentru aceasta a înființat la Casa Școalelor posturi remunerare de referendari în care vor fi numiți Al. Vlahuță, G. Coșbuc, M. Sadoveanu, C. D. Arion, D. Anghel și alții mai puțin cunoscuți, care de-a lungul anilor au dat verdictul lor asupra cărților supuse spre publicare, au întocmit recomandări pentru cumpărarea de carte și trimiterea ei la sate, s-au ocupat de conținutul conferințelor publice, au făcut dese călătorii în județe ori comune unde au cunoscut nemijlocit viața sătenilor, au propus remedii și s-au angajat adesea în campanii publice de mare ecou în favoarea schimbărilor de esență în lumea satelor. Pe lângă referendari, Casa Școalelor, prin administratorul Mihai Popescu, cu

sprijinul direct și activ al ministrului Spiru Haret, a colaborat cu numeroși oameni de cultură, scriitori în primul rând, pe care i-a atras în jurul ei nu numai pentru a-i folosi, ci, poate în egală măsură, pentru a-i sprijini să-și publice propriile cărți cu mijloace financiare importante, solicitându-le adesea lucrări specifice necesare bibliotecilor școlare de la sate. Cu timpul, Casa Școalelor a întreținut discret, dar profitabil pentru cultură, programul de susținere financiară a unor autori de diferite profiluri, de creștere a tirajelor prin achiziționarea unui mare număr de exemplare pentru a fi trimise în rețeaua proprie de biblioteci, de încheiere de contracte avantajoase cu alte edituri.

Cu timpul ambițiile dar și posibilitățile instituției au sporit, cercul de colaboratori s-a lărgit pe măsura creșterii complexității activităților desfășurate de biblioteci într-un învățământ românesc pornit să-și definească tot mai clar structurile în funcție de solicitările tot mai mari ale societății. Dacă inițial atenția și efortul s-au îndreptat către sate, treptat a apărut necesitatea dezvoltării lecturii publice în licee, școli normale și profesionale, deci preponderent în unități școlare din mediul urban, aflate în plină diversificare și sporire. Din numeroasele preocupări ce rețin atenția factorilor de decizie ai timpului s-a detașat necesitatea sporirii contribuției cărții la adâncirea procesului de informare și educație al elevilor prin creșterea *ofertei selective și dirijate* de carte după criteriile pedagogice bine determinate. Astfel s-a născut ideea înființării unei "biblioteci liceale" care să pună la îndemâna școlărilor din cursul secundar un mănunchi de titluri absolut necesare pregătirii specifice și formării ca buni cetățeni patrioți. Să subliniem încă o dată, că această "bibliotecă liceală" nu este o instituție - fiecare liceu avea deja o bibliotecă - ci o inițiativă de editare și achiziție a unui coș de lucrări din diverse domenii necesare continuării și adâncirii lecturilor din programa școlară, o întregire a cunoștințelor printr-o ofertă mai largă de carte.

Să menționăm că studiul de față este alcătuit pe baza consultării unor documente inedite aflate în fondul Casa Școalelor ale Arhivelor Statului din București. Din cercetarea acestora rezultă atât o politică nouă de înzestrare și susținere a bibliotecilor, cât și o participare deosebită a oamenilor, necunoscută până acum, la derularea programului Casei Școalelor.

Stabilirea momentului apariției unei asemenea inițiative nu ne este chiar la îndemână în stadiul actual al cercetărilor. Ea a apărut totuși în cel de-al treilea mandat ministerial al lui Spiru Haret și s-a produs în cercurile funcționarilor ministeriali și ai colaboratorilor acestora. Într-un raport din 2 decembrie 1907 adresat ministrului, G. Bogdan-Duică face o atribuire precisă a paternității ideii: "Declarațiile dumneavoastră au produs căldură în sânul comisiei programelor, au produs

speranțe. Ca aderent al ideii "Bibliotecii liceale" dați-mi voie să vă atrag atenția la felul de a o înjgheba după modul meu de vedere"². Profesorul G. Bogdan-Duică enumeră o serie de principii și face propuneri de organizare din inițiativă proprie, dar, cum am văzut, la sugestia lui Spiru Haret. Probabil, un timp, acesta a fost preocupat de alte probleme întrucât rezoluția pe referatul lui G. Bogdan-Duică o pune mult mai târziu, pe 18 august 1908 aprobând apăsat, cu detalii, o asemenea inițiativă și cerând derularea ei imediată: "Se aprobă ideea și i se va da curs. Se va cere dlui B. Duică un plan concret cum și cu ce cărți va trebui începută această lucrare, ce se va repartiza pe mai mulți ani (trei sau patru); dar se va începe imediat"³. Meticulos ca orice matematician, ministrul cere să se cuprindă în buget sumele necesare defalcate pe ani, iar, dacă va fi nevoie, să se apeleze la credite. Apoi amendează cele propuse de B. Duică cerând cărți de citire, o creștomatie istorică, creștomatie de autori vechi români, o carte de cântece populare pentru școlari, toate urmând a fi făcute de autori cunoscuți, cu reputație.

O dată semnalul verde dat, administrația trece la măsuri practice de aplicare. Se alcătuieste un grup de lucru din G. Bogdan-Duică, G. Coșbuc, Gârboviceanu, Valaori, Dima, împreună cu funcționari superiori din minister care alcătuiesc statutul-cadru și propun liste de lucrări. După o ultimă ședință a grupului, din 11 ian. 1910, i se notifică ministrului faptul că "Administrația Casei Școalelor comunică că a discutat cu mai mulți profesori și personalul din minister și au decis înființarea "bibliotecii liceale" cu patru secțiuni: a) lecturi literare; b) științifice; c) clasice; d) religioase"⁴. Spiru Haret sancționează rapid concluziile comisiei: "Se aprobă planul general al lucrării". Se trece, de acum, la nominalizarea lucrărilor și a autorilor. Fapt foarte interesant este că se cer lucrări originale sau culegeri din lucrări de referință; pentru aceasta se caută autorii cei mai îndreptățiți să ofere cărțile sau manuscrisele dorite.

Administrația începe o lungă corespondență în care își precizează condițiile: lucrarea să aibă circa 10 coli editoriale, drepturile de coală să nu depășească 50 lei, deci o lucrare va fi plătită cu circa 500 lei. Primul solicitat este Mihail Sadoveanu căruia i se cere să alcătuiască o selecție din povestirile sale. Prompt, ca întotdeauna, prozatorul își prezintă antologia *Povești alese* la 27 oct. 1910⁵. Lucrarea este editată la Vălenii de Munte, sub titlul *Povestiri de petrecere și folos*, în anul 1911 (Colecția Biblioteca pentru popor a "Casei Școalelor", fiind reeditată în 1920 la București, tot la Casa Școalelor). Cererile către autori se țin lanț, următorul fiind abordat G. Coșbuc⁶, căruia i se cere participarea cu un volum de *Balade*, deus la 12 iulie 1910 și care apare în 1913 la București, în Editura Flacăra. Ca un pas nou în activitatea editurii este

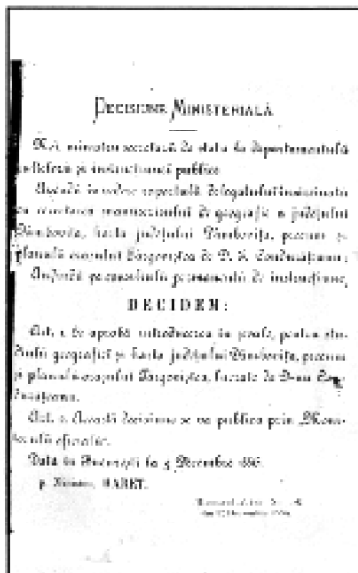
solicitarea de lucrări originale. Începutul îl face Emil Gîrleanu, căruia i se cere să scrie două cărți: una de *Călătorii în Țările Românești* pentru clasa a IV a și alta de *Discursuri academice* pentru clasa a VI a. Solicitatul plusează la solicitare cu o lucrare proprie *Literatura populară*, care de fapt îi fusese cerută mai demult, dar pe care nu o încheiase. Pe 11 dec. 1910 cele două manuscrise sunt depuse⁷ și cere să primească banii până la achitarea integrală. Primul volum apare, sub titlul *Privești din țară*, abia în 1915, la Casa Școalelor.

Asupra raporturilor pecuniare se cer făcute unele adnotări. În general, la acceptarea contractului, autorii solicitau un avans, care era de până la jumătate din valoare și în general se aproba. La predarea manuscrisului autorii cereau achitarea integrală a contravalorii. Administratorul Mihai Popescu aproba invariabil, stabilind o practică care a adus multe colaborări de prestigiu, cu succes de casă, dar și unele încurcături cu autorii mai puțin riguroși în ceea ce privește respectarea contractelor. În toate cazurile însă administrația dovedește urbanitate

desăvârșită și înțelegere maximă a dificultăților unora din colaboratori, pe care îi păsuiește, chiar le dă noi avansuri sau ajutoare, cum se va vedea mai departe.

Lista participărilor la alcătuirea "Bibliotecii liceale" se extinde și numai din ceea ce cunoaștem în momentul de față, apare ca una din cele mai cuprinzătoare și complexe colaborări între o instituție de stat și un grup de autori atât de divers adus spre același interes de preocuparea lor pentru destinul școlii românești, dar și de avantajele materiale pe care Casa Școalelor a știut să le creeze, să le susțină cu mult tact și discreție. Sunt atrași adesea autori mai puțin prolifici ca D. Anghel⁸, căruia i se solicită să scrie *Nuvele istorice*. Interesant e faptul că predă lucrarea pentru care cere să i se achite și restul de plată⁹. Administrația este de acord "cu condițiunea ca dl Anghel să-și ia angajamentul că va completa numărul de 200 pagini de tipar și va face corectura cărții". Nu știm dacă autorul a răspuns solicitărilor - deși se angajase în scris - sau și-a primit drepturile de autor pentru o lucrare neîncheiată. După câte cunoaștem, lucrarea predată la 3 dec. 1910 nu s-a finalizat, neregăsindu-se în bibliografia autorului. Cum vom vedea nu este singurul caz în care un contract important, de la un autor cunoscut, se pierde pe drumul întortocheat al tipăririi. Și lui G. Coșbuc i se cer două noi volume: *Poezii populare și Înțelepciunea poporului român după proverbe și zicători*, ce nu vor fi niciodată alcătuite¹⁰. În schimb, Șt. O. Iosif se achită prompt de contract și la 9 oct. 1910 predă lucrarea *Tablouri culturale din trecutul Românilor*, tipărită, în 1913, la Casa Școalelor¹¹.

Scriitorii solicitați - se poate lesne observa - fac parte din categoria autorilor populari: Coșbuc,

Sadoveanu, Șt. O. Iosif, Emil Gîrleanu și chiar D. Anghel, cunoscut sub pseudonimul D. Mirea (împreună cu Șt. O. Iosif) pentru activitatea lui publicistică filoregală, aflat oarecum în grupul autorilor oficializați. Există în această regulă totuși o abatere: Ion Minulescu. Prin Adresa nr. 36316 din 19 oct. 1910 administrația îi solicita două lucrări: *Mihail Kogălniceanu și Nicolae Bălcescu* și apoi încă două despre *I. Heliade Rădulescu și Costache Negruzzi*. Deși până atunci (și nici mai târziu) nu se afirmase în domeniu, Minulescu acceptă, primește avans 250 lei și predă rapid primele două manuscrise, cum se vede din scrisoarea olografă înregistrată la Registratura Casei Școalelor la nr. 12209 din 17 aprilie 1912. Mai cere o parte din bani și primește încă 250 de lei. Manuscrisele se aflau la administrator, cum se poate citi într-o adnotare făcută cu creionul pe scrisoarea poetului¹². Și totuși cele două cărți nu au apărut niciodată și nu cunoaștem ce s-a întâmplat cu manuscrisele încheiate și ajunse în posesia administratorului Mihai Popescu, dar pierdute. Se pare că atât a durat colaborarea poetului cu instituția școlară, iar rezultatele au fost din păcate nule.

Preponderența scriitorilor este evidentă, dar nu au lipsit nici istoricii sau criticii literari, publiciștii, oamenii de știință, teologii. G. Bogdan-Duică este solicitat, dar se pare că nu a găsit răgazul necesar. De asemenea, Ion Nădejde, care mai colaborase cu Casa Școalelor în vederea achiziționării din lucrările sale mai vechi. Mai activ și cu folos s-a dovedit a fi Ovid Densușianu, care se angajează să scrie două lucrări: o monografie de filologie populară și un volum monografic asupra limbii vechi, după cum comunică în scrisoarea din 2 noiembrie 1910¹³. Lucrând intens, lingvistul predă manuscrisul pe 13 decembrie a aceluiași an¹⁴, după care cere în mai multe rânduri bani pentru lucrările respective. Se pare că au existat și unele neconcordanțe în depunerea manuscriselor, cum arată reclamația editurii Socec care cerea autorului un rest de manuscris și executarea integrală a corecturii.

O bogată și interesantă corespondență este întreținută între administrație și istorici. Lui A. Lapedatu, secretarul Comisiei Monumentelor Istorice, i se cere să scrie biografiile ale oamenilor mari ai țării, ofertă refuzată. Propune în schimb să întocmească o lucrare despre antichitățile românești¹⁵. I se răspunde că se dorește publicarea unui volum, *Din memoriile Regelui Carol I*¹⁶, în colaborare cu istoricul I. Scurtu¹⁷. Pentru aceasta, A. Lapedatu solicită să i se cumpere ediția mare a *Memoriilor Regelui* în germană, în contul administrației Casei Școalelor și un acout de 300 lei. Cererea și suma de două sute de lei se aprobă, dar se pare că lucrarea nu s-a finalizat sau oricum nu în timpul vieții regelui Carol I. G. Popa-Lisseanu propune un volum de mitologii greco-romane, predă o parte la 9 februarie 1915¹⁸, dar nu sunt indicii că lucrarea a fost încheiată și cu atât mai puțin să fi apărut. Au fost solicitați în aceste perioade și alți autori, profesori sau funcționari din minister (C. Brătescu, profesor de geografie la Liceul din Pomârla, D. A. Teodoru, unii preoți sau teologi). Dintre oamenii de știință, geograful G. Vâlsan propune să alcătuiască un volum de

*Descrieri etnografice*¹⁹. Din documentele de arhivă nu rezultă că lucrarea a fost depusă, dar geograful colaborează cu Casa Școalelor, unde publică două volume: *Pământul românesc și frumusețile lui* (cu un cuvânt înainte de Emanoil Bucuța) apărut în 1940 și *Cetatea de munți*, fără an, tot la aceeași editură.

În această activitate bine gândită, regizată cu succes de Casa Școalelor apare și un nechemat: D. Caracostea. Aflându-se la studiu în Viena, pentru a-și pregăti doctoratul, solicită Casei Școalelor la 18 febr. 1910 un ajutor de 100 lei pentru a-și întregi bursa. Propune să traducă *Promesi Eposi* de Manzoni. I se aprobă un ajutor de 300 lei și i se cere să facă o antologie de texte latine²⁰. Pe 16 oct. 1910 D. Caracostea solicita din nou un avans, fără a depune lucrarea, motivând întârzierea prin problemele legate de doctorat²¹. Colaborarea nu se înscrie în zodie mai bună încât se ajunge ca, la 30 aprilie 1913, Administrația Casei Școalelor să-l someze să predea lucrarea contractată. Pe 29 ianuarie 1914 D. Caracostea răspunde și cere amânarea predării, ceea ce și obține²². Unul din puținele conflicte de interes apărute în derularea acestei operații ambițioase se încheie amiabil. Nu știm dacă lucrarea a apărut.

Înființarea unei "Biblioteci liceale" a pus la vremea respectivă în prim plan interesele școlii și culturii românești. S-a dovedit cu acest prilej capacitatea instituției Casei Școalelor de a orienta eforturile spre domenii precis circumscrise nevoilor școlii și elevilor săi, iar din partea autorilor voința de a răspunde solicitărilor. Nu putem preciza exact câte lucrări au apărut în această "bibliotecă" dar însăși inițierea ei dovedește faptul că în cultura română se puteau lansa cu sorți de izbândă proiecte ambițioase în domeniul cărții și al lecturii publice.

Emil Vasilescu

Redactor șef, Revista "Biblioteca"

NOTE

1. Casa Școalelor, *compte-rendu sur son activité culturelle depuis sa fondation jusqu' au 31 décembre 1927 (1896-1927)*. Casa Școalelor, Buc., 1928.

2. **Bogdan-Duică, G.** *Referat*, Arhivele Naționale, Buc., Fond Casa Școalelor, Dosar 4/1910/f. 2.

3. Dosar 4/1910, f. 2.

4. *Idem*, f. 5.

5. *Idem*, f. 64.

6. *Idem*, f. 30

7. *Idem*, f. 34

8. *Idem*, f. 40

9. *Idem*, f. 43

10. *Idem*, f. 51

11. *Idem*, f. 84

12. *Idem*, f. 86

13. *Idem*, f. 66

14. *Idem*, f. 75

15. *Idem*, f. 72

16. *Idem*, f. 78

17. *Idem*, f. 100-101

18. *Idem*, f. 106

19. *Idem*, f. 58

20. *Idem*, f. 36

21. *Idem*, f. 61

22. *Idem*, f. 98

O așezare cu vechi rădăcini atestate documentar din timpul lui Vlad Țepeș era firesc să aibă și o viață spirituală. O viață desfășurată în familiile boierilor stăpânitori ai acestor locuri și în special familia căpitanului Dragomir. De-a lungul timpului cartea a fost prezentă în viața locuitorilor cu dragoste de lectură și cunoaștere.

Viața culturală și lectura publică în comuna Dragomirești se poate spune că a început cu adevărat o dată cu darea în folosință a Căminului Cultural în incinta căruia se afla și localul bibliotecii publice cu un număr de 400-500 volume. Până în anii 1990 biblioteca a funcționat și cu normă întreagă și cu bibliotecari cu indemnizație. Fondul s-a mărit dar au fost distruse și o serie de documente de valoare. În anul 1990 în viața bibliotecii începe o nouă etapă: laborator de studii permanente, de exersare și practicare a deprinderilor de lectură, de asimilare a valorilor culturale.

Prin caracterul enciclopedic al tezaurului pe care îl deține, biblioteca se integrează organic în harta spirituală a comunei și participă la satisfacerea intereselor de informare, lectură și documentare ale celor mai diverse categorii de beneficiari; începând cu micii școlari care de abia au trăit cu emoție momentele descifrării miracolului literelor, al tainei lecturii, continuând cu liceenii, studenții și până la specialiștii în diverse domenii, altfel spus, toți aceia ce simt nevoia și plăcerea de a apela la cuvântul tipărit. În medie, anual, de serviciile oferite de bibliotecă, beneficiază 700 de utilizatori. Dincolo de elementele care sunt comune, fiecare bibliotecă are trăsături care o particularizează și o impune în fața colectivității servite: dimensiunea și configurația de documente.

Astfel, Biblioteca Comunală Dragomirești deține un fond de carte de 8974 volume. Acest fond a fost constituit în urma achiziției curente făcute cu fonduri de la bugetul local (de exemplu în 2002 s-au achiziționat 66 de volume, în valoare de 2.000.000 lei iar anul acesta s-au făcut deja achiziții de 10.000.000). O altă sursă de achiziții o constituie donațiile de la persoane particulare care sunt sensibilizate prin orice mijloace, cu ajutorul căminului cultural, al școlilor. În anul 2002 au fost făcute donații în valoare de 6 milioane lei iar în 2003 în fondurile bibliotecii deja au intrat 66 volume din donații. În raport cu populația comunei fondul este totuși mic din punct de vedere cantitativ, dar mai ales calitativ.

Marcarea evenimentelor deosebite, aniversările, comemorările unor personalități sau evenimente de seamă din istoria poporului român sau al altor popoare, evenimente din viața socio-culturală a localității înseamnă în ultimă instanță apropierea cărții de cititor, mijlocirea întâlnirii acestuia direct cu textul, determinarea unor cerințe și interese individuale de lectură, stimularea acestor cerințe. În cadrul bibliotecii aceasta se face permanent prin toate formele de animație culturală de la expozițiile de carte, panouri tematice și până la medalioane literare, seri literare, foarte apreciate de elevii mai ales. Biblioteca urmărește să mențină în atenția utilizatorilor autorii clasici și contemporani, într-un cuvânt literatura de calitate. Concursurile literare gen „Cine știe câștigă” se organizează în colaborare cu căminul cultural care asigură fondurile materiale necesare pentru desfășurarea și premierea participanților. Deja au devenit o tradiție – Concursurile între școli, între clase, între elevii unei clase, pe diferite teme din activitatea bibliotecii (ex. Concursul literar „La steaua...” desfășurat de câțiva ani în ziua de 15 ianuarie; Concursul „România pitorească” pe teme de geografie; Concursul „Eroi au fost, eroi sunt încă”, desfășurat în ziua de 1 Decembrie dedicat Zilei Naționale a

României. Acesta se desfășoară într-un cadru adecvat sărbătorii). Totodată biblioteca participă cu materiale, informații și la activitățile desfășurate de celelalte instituții: școala, căminul cultural. La căminul cultural, cu care colaborează foarte bine, biblioteca este prezentă la toate manifestările care se desfășoară, cu expoziții de carte, informații și materiale referitoare la un anumit eveniment (de exemplu la Concursul spectacol „Tradiție și contemporaneitate” se prezintă câte o dramaturgie).

Constituirea, întregirea și valorificarea fondului monografic local reprezintă nota particulară absolut distinctă, cartea de vizită a fiecărei biblioteci publice, a bibliotecarilor care au slujit-o sau o slujesc, a nivelului de cultură dar și a interesului, dragostei și capacității lor de a-și pricepe rostul, menirea. De aceea, biblioteca comunală susține și

Lectura publică în comuna Dragomirești

promovează ideea constituirii unui fond monografic local, antrenând pe toți aceia care sunt interesați în cercetarea istoriei locale, a trecutului înaintașilor: primărie, școli, biserici și mai ales persoane care pot oferi documente. În constituirea fondului am cercetat unele lucruri existente în bibliotecă: „Tezaurul-documentar al județului Dâmbovița”, autor Gh. Potra; „Cartea pământului – Culegere de legende și tradiții istorice din Dâmbovița”, autor Constantin Manolescu. Între documentele cu profil monografic local un loc aparte îl ocupă datele preluate din arhivele bisericii din Dragomirești referitoare la anul construirii bisericii - monument de arhitectură religioasă – și citorii acesteia.

Bibliotecarul în dialog permanent cu cititorul trebuie să fie întotdeauna cu un pas înainte pentru a-i putea da informația de care are nevoie, căci altfel își pierde credibilitatea. În acest scop urmăresc permanentă perfecționare și pregătire profesională, informarea cu noile apariții editoriale. De asemenea, biblioteca participă la schimburi de experiență, la consfățuiri. La sfârșitul anului 2002, în cadrul bibliotecii s-a desfășurat o întâlnire a bibliotecarilor de pe Valea Dâmboviței. Cu acest prilej, primarul comunei – Cruțeru Adrian – a prezentat date semnificative din trecutul, prezentul și perspectivele de viitor ale comunei în special, insistându-se pe activitatea culturală. În continuare au avut loc dezbateri privind recent aprobată Lege a bibliotecilor, program coordonat metodic de Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița.

Am absolvit la Centrul de Perfecționare Bușteni, Cursurile de Actualizare a Cunoștințelor.

Plăcerea, gustul, interesul pentru lectură se cultivă nu numai prin intermediul cărții ci și prin modul în care este organizată biblioteca prin arhitectura și decorația ei interioară, prin promptitudinea și calitatea serviciilor încă din 1923, Nicolae Iorga atrăgea atenția asupra unei probleme extrem de importante ale strategiei culturale „La biblioteca săracă nu vine nimeni, până nu se vor ridica palate și nu i se va da cinstirea de către stat, până atunci nu vine lumea acolo”. Nu palat, dar un spațiu adecvat, luminos, primitor, cu funcționalitate judicioasă gândită, în care cititorul se poate apropia cu ușurință și totodată cu plăcere de carte, așa se prezintă astăzi sediul bibliotecii noastre. Anul 2003 reprezintă un nou început. Un început sub auspiciile unei Legi apărute ca o necesitate și care reglementează activitatea după norme actuale, moderne. Depinde de bibliotecar să-și ducă mai departe menirea, sprijinit de factorii de decizie ai administrației locale, de toate celelalte instituții.

Elisabeta Călin
Bibliotecar

ANIMAȚIA CULTURALĂ ÎN BIBLIOTECILE PUBLICE

Zilele Bibliotecii „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița

În perioada 15-18 aprilie 2003 au avut loc Zilele Bibliotecii „Ion Heliade Rădulescu”, ce s-au constituit într-un moment cultural semnificativ pentru spiritualitatea locală. Adresându-se unui public cu preocupări profesionale diverse, activitățile desfășurate au vizat promovarea creației literare târgoviștene, perfecționarea demersului bibliotecar, în scopul modernizării serviciilor de lectură oferite. Dintre acestea menționăm:

- **Simpozion: Dimensiunea culturală a bibliotecii** (cu prilejul Zilei Bibliotecarilor din România și Zilei Mondiale a Cărții și Drepturilor de Autor), susținut de prof. Viorica Arghir, director, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural al județului Dâmbovița; dr. Victor Petrescu, director, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița; Emil Vasilescu, redactor șef, Revista „Biblioteca”; dr. Mihail Octavian Sachelarie, director adjunct, Biblioteca Județeană Argeș; dr. Elena Târziman, Universitatea București; drd. Agnes Erich, Universitatea „Valahia” Târgoviște; drd. Sorina Niță, Universitatea „Valahia” Târgoviște.

- **Simpozion: „Ion Heliade Rădulescu – personalitate complexă a culturii românești”**, cu participarea prof. univ. dr. Petre Gheorghe Bârlea, Universitatea „Valahia” Târgoviște; dr. Victor Petrescu, director, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița; prof. Ștefan Ion Ghilimescu, consilier, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național, Dâmbovița; dr. George Coandă, Universitatea „Valahia” Târgoviște; prof. Mircea Petrescu, Liceul „Ion Heliade Rădulescu” Târgoviște; prof. Serghe Paraschiva, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”

Dâmbovița; as. univ. Mircea Cojanu, Universitatea „Valahia” Târgoviște.

- **Lansarea volumelor:** Nicolae Rădulescu: *Prestigiul rațiunii*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2002; George Piteș: *Clipa mea dintre milenii*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun; Alexandru Nicolescu: *Legende populare românești*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2003; Alexandra Tomșa: *Dulciuri și păcate*, București, Editura ProTransilvania, 2003.

- **Prezentarea unor noi apariții editoriale:** Silviu Miloiu: *România și Țările Baltice în perioada interbelică*. Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2003; Marian Curculescu; Constantin Dincă: *Istoria românilor. Texte de capacitate*. Târgoviște, Editura Gimnasium, 2003; Matei Neguț: *Postume*, Târgoviște, Editura Macarie, 2003.

- **Microsesiune de comunicări și referate:** „Tradiție și actualitate în biblioteconomie și arhivistică” cu participarea studenților Secției Biblioteconomie-Arhivistică din cadrul Universității „Valahia” Târgoviște.

- **Secția de carte tehnică „Nicolae Ciorănescu”:** *Medalion Carol Davilla* (cu prilejul aniversării a 175 de ani de la nașterea medicului și farmacistului român).

- **Liceul de Muzică și Arte Plastice Târgoviște:** *Medalion „Filaret Barbu”* (cu prilejul aniversării centenarului nașterii compozitorului și dirijorului român).

- **Dezbateri:** „Comunicarea și mass-media” cu participarea studenților de la Secția de Jurnalistică a Universității „Valahia” Târgoviște.

- **Masă rotundă:** „Continuatori ai Moștenirii Văcăreștilor”- cu participarea cenaclurilor literare din școlile municipiului Târgoviște.

- **Consfătuire metodică:** *Biblioteca – factor important în cultura informației și comunicării.*

Prezentarea volumelor: George Coandă: *Geocivilizația românească*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2002; Victor Petrescu: *Văcăreștii. O dinastie poetică*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2002.

- **Vernisajul expoziției** de linogravură și xilogravură a lui Alexandru Coman.

- **Vernisajul expoziției de carte:** „Scriitori dâmbovițeni contemporani”.

- **Vernisajul expoziției de reviste școlare** editate în municipiul Târgoviște.

MORENI

Pe 14 și 15 mai 2003, a avut loc în municipiul Moreni „Zilele Bibliotecii”, eveniment ce a prilejuit invitațiilor și zecilor de elevi reîntâlnirea cu actul de cultură. Ediția din acest an a stat sub semnul „Săptămânii Europei”.

Cuvântul de deschidere a aparținut doamnei Elena Drăgulin, responsabilă bibliotecii, care a adus în discuție idei noi, interesante, menite să optimizeze activitatea bibliotecii orașenești – ca factor esențial de cultură. Obiectivul principal al bibliotecii este comunicarea documentelor, informațiilor, latura sa culturală fiind pusă în evidență de aceste acțiuni de animație. Acest gen de activitate dorește să stimuleze interesul publicului, să îi formeze sentimentul de apartenență la o lume a adevăratelor valori ale culturii naționale și universale.

Pintre invitați s-au numărat: jr. Ion Lăzărescu, primar; prof. dr Victor Petrescu, director, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița; prof. Viorica Arghir, director, Direcția de Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național a județului Dâmbovița; dr. George Coandă, Universitatea „Valahia” Târgoviște.

În deschiderea „Zilelor Bibliotecii” a avut loc simpozionul „Uniunea Europeană – Realități și

perspective” (cu prilejul sărbătoririi Zilei Europei).

În continuare, publicul participant, format din adolescenți și adulți, utilizatori fideli ai bibliotecii, a avut plăcerea întâlnirii cu actorul George Mihăiță, cu prilejul lansării volumului său „Dramele adolescenților”, București, Editura CD Press, 2002. Prezentarea a fost făcută de către Elena Drăgulin.

Un moment artistic, de o reală sensibilitate, l-au creat elevii Liceului „I. L. Caragiale” Moreni prin interpretarea unui scurt moment artistic în cadrul medalionului literar „Tudor Mușatescu – Fantezii și realități” (cu prilejul centenarului nașterii scriitorului). Elevii au fost coordonați de prof. Monica Zamfir, Liceul „I. L. Caragiale” Moreni.

În continuare a fost evocată o altă personalitate a literaturii noastre, tot printr-un medalion literar: „B. P. Hasdeu – Omul și opera” (cu prilejul a 165 de ani de la nașterea scriitorului). Momentul a fost susținut de prof. Iridenta Nedelcu și prof. Cristian Crăciun, Liceul „I. L. Caragiale” Moreni. Activitatea s-a finalizat cu prezentarea expoziției de carte organizată în holul bibliotecii, cu titlul „Sic Cogito”.

Un alt moment din programul „Zilelor Bibliotecii” s-a remarcat prin sensibilitatea trăirilor: „*Nichita Stănescu și sensul iubirii*” (cu prilejul aniversării a 70 de ani de la nașterea poetului). Simpozionul a fost susținut de prof. Nicoleta Rusu, Liceul „Petrol” Moreni, fiind însoțit de un moment poetic realizat de liceenii participanți, membri ai cenaclului „Omnia”, Liceul „Petrol” Moreni.

Cea de-a cincea ediție a „Zilelor Bibliotecii” s-a încheiat cu vernisajul expoziției de grafică intitulată: „Moreni – Arc peste timp”, unde au expus membrii cercului de desen „N. Basarab-Moreni”, sub îndrumarea profesoarei Elena Băniceru.

BEZDEAD - 20 septembrie 2003

Zilele Bibliotecii au fost deschise de prof. Victor Davidoiu, prozator și publicist, autor al monografiilor închinare Bezdeadului „Vatră și oameni în freamătul vremii” și „Mit și istorie”. A avut loc o frumoasă lansare de carte semnată de un fiu al satului, scriitorul Emil Lungeanu, la Casa de Cultură a comunei. Au fost prezentate volumele: „*Steaua Polară*”, Editura

Paco, 2003; „*Grafiti*”, Editura Paco, 2003; „*Profesor de frig, ofer meditații...*”, Editura Paco, 2003; „*Grajdurile lui Augias*”, Editura Paco, 2003. Despre prezentul și perspectivele de dezvoltare ale Bibliotecii comunale „Vasile Voiculescu” a vorbit bibliotecara Mortoiu Izabela.

TITU - 13 noiembrie 2003

A avut loc o întâlnire cu scriitorul *George Coandă*, care și-a prezentat volumele: „*Oarecum, sinea-mi*” și „*Carpații-spațiu de conservare și continuitate a vetrei etnice românești*” (ambele apărute la Editura „*Bibliotheca*”, Târgoviște 2003). A fost vernisată expoziția de carte „*Scriitori dâmbovițeni în timp*”.

PUCIOASA - 18-19 noiembrie 2003

Cuvântul de deschidere a fost rostit de domnul viceprimar Marcel Chiran și Luminița Gogoiu, bibliotecar responsabil, Biblioteca Orășenească „Gh. N. Costescu” Pucioasa.

Zilele au fost deschise cu simpozionul „*Pagini de cultură dâmbovițeană*”, în cadrul căruia au rostit alocuțiuni: prof. dr. Victor Petrescu, prof. drd. Viorica Arghir, director Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Dâmbovița, dr. George Coandă, prof. Gabriela Diaconescu, Școala nr. 4 „Elena Donici Cantacuzino” Pucioasa, Lăcrămioara Doroftei, studentă, Universitatea „Valahia” Târgoviște și prof. Dumitru Stancu.

Momentul festiv și emoționant al întâlnirii l-a constituit înmânarea diplomelor de excelență și de merit persoanelor care au sprijinit activitatea bibliotecii de-a lungul timpului.

Tot cu prilejul acestor manifestări, ajunse la a VIII-a ediție, a fost prezentat materialul informativ al bibliotecii, constând dintr-un minidicționar al scriitorilor din Pucioasa, un catalog al cărților cu autograf existente în bibliotecă, alături de un semn de carte ce cuprinde, pe scurt, condițiile de înscriere a cititorilor, serviciile pe care le oferă instituția, cât și adresa

și programul bibliotecii.

Au fost prezentate o serie de noi apariții editoriale: „*Pucioasa: Pagini de istorie contemporană*” (perioada postrevoluționară: decembrie 1989-iunie 2003), de Dumitru Stancu (editată de Primăria orașului Pucioasa, 2003); „*Oarecum, sinea-mi*” și „*Carpații – spații de conservare și continuitate a vetrei etnice românești*” de George Coandă, apărute la Editura „*Bibliotheca*”, Târgoviște, 2003; „*Patima cuvântului*” de Ion Enescu Pietroșița (Editura „Sfinx 2000”); „*Taine geografice*” de Lina Vintilă și Valentina Cojocaru (Editura Transversal, Târgoviște, 2003).

Devenind o tradiție, în sediul bibliotecii au fost vernisate mai multe expoziții: *de sculptură* (Liviu Brezeanu); *de goblen* (Daniela Dota); *de pictură pe piatră* (Vasile Neguș); *filatelică* (Daniela Păduraru) reunite sub genericul „*Forme și volume autumnale*”.

Zilele bibliotecii „Gh. N. Costescu” s-au încheiat cu masa rotundă intitulată „*Scriitori dâmbovițeni contemporani*”, ocazie ce a prilejuit întâlnirea cu scriitorii locali: Veronica Crăciunoiu, Steliana Soare și Ion Enescu Pietroșița care ce au împărtășit celor de față din experiențele de viață și de scris.

GĂEȘTI – 20-21 noiembrie 2003

S-au desfășurat la Biblioteca „Aurel Iordache” din Găești „**Zilele bibliotecii**”.

Cuvinte de deschidere au fost rostite de: prof. Maria Dumitru, responsabilă bibliotecii; prof. Alexandru Toader, primarul orașului Găești; dr. Victor Petrescu, directorul Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița; prof. drd. Viorica Arghir, director Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Dâmbovița.

În alocuțiunile rostite a fost subliniat rolul acestei instituții de cultură pentru dezvoltarea și modernizarea lecturii publice.

În continuare, prof. dr. Victor Petrescu a condus dezbaterile pe tema „*Destinul bibliotecii în contemporaneitate*”, ce au încercat să evidențieze faptul că instituția

numită bibliotecă trebuie să se detașeze de conceptul de depozit de documente și să devină un lăcaș cultural, social și spiritual unde oamenii pot obține orice fel de informație – un centru de informare comunitară.

Un loc aparte în derularea manifestărilor l-a ocupat „*Cronica publicațiilor*”, unde scriitorii Ioniță Marin, Mihai Stan și Tudor Cristea au prezentat activitatea revistelor „Argeșul” din Pitești, „Litere” și „Cristalul”, ambele din Găești.

În cadrul lansărilor de carte, publicul participant a avut ocazia să cunoască ultimele apariții editoriale ale scriitorilor: Mihai Stan – „*Clone*”, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2003; George Coandă – „*Oarecum, sinea-mi*”, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2003; Alecu Vaida Poenaru – „*Între două lumi*”, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2003; Nicolae Neagu – „*Plural în singurătate*”, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2003; Mariana Dobrin – „*Raiul din cuvinte*”, Ioniță Marin – „*Colivia cu maimuțe*”, Daniela Olguța Iordache – „*Urma de sânge*”, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2003; Monica Enache – „*Răstigniri de ape*”, Editura Macarie, Târgoviște, 2003.

Din literatura universală au fost prezentate volumele: Antonio Tabucchi; Mihai Minulescu – „*Se face tot mai târziu*”, Editura Polirom, București, 2003 (portugeză); Joachim Kohler; Frederich Nietzsche; Cosmina Wagner - „*Perechi celebre*”, Editura Paralela 45, 2002; Christi Wolf – „*Medeea*”, Editura Polirom, București, 2003 (germană).

Un efect deosebit asupra participanților l-au avut înregistrările audio cu versurile lui George Anca.

Seria manifestărilor a fost încheiată într-o atmosferă distinsă de cenaclurile literare „Ucenicii vrăjitori” din Pitești și „I. C. Vissarion” din Găești.

ULMI – 15 decembrie 2003

La cea de-a treia ediție a **Zilelor Bibliotecii „Căpitan Andreescu”**, din localitatea Ulmi au participat reprezentanți ai Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița

și ai administrației locale, cadre didactice, elevi și alți cetățeni ai comunității.

Cu acest prilej a fost inaugurată filiala din satul Vișoara.

Cuvântul de deschidere a fost rostit de Letiția Ileana Guță, bibliotecar.

Au rostit alocuțiuni: prof. dr. Victor Petrescu, directorul Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița; ing. Nicolae Vărzaru, primarul comunei; prof. Ion Toma, directorul Școlii Vișoara.

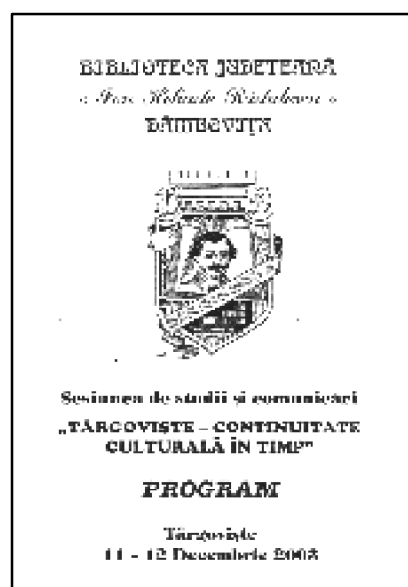
Cu acest prilej a avut loc o întâlnire a elevilor școlii cu scriitorul *George Coandă*, în care s-au schimbat impresii despre actul creației. S-a vernisat expoziția de desene intitulată „*Iarna prin ochi de copil*” (au fost expuse lucrări ale elevilor de la clasele I-IV) și s-a vizitat muzeul sătesc al cărui custode, învățătorul Ion Mihăescu a prezentat un scurt istoric al satului. Programul artistic „*Linu-i lin și iarăși lin*” - concert de colinde, prezentat de elevii clasei a VI-a, îndrumați de prof. Victor Cega a încheiat activitatea

Inaugurarea filialei constituie încă un pas spre accesul a cât mai multor utilizatori spre lumea minunată a cărții.

„TÂRGOVIȘTE - CONTINUITATE CULTURALĂ ÎN TIMP”

Sesiunea de studii și comunicări a Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița
(11-12 decembrie 2003)

Continuând valorificarea rezultatelor cercetărilor proprii, precum și ale altor instituții sau oameni de cultură, privind trecutul cultural al Târgoviștei, ca și unele puncte de vedere legate de dezvoltarea și modernizarea demersului bibliotecar, **Sesiunea de studii și comunicări a Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița** s-a înscris ca un moment important în peisajul spiritual local, desfășurându-se pe două secțiuni: „*Târgoviște – cetate a culturii românești*” și „*Biblioteca – fundament al educației permanente*”.

Redăm din titlurile comunicărilor: „*Cărți românești în Biblioteca Universitară din Bologna. Studiu de exemplar*” (Carmen Croitoru, Institutul de Memorie Culturală București); „*Prima tipăritură târgovișteană în context de geocivilizație europeană*” (dr. George Coandă); „*Jean Vasiliu, o voce de ziarist în cetatea basarabilor*” (prof. univ. dr. Mihai Oproiu, Universitatea „Valahia” Târgoviște; prof. Alexandrina Andronescu); „*Vlad Țepeș în legendele românești*” (lect. univ. drd. Alexandru Nicolescu, Universitatea „Valahia” Târgoviște); „*Tiparul târgoviștean în epoca lui Matei Basarab*” (dr. Victor Petrescu, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița); „*Antim Ivireanu în desăvârșirea operei culturale a lui Constantin Brâncoveanu*” (drd. Dumitra Bulei, Complexul Muzeal „Curtea Domnească” Târgoviște); „*Circulația cărții târgoviștene în Transilvania*” (dr. Gabriela Nițulescu, Complexul Muzeal „Curtea Domnească” Târgoviște); „*Elena Văcărescu în spațiul cultural francez*” (lector univ. dr. Ștefania Rujan, Universitatea „Valahia” Târgoviște); „*Bibliologi târgovișteni la mijloc de secol XIX*” (Alexandru Ștefănescu, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița); „*Costache Olăreanu, reprezentant al Școlii de la Târgoviște*” (lect. univ. drd. Viorica Arghir, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Dâmbovița); „*Mircea Horia*

Simionescu – reprezentant al Școlii de la Târgoviște” (Ștefan Ion Ghilimescu, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Dâmbovița); „Revista „Litere” – 70 de ani de la primul număr” (prof. Mihai Stan, Editura „Bibliotheca” Târgoviște).

La cea de a doua secțiune: „Perfecționarea personalului din bibliotecă între deziderate și posibilități” (Silvia Nestorescu; Sanda Ionescu, Centrul pentru Formare, Educație Permanentă și Management în Domeniul Culturii, București); „Dimensiunea culturală a bibliotecii contemporane” (prof. Maria Nedelea, Biblioteca Județeană „Marin Preda”, Teleorman); „Despre modernizarea bibliotecilor publice” (dr. Victor Petrescu, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița); „O inițiativă a Casei Școalelor: biblioteca liceală” (Emil Vasilescu, Revista „Biblioteca” București); „Considerații privind organizarea actuală a bibliotecilor publice” (dr. Octavian Sachelarie, Biblioteca Județeană „Dinicu Golescu” Argeș); „Biblioteca publică și comunitatea locală” (dr. Paul Matiu, Biblioteca Județeană „Ion Minulescu” Olt); „Bibliotecile publice și relația lor cu instituțiile comunitare” (prof. Stan V. Cristea, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Teleorman); „Biblioteca lui Udriște Năsturel” (lect. univ. drd. Sorina Niță, Universitatea „Valahia” Târgoviște); „Tradiții ale bibliotecii școlare la Târgoviște” (lect. univ. drd. Lucian Grigorescu, Universitatea „Valahia” Târgoviște); „Ediții rare în colecțiile Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița” (prof. Serghe Paraschiva, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița); „Societatea bazată pe cunoaștere – societatea viitorului. Locul bibliotecii publice” (lect. univ. drd. Ileana Faur, Universitatea „Valahia” Târgoviște); „Societatea informațională și impactul acesteia asupra formării bibliotecarilor” (lect. univ. drd. Agnes Erich, Universitatea „Valahia” Târgoviște); „Scurt demers asupra informatizării Bibliotecii Universității „Valahia” Târgoviște” (asist. Marius Coman, Universitatea „Valahia” Târgoviște); „Baze de date

on-line în bibliotecă” (Daniela Stoica, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița); „Rolul bibliotecarului în îndrumarea lecturii publice” (Viăduț Andreescu, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița); „Biblioteca pentru copii „Ion Alexandru Brătescu-Voinesți” – concept și organizare” (prof. Rodica Alexandru, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița).

CENTRE METODICE

Pentru anul 2003, activitatea centrelor metodice a fost restructurată, bibliotecile comunale fiind arondate astfel:

- Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” – 26 comune;
- Biblioteca Orășenească „Aurel Iordache” Găești – 14 comune;
- Biblioteca Orășenească „Gh. N. Costescu” Pucioasa – 10 comune;
- Biblioteca Orășenească Moreni – 11 comune;
- Biblioteca Orășenească Titu – 16 comune.

În semestrul I programul a constat în desfășurarea următoarelor activități profesionale:

- „Strategia activității bibliotecilor orășenești și comunale în perioada următoare” - dr. Victor Petrescu, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița
- Dezbateri „Biblioteca – factor important în cultura informației și comunicării” - prof. Florin Dragomir, metodist, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița
- Dialog profesional „Colecțiile unei biblioteci publice. Structură, Evidență, Prelucrare” - Cornel Albuleț, șef birou „Dezvoltare, evidență, prelucrarea colecțiilor”.

În semestrul II programul activităților desfășurate în cele cinci centre metodice a cuprins:

- „Aplicarea legislației bibliotecare în instituțiile de profil din județul Dâmbovița. Modalități folosite în modernizarea actului de lectură” – prof. dr. Victor Petrescu, director Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița.

- Dialog profesional: „Modernizarea serviciilor, orizonturi manageriale moderne în bibliotecile publice” – Viăduț Andreescu, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița

- Dezbateri: „Organizarea și actualizarea cataloagelor de bibliotecă, etapă premergătoare a informatizării activității de bibliotecă” – Cornel Albuleț, șef birou, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița.

În dezbaterile organizate, bibliotecarii au făcut referiri la modul de organizare și de conducere, în scopul adoptării deciziilor optime în proiectarea și reglarea proceselor micro-economice la nivelul instituției pe care o reprezintă.

Ca o etapă premergătoare a informatizării activității de bibliotecă, domnul Cornel Albuleț a prezentat modul de organizare și actualizare a cataloagelor de bibliotecă. De asemenea, s-a discutat despre sprijinul material acordat de autoritățile locale pentru buna funcționare a bibliotecii, despre cum se colaborează cu intelectualitatea din comună.

S-au expus preocupările și realizările obținute în atragerea la lectură a membrilor comunității locale, îndeplinirea indicatorilor biblioteconomici orientativi, structura volumelor eliberate spre lectură, compoziția utilizatorilor.

S-a discutat atât despre modul de organizare și conservare a fondului de publicații, completarea documentelor de bibliotecă, despre ridicarea pregătirii profesionale a bibliotecarilor, ce se realizează prin participarea la programele inițiate de Centrul de Formare, Educație Permanentă și Management în Domeniul Culturii al Ministerului Culturii și Cultelor, pe baza programului propriu al instituției noastre. Consfătuirile metodice au cuprins și activități de animație culturală.

Grupaj realizat de

Florin Dragomir
Viăduț Andreescu

Inaugurarea noului sediu al Bibliotecii orașenești „Aurel Iordache” Găești

Cu prilejul manifestărilor ce au avut loc în cadrul „Zilelor orașului Găești”, ce au marcat 505 ani de atestare documentară (prin hrisovul din 10 iulie 1498 al Voievodului Radu cel Mare), a fost inaugurat noul sediu al Bibliotecii orașenești „Aurel Iordache”.

D-na Maria Dumitru, bibliotecar responsabil, a invitat pe primarul orașului Găești, prof. Alexandru Toader, să taie panglica inaugurală.

La eveniment au participat: prof.drd. Viorica Arghir, director, Direcția pentru Cultură Culte și Patrimoniu Cultural a Județului Dâmbovița; dr. Victor Petrescu, director, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița; prof.dr. George Coandă; prof. Daniela Olguța Iordache și mulți alții. Biblioteca dispune de spații moderne destinate împrumutului pentru adulți, pentru copii, sală de lectură, depozite, dotate cu mobilier adecvat, realizând o ambianță plăcută, civilizată pentru cei interesați de actul de lectură. Suprafața utilă a crescut de la 320 mp. la 550 mp. oferind posibilitatea separării depozitelor de sălile de lectură și împrumut. În prezent, biblioteca are în colecțiile sale 32.512 volume, din care a împrumutat 62.774 volume unui număr de 3.288 cititori (după statistica din anul 2002). Dispunem de calculator de ultimă generație, ceea ce ne va facilita construirea propriei baze de date, dar și accesul la sistemul informatizat preconizat la nivelul județului.

Inaugurarea noului edificiu reprezintă încă un pas în consolidarea lecturii publice în acest oraș, cu bogate tradiții culturale, continuate dinamic și în prezent.

Valentina Iufescu

Biblioteca pentru copii

„I. Al. Brătescu - Voinești” Târgoviște – într-un nou local

Elevii școlilor din municipiul Târgoviște au, de anul acesta, un nou local pentru biblioteca pe care o frecventează.

Așezată în centrul orașului (fostele Galerii de artă), ea se întinde pe un spațiu generos, având două săli de lectură, pentru clasele I-IV și V-VIII, cu mobilier adecvat, în care fondurile de publicații, de aproximativ 40.000 de volume stau frumos rânduite, pentru a putea fi consultate de elevi. Se pot împrumuta și la domiciliu cărțile recomandate de bibliografia școlară, în limita posibilităților. În sălile de lectură există materiale de referință, enciclopedii pe domenii, dicționare, atlase atât de necesare pentru întocmirea unor referate pe diverse teme.

La recomandarea bibliotecarilor sau a profesorilor și învățătorilor se organizează în acest spațiu diferite activități specifice.

În ziua de 27 noiembrie 2003 s-au desfășurat acțiuni deosebite, cu prilejul inaugurării noului sediu.

După cuvântul de deschidere al prof. dr. Victor Petrescu, directorul Bibliotecii Județene „I. H. Rădulescu” Dâmbovița, s-au rostit alocuțiuni din partea Consiliului Județean Dâmbovița, Primăriei municipiului Târgoviște (ing. Ioana Cristea, viceprimar) și a Direcției de Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Dâmbovița (prof. drd. Viorica Arghir, director). A urmat simpozionul „I. Al. Brătescu Voinești și universul copilăriei”, susținut de prof. Ion Gavrilă și prof. Ioan Rău (de la Școala I. Al. Brătescu Voinești Târgoviște); întâlnirea cu scriitorul Gheorghe Zarafu; lansări de carte (Constantin Ottescu, *Cele două vieți ale lui Vlad Țepeș*; colecția *Poveștile Humuleștilor* a Editurii Ager din București, prezentată de Mircea Croitoru, director).

Activitățile s-au încheiat cu un moment poetic (*Gânduri despre carte*) și unul muzical (*Copilărie fericită*), coordonate de prof. Rodica Alexandru, Maria Nica, bibliotecar și prof. Petre Toma.

Prof. Rodica Alexandru

Demers bibliotecar modern

DESPRE MODERNIZAREA BIBLIOTECILOR ROMÂNEȘTI

Societatea actuală își bazează existența și funcționarea pe o categorie fundamentală: informația, structurile de informare și documentare ce operează cu aceasta, implementarea ei având ca efect principal creșterea ponderii produselor și serviciilor, rezultate ca urmare a prelucrării informațiilor obținute prin diverse mijloace. Acest lucru a preocupat și preocupă în continuare Uniunea Europeană, care a lansat diverse programe pentru dezvoltarea industriei informației în toate țările membre. În acest context, Doina Banciu¹ subliniază că modernizarea bibliotecilor noastre trebuie să facă față atât cerințelor domeniului, cât și realităților din România, evidențiind că acestea sunt în prezent, cele mai stabile structuri de informare și documentare”, într-o societate „în plină mișcare”, că ele „trebuie să facă față atât cerințelor domeniului cât și realităților din România”.

Propune factori de care trebuie să țină seama: un program pe termen scurt, mediu sau lung; schimbarea tipului de proprietate; a structurilor economice; corectarea și actualizarea legislației existente; reorganizarea administrației publice și locale; a sistemului financiar; dezvoltarea tehnologiei informației și accesul liber la aceasta a oricărui cetățean; democratizarea vieții politice, sociale și economice.

În baza „Strategiei naționale de informatizare și implementare în ritm accelerat a societății informaționale”, a „Programului de acțiuni privind pe scară largă și dezvoltarea sectorului tehnologiilor informaționale în România” și a „Planului de acțiuni al Programului de Guvernare pe perioada 2001-2004”, se propune o schiță a unei astfel de strategii care, în opinia autoarei, cuprinde: acțiuni pentru integrarea în sistemele de informare; construirea unor baze de date integrate bibliografice și documentare, iar pe baza

lor, dezvoltarea unor servicii de informare electronice și modernizarea proceselor de bibliotecă atât conceptual cât și procedural².

În țara noastră modernizarea bibliotecilor, din punct de vedere informațional, a început după 1990 ținând cont de strategiile naționale în domeniul tehnologiei informației. În acest cadru, *bibliotecile au rol special în crearea bazelor, precum și în integrarea informațională în sistemele internaționale*.

Conferința anuală a Asociației Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (18-19 noiembrie 1999) propunea, ca obiectiv prioritar pentru bibliotecile publice în perioada 2000-2002, sprijinirea *Programului de Automatizare și Dezvoltare a Serviciilor din cadrul Rețelei Naționale a Bibliotecilor Publice din România*, elaborat de comisia de specialitate și susținut financiar de Ministerul Culturii și Cultelor, prin identificarea unor noi resurse de finanțare, cu prioritate prin sensibilizarea Asociației Președinților Consiliilor Județene, a Federației Președinților de Consilii Locale (municipale și orașenești) din România, precum și prin atragerea de fonduri și dotări din diverse colaborări, proiecte și programe regionale sau sponsorizări³.

Acest Program Național, de importanță strategică pentru România, a suscitat numeroase discuții, a întâmpinat dificultăți, atât la nivel financiar, cât și la cel al managementului de bibliotecă. În articolul intitulat „Comunitate și bibliotecă”⁴, Liviu Iulian Dediu, președintele Comisiei de Automatizare a Asociației Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România face câteva constatări pertinente asupra impactului tehnologiei informației asupra bibliotecii publice și prezintă, totodată, „Programul de Automatizare și Creare a Rețelei Naționale de Servicii a Bibliotecilor Publice din România”, sub

genericul „Viitorul unei comunități depinde de viitorul bibliotecii ei”. Redăm câteva dintre elementele definitorii ale acestui program: proiectul privește viitorul instituțiilor bibliotecare prin prisma dezvoltării organice pe toate planurile (la nivel de instituție, la cel regional și național, unitatea proiectului fiind asigurată de principiul organizării ierarhice); propune un program care se adresează bibliotecii publice ca instituție individuală (acest lucru presupune și colaborarea între ele, în calitate de componente ale unor subsisteme zonale); prezintă, prin prisma principiului de organizare adoptat, bibliotecile cu rol de coordonare regională, acestea fiind alese pe criterii care au la bază dinamica dezvoltării automatizării în instituția respectivă, dezvoltarea regională, posibilitățile de finanțare și cele de a asigura un suport viabil rețelei naționale ce se dorește a fi constituită; definește cadrul de dezvoltare a sistemului informatic automatizat de interes național (el privește atât aspectele de infrastructură, cât și pe cele de servicii); precizează că derularea tuturor acestor subprograme va fi simultană și va necesita efortul a mai multor echipe de specialiști.

În ceea ce privește dezvoltarea de ansamblu, *Sistemul Informatic Automatizat de Interes Național* se va baza pe crearea unor noduri de concentrare tehnologică și din punct de vedere al proiectării, întreținerii și dezvoltării unităților din aria de influență. Datorită faptului că tehnologia își are prețul său, în dezvoltarea sistemului s-a gândit crearea a două categorii de noduri – de rang I și de rang II. Nodurile de rang I vor funcționa și ca sisteme de siguranță pentru bazele de date de interes național, pe principiul clusterelor. În această categorie intră centrele din București, Galați și Cluj-Napoca. Ele vor superviza funcționarea nodurilor de rang inferior aflate la Iași, Brașov, Craiova și Timișoara. Fiecare nod, indiferent de rang, va avea în administrare traficul din rețeaua regională proprie.

La nivelul întregii țări sunt evidențiate șapte regiuni după criteriul geografic (SE, S, SV, V, NV, Centru, NE). Selecția nodurilor de rangul I a avut ca suport principal analiza datelor referitoare la infrastructura pe care aceste regiuni o au în acest moment, gradul de automatizare a proceselor de bibliotecă, personalul de specialitate angajat, precum și Agenția de Dezvoltare Regională din care face parte, structura comunicațiilor telefonice digitale (în special cele pe suport de fibră optică) și gradul de interes manifestat de instituția bibliotecară pentru lucrul în grup, prin participarea la proiecte și programe naționale și internaționale.

Schimbările structurale foarte rapide ale bibliotecii, datorate informatizării și automatizării, au avut repercursiuni și asupra managementului de bibliotecă. Iată câteva considerații pe această temă:

- procesul de schimbare s-a lovit de rezistența unor reprezentanți ai managementului tradițional depășiți de noile provocări informaționale;
- managerii de bibliotecă s-au trezit în situația de a lua decizii și a se descurca singuri, interesul factorilor administrativi fiind de multe ori scăzut sau inexistent;
- problemele financiare și cele de personal, din perspectivă informațională, au rămas încă nerezolvate la nivel de bibliotecă;
- nu există nici la ora actuală, o colaborare eficientă între bibliotecile publice, existând un decalaj semnificativ între ele, din punct de vedere al dotărilor informaționale și al pregătirii personalului.

Sperăm că aplicarea unitară, în întregul sistem, a Legii bibliotecilor (modificările ce se vor aduce fiind imperios necesare), corelarea acestora cu legislația existentă pentru alte domenii (cu care operează organizația noastră, ca instituție socială și culturală), interesul crescut al administrației centrale și locale, al organizațiilor neguvernamentale, a societății în general, față de biblioteci să ducă, în timp, la afirmarea lor pleneră ca factor determinant de informație, cultură și civilizație.

Dr. Victor Petrescu

NOTE

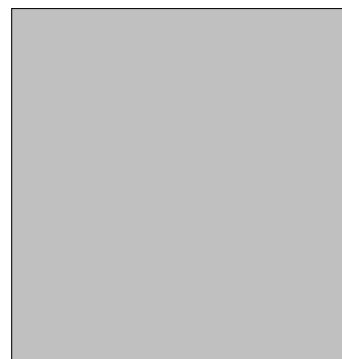
1. **Banciu, Doina**, *Modernizarea bibliotecilor*, în: BANCIOU, Doina, BULUȚĂ, Gheorghe, PETRESCU, Victor, *Biblioteca și societatea*, București, Editura Ager, 2001, p. 14-21.

2. *Ibidem*, p. 18-20.

3. **Costopol, Corina**, *Conferința Anuală a ANBPR – 18-19 noiembrie 1999. Program pentru anii 2000-2002*, în: *Biblioteca*, nr. 12/1999, p. 353

4. **Dediu, Liviu Iulian**, *Comunitate și bibliotecă*, în *Revista „Biblioteca”*, nr. 10-11/ 1999, p. 301-305

CONFIGURAREA UNEI BAZE DE DATE ON-LINE ÎN BIBLIOTECI

În decursul istoriei omenirii, dintre toate științele, tehnologia informației a cunoscut cea mai rapidă dezvoltare. La ora actuală a avea informații corecte, verificabile, accesibile, exact în momentul în care sunt necesare, poate reprezenta diferența dintre succesul sau eșecul unei afaceri sau al unei aplicații informatice.

Informația are valoare numai dacă influențează procesul decizional și determină luarea unor mai bune decât acelea luate în lipsa informației. Din acest motiv ea trebuie să fie disponibilă în timp util, să fie corectă, necontradictorie, neredondantă, să aibă o formă adecvată necesităților utilizatorilor. Aceste cerințe sunt realizate prin existența unui volum imens de date care trebuie culese, memorate, organizate, regăsite și prelucrate în mod corespunzător în vederea utilizării lor ca informație. O astfel de activitate este legată, în informatică, de noțiunea de bază de date. Caracteristica principală a aplicațiilor de baze de date constă în faptul că accentul este pus pe operațiile de memorare și regăsire efectuate asupra unui volum mare de date și mai puțin asupra operațiilor de prelucrare a acestora. Ele constituie unul din punctele forte ale Internetului, acestea constituindu-se în suportul principal al multor site-uri, acoperind o paletă foarte largă, cum ar fi motoarele de căutare sau date oferite on-line.

Departamentele de referințe ale diferitelor biblioteci sunt surse de informații foarte importante în mediul actual. Multe din indexurile, cataloagele sau enciclopediile utilizate până de curând în formă tipărită au devenit disponibile în variantă on-line. Mai mult, revistele și recenziile de rapoarte științifice utilizate pentru cercetarea academică sunt, în general, disponibile în format electronic.

În acest context Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița încearcă dezvoltarea unei aplicații de baze de date on-line cu acces din pagina web (<http://www.bjd.cjd.ro>), utilizând produse open-source. Informația dinamică i.e., informația actualizată în timp sau care să se modifice în funcție de preferințele utilizatorilor, este furnizată fără a face mari modificări asupra codului sursă a paginilor web, principalul „răspunzător” pentru dinamica paginilor fiind limbajul PHP (Hypertext Preprocessor), un limbaj realizat special pentru a fi încorporat în codul sursă al paginilor web.

Cum funcționează un astfel de site? Considerăm următoarea situație: utilizatorul trimite o cerere către pagina de navigator. Această cerere este transmisă către serverul de web, care la rândul său apelează scriptul PHP. Acesta din urmă este executat de către preprocesorul PHP, care extrage datele necesare din baza de date. Rezultatele sunt apoi grupate și formate de scriptul PHP și transformate în cod HTML. În fine, pagina este trimisă navigatorului, care o afișează.

Prima etapă în construcția aplicației o constituie dezvoltarea tabelelor care compun baza de date și a relațiilor dintre acestea.

Denumim baza de date „Cărți-BJD”, ce va conține, pentru început, două tabele: „Colecții” și „Cărți”; primul va fi dedicat stocării informațiilor privind colecțiile disponibile, iar cel de-al doilea este dedicat înregistrării datelor specifice pentru fiecare carte din bibliotecă.

Aceste tabele vor fi create utilizând programul „MySQL” (program open-source), prin comanda de creare a structurii unui tabel (CREATE TABLE), adăugând câmpurile specifice și stabilind tipul datelor stocate în acesta, dimensiunile câmpurilor, alte informații suplimentare legate de formatul datelor introduse sau al anumitor reguli de validare pentru acestea.

Tabela „Colecții” include două câmpuri de tip text: „Cod_colecție”, de maxim 4 caractere și „Denumire_colecție”, de maxim 20 de caractere. Definim „Cod_colecție” drept cheie primară pentru

prima tabelă, pentru acest câmp nefiind acceptate valori duplicate sau nule în cadrul tabelii. Astfel, se pot identifica lucrările dintr-un anumit domeniu disponibil în bibliotecă prin codul simplu.

Tabela „Cărți” va conține câmpurile: „Cod_carte”-de tip text cu maxim 5 caractere; „Cod_colecție”-de tip text cu maxim 4 caractere, „Autor”-de tip text cu maxim 30 de caractere; „Titlu_lucrare”-text cu maxim 80 caractere; „Editură”-tip text cu maxim 30 caractere; „An_apariție”-întreg cu maxim 4 caractere; „ISBN”-tip text cu maxim 10 caractere, „Nr_pagini” de tip întreg cu maxim 4 caractere; „Localizare”-tip text cu maxim 10 caractere; „Cota”-tip text cu maxim 15 caractere iar drept cheie primară vom considera câmpul „Cod_carte”.

Etapele următoare definirii structurii bazei de date o reprezintă completarea bazei de date cu înregistrări. Mediul MySQL permite completarea manuală a tabelor cu date, dar și importul acestora dintr-o bază de date existentă, soluție aleasă și de biblioteca noastră.

Dintre câmpurile definite anterior unele vor constitui câmpuri de căutare pentru utilizatori, disponibile prin intermediul unui formular HTML:

Autor	<input type="text"/>	Și	Sau
Titlu	<input type="text"/>	Și	Sau
Editură	<input type="text"/>	Și	Sau
Loc. apariție	<input type="text"/>	Și	Sau
An publicare	<input type="text"/>	Și	Sau

Operatorii și/sau permit alegerea conjunctivă sau disjunctivă a operațiilor pentru o anumită căutare. În urma completării câmpurilor de către utilizator și trimiterea cererii către server este apelat scriptul PHP. Una din comenzile existente în acest script este aceea de a realiza o conexiune cu baza de date și de a extrage datele cerute din baza de date. După executarea acestei operații, ele sunt formate de către PHP, rezultatul este convertit în cod HTML, și trimis navigatorului, acesta afișând în format biblioteconomic volumul sau volumele care îndeplinesc simultan condițiile impuse de utilizator în formularul HTML.

Căutări asemănătoare se pot face și în cazul bazelor de date ce conțin informații referitoare la periodice (de exemplu, câmpuri de căutare: Titlu publicație, An apariție, Număr deținut, afișându-se câmpurile: Titlul publicație, An apariție, ISSN, Subiect, Număr deținut) sau pentru bazele de date referitoare la articole (Titlu articol, Autor, Titlu periodic iar ca date afișate cele din câmpurile: Titlu articol, Autor, Titlu periodic, An apariție).

Avantajul utilizării produselor open-source PHP și MySQL îl constituie faptul că sunt aplicații ușor de utilizat, foarte puternice, scopul principal al acestora fiind acela de a scrie rapid pagini web dinamice.

Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița își propune, pentru următoarele două luni, realizarea unei asemenea baze de date, venind în acest mod în sprijinul utilizatorilor prin oferirea informațiilor în timp real.

Daniela Stoica

*Scurt demers asupra informatizării
Bibliotecii Universității „Valahia” Târgoviște*

Informatizarea Bibliotecii Universitare „Valahia” Târgoviște, concepută, nu ca un scop în sine, ci pentru creșterea parametrilor de realizare a fluxului informațional - atât pe componenta internă, cât și pe componenta externă - poate fi descrisă ca rezultatul unei strategii deschise. În orice moment al evoluției acestui fenomen s-a putut remarca și folosi caracterul său deschis, modular, adaptabil. Plecând de la o mini rețea și ajungând la o rețea de LAN-uri, construită pe trasee de fibră optică și cu o multitudine de elemente de conectică activă, informatizarea BUVT a reprezentat punerea în practică a unei viziuni de dezvoltare ce prevedea evoluția pe toate fronturile.

Unul dintre scopurile majore pentru care s-a trecut la informatizarea BUVT a fost acela de a îmbunătăți condițiile de realizare a fluxului informațional.

Dacă înțelegem prin flux informațional totalitatea informațiilor vehiculate între diverși emițători și destinatari, într-un sistem dat, atunci putem lua în discuție anumite caracteristici ale fluxului informațional specifice BUVT. Aceste caracteristici - *vechimea informației, durata de viață., suportul fizic de transmitere a informației, concentrația de cunoștințe, caracterul informațiilor, domeniul și subiectul de interes* și în fine, *originea informațiilor* - vorbesc despre nevoia evidentă de a face să circule informația la timp și în mod optim într-o instituție cu o structură bogat ramificată și cu un public exigent.

Câteva operații sunt necesare pentru determinarea fluxului corect al informațiilor. Acestea ar fi definirea destinatarilor diferitelor pachete de informație și evaluarea necesităților specifice privind fluxul de informații.

Pentru susținerea lui, politica cea mai potrivită era aceea de creare a unei infrastructuri (rețea) informatică, O rețea de calculatoare este legătura dintre două sau mai multe calculatoare care pot schimba informații, ce sunt stocate în general pe medii nevolatile dar extrem de ușor modificabile (dacă se permite acest lucru). Cu cât vor exista mai multe calculatoare legate între ele (Internet de exemplu) și cu cât vor exista mai multe servicii on-line, tendința de a schimba informații va crește și cantitativ și calitativ, ajungând ca lumea reală să se confunde cu cea informatică.

Acea viziune a lui Luis Borges, din nuvela „Biblioteca din Babilon”, a unei biblioteci universale, cu rafturi infinite, cu un număr mare de galerii hexagonale în care toate cărțile sunt păstrate pentru totdeauna într-un labirint imens, se va concretiza prin Internet. De fapt tot el a găsit cea mai reușită metaforă pentru Internet: “o sferă... a cărei circumferință este inaccesibilă”.

Rețele de calculatoare

Într-o rețea sunt calculatoare care folosesc în comun diferite resurse (cum ar fi imprimante, modeme-uri, scanere sau puterea de calcul a unui calculator), pentru o eficiență mai mare și un schimb mai fluid de informații. Aici există însă și o arhitectura ierarhică, fiecare utilizator sau calculator beneficiind de anumite drepturi.

Deși o rețea este formată din diferite tipuri de calculatoare legate între ele, cu moduri diferite de a procesa, și stoca informația, “înțelegerea” dintre aceste resurse este obligatorie. Din această cauză, în toată această diversitate, *există câteva elemente care nu pot lipsi dintr-o rețea.*

Sistemul de operare în rețea (Unix, Windows NT etc.) este cel care se ocupă cu gestionarea resurselor rețelei, gestionarea traficului pe rețea și asigurarea unui sistem de securitate și arbitraj al lucrului în rețea. Server-ul este un calculator care permite accesul din rețea la unele din resursele sale, documente, imprimante etc. și prin aceasta satisface cererile care i se fac în legătură cu resursele pe care le oferă. Există mai multe tipuri de servere, de la simple calculatoare care oferă fișiere, spre consultare, celor din rețea, până la servere dedicate, care îndeplinesc servicii speciale pentru utilizatorii din rețea (gestionează accesul la bazele de date, de exemplu). Într-o rețea Windows NT, de exemplu, există unul *primary domain controller* care gestionează întregul trafic în rețea și *backup domain controller* care este copia de siguranță a sistemului.

Stațiile utilizatorilor sunt calculatoare individuale care au diferite părți specializate în comunicarea prin rețea și acces la resursele rețelei. Aceste proceduri depind de tipul rețelei în care funcționează și de protocolul folosit pentru comunicare. Windows folosește în general protocolul NetBEUI, UNIX folosește protocolul TCP/IP.

Rețelele de calculatoare pot fi simple interconectări

de calculatoare într-un singur birou (caz în care se numesc LAN-uri) sau pot să se întindă pe mai multe continente caz în care le numim WAN-uri (cazul rețelei Internet). Între aceste extreme paleta este foarte largă. Necesitățile sunt diverse, ca și tipurile de rețele. De un anumit tip sunt cerințele unei rețele ce se întinde de-a lungul unei camere și altele sunt cerințele unei rețele care se întinde de-a lungul unui continent. Din punct de vedere tehnic, LAN-urile și WAN-urile diferă în primul rând prin modul de conectare. Pentru construirea unui WAN se folosesc pe lângă cabluri UTP și segmente de rețea de fibră optică, cabluri telefonice, sateliți.

Rețeaua din cadrul Bibliotecii Universitare „Valahia” Târgoviște

Pornind de la premisa descrisă mai sus, BUVT a construit o strategie de informatizare care a ajuns la o infrastructură modulară, deschisă evoluțiilor ulterioare și care ar putea fi descrisă prin simpla enumerare a elementelor sale:

1. cablare structurată
2. topologie ierarhică – stea cablare interioară standard ETHERNET 10 BASE T (cablu UTP, categoria 5)
3. cablare exterioară - fibră optică.

Rețeaua este compusă din:

1. 1 servere
2. 8 stații de lucru
3. un switch
4. hub-uri

Din punct de vedere al soft-ului, în rețeaua de LAN-uri a BUVT se utilizează platforma Windows, precum și software-ul de aplicație ISIS și TINLIB.

Configurate separat, cele două LAN-uri - una funcționând în clădirea BUVT și cealaltă fiind o parte din LAN-ul Universității „Valahia” Târgoviște - comunică pe structura RoEduNet, utilizând un segment de fibră optică între unitatea centrală a bibliotecii și Centrul de Comunicații din Universitate.

Exploatarea rețelei din cadrul Bibliotecii Universitare „Valahia” Târgoviște

În clădirea BUVT, LAN-ul funcționează și ca Intranet, segmentat într-un grup de lucru propriu pentru a fi delimitat de celelalte grupuri ce aparțin diverșilor utilizatori (facultăți, departamente). Această maniera de administrare a rețelei, pe baza platformei Windows, permite partajarea resurselor, precum și realizarea unor parametrii optimi ai fluxului informațional.

Iată, pe scurt, cum este utilizat Intranetul conceput și gestionat în maniera specifică BUVT.

Cablarea structurată pe cablu UTP și cu elemente de conectică activă (hub-uri) acoperă, practic, întreaga suprafață de lucru din bibliotecă: utilizând un server pe care s-au definit drepturile de utilizare a resurselor din rețea (directoare, fișiere, imprimante etc); aceste resurse sunt distribuite, practic, pe stații de lucru aflate în diverse locații ale BUVT. optimizând astfel accesul la ele pe baza platformei Windows.

Un alt tip de informație circulantă pe LAN o constituie diferitele aplicații. Acestea sunt, în general, stocate pe

server și sunt transferate, la nevoie, pe oricare stație de lucru din rețea. Așa se întâmplă, cu diverse soft-uri servind ca driver pentru un anumit tip de periferic (imprimantă, scanner etc), cu kit-urile de instalare ale produselor precum browser-ul de Internet, editoare de texte/imagini și altele. Se elimină astfel transferul pe bază de diskete sau CD-ROM-uri, crescând eficiența operației și diminuând riscurile de infectare cu viruși sau pe cele provocate de deteriorarea, chiar și parțială, a acestor suporturi externe de informație.

La nivelul fluxului informațional care vizează publicul bibliotecii, elementele implicate mai complexe se interrelaționează.

Plecând de la utilizarea aplicațiilor TINLIB și ISIS ce realizează majoritatea funcțiilor unei biblioteci (achiziție, catalogare, regăsirea informației conform unui criteriu) se ajunge la pagina web a bibliotecii, foarte multe metode fiind utilizate în realizarea dialogului cu publicul.

Pagina de web, o construcție complexă de tip hipertext, acoperă o multitudine de nevoi de transfer a informațiilor către public. În afară de faptul că reprezintă un loc unde studenții vor afla despre cele mai noi achiziții editoriale (rubrica „Noutăți” care este în construcție), este și un punct de informare privind locația și modul de utilizare a diferitelor biblioteci ale BUVT. Componenta cea mai importantă a paginii web o reprezintă faptul că, prin intermediul ei se realizează legătura dintre bibliotecari și specialiștii din alte domenii interesați de progresul biblioteconomiei românești. Utilizând adresele de e-mail găsite în pagina de contact cititorii și toți ceilalți interesați se pot adresa bibliotecarilor din cadrul BUVT pentru a primi un sfat în vederea cercetării pe care o au de făcut. De asemenea, poșta electronică este o modalitate simplă la îndemâna tuturor salariaților BUVT de a întreține contacte cu oricine din lumea largă, de a se informa, de a transmite informații despre ce fac ei, de a participa la liste de discuții pe domeniu lor, într-un cuvânt, de a comunica.

Nu sunt de neglijat nici multiplele resurse Internet la care salariații Bibliotecii Universitare „Valahia” Târgoviște au acces și pe care le utilizează în scop profesional, fie pentru creșterea bagajului propriu de cunoștințe profesionale, fie pentru a le constitui în informație pentru beneficiarii bibliotecii.

În concluzie, este evident aportul informatizării în eficientizarea fluxului informațional intern și extern al bibliotecii.

Ceea ce trebuie evidențiat este viziunea strategică și anume o dezvoltare simultană, pe toate planurile, avansând mereu, lăsând căi deschise spre noi evoluții, deoarece vorbim despre un domeniu cu o dinamică ieșită din comun - informatica - și despre o nevoie niciodată stinsă - nevoia de comunicare.

Asist. *Marius Coman*
Universitatea „Valahia” Târgoviște

SOCIETATEA INFORMAȚIONALĂ ȘI IMPACTUL ACESTEIA ASUPRA FORMĂRII BIBLIOTECARILOR

Noile tehnologii de informare și comunicare, în care Internetul devine un punct de referință, sunt prezente în toate domeniile de activitate ale omului contemporan: cercetarea științifică, petrecerea timpului liber etc. Generalizarea schimburilor electronice de informații și documente, caracterul universal al acestei noi comunicări globale, rapiditatea și caracterul spectaculos al mutațiilor produse de această «evoluție» este un moment cheie în istoria umanității.

Noul mediu, global, mondial, este caracteristic tuturor grupelor umane, dar mai mult influențează comunitățile profesionale care intervin în domeniul bibliotecilor și al documentării. Noi imperative de dezvoltare a cunoștințelor și competențelor par să fie indispensabile practicilor de solidaritate profesională și aceasta, la scară mondială.

Caracterul său universal, global este evident manifestând noi comportamente ale oamenilor și grupurilor umane, modificându-le modul de a gândi, de a învăța, de a lucra, de a coopera. Această societate a informației, despre care se mai spune că este societatea cunoașterii și a inteligenței, se dezvoltă pe baza unei noi culturi a informației.

Societatea informației deschide perspective noi în materie de educație și formare, oferind un acces facil la informație, la documentare, la cunoaștere (învățământul la distanță, autoformarea, biblioteci și universități virtuale). Se oficializează noi modalități de organizare a muncii, de cooperare și de dezvoltare, de mobilizare a competențelor. Punctul central al dezvoltării societății informației constă în voința comună de a reda circuitului informațional o mai mare fluiditate, de a spori accesul universal.

Societatea informației înlătură noțiunea de frontieră, este incompatibilă cu practicile de închidere și refuz de comunicare. Nu mai sunt frontiere între țări sau comunități.

Prezentul articol demonstrează ce s-ar putea realiza în mod special în domeniul bibliotecilor și documentării. Accelerarea folosirii

noilor tehnologii ale informației impune o actualizare continuă a cunoștințelor.

Societatea informației se deschide cu o nouă perspectivă în materie de formare, făcând posibilă autoformarea, facilitând accesul la diferite resurse documentare sau educative, modificând raporturile între indivizi și grupe în privința cunoașterii. Dezvoltarea rapidă a proceselor de formare, recurgând la noile tehnologii de informare și comunicare (învățământ la distanță, autoformare, universități virtuale etc) demonstrează că am intrat într-o nouă eră care încearcă să facă din formare secretul dezvoltării societății contemporane, datorită noilor tehnologii (ca instrument care facilitează învățarea). Această exigență a formării se impune celor din biblioteci și din documentare. Structurile documentare, în special bibliotecile, vor avea un rol mult mai activ în difuzarea cunoștințelor, transformându-se în centre de resurse educaționale sau pedagogice. Bibliotecile virtuale devin altceva decât simple baze de date, ele se prezintă ca adevărate instrumente de sprijin și dezvoltare a cunoștințelor.

La un alt nivel, este important de subliniat faptul că specialiștii din documentare și din biblioteci trebuie să progreseze în domeniul cunoștințelor și competențelor permițând tuturor bibliotecarilor și documentariștilor să și le actualizeze.

Instituția bibliotecară în contextul actual suportă o desacralizare, nemaifiind văzută ca un templu, ci este concepută ca un organism viu, în continuă prefacere. Pentru a putea supraviețui biblioteca este obligată să excludă anacronismul, adoptând modele noi și flexibile. În această lume în continuă schimbare biblioteca trece printr-un proces de adaptare la cerințele societății informaționale, asumându-și noi competențe și responsabilități.

Cunoașterea este informație cu înțeles și informație care acționează. De aceea societatea cunoașterii nu este posibilă decât grefată pe societatea informațională și nu poate

fi separată de aceasta. În același timp ea este mai mult decât societatea informațională, prin rolul major care revine informației—cunoaștere în societate. Cel mai bun înțeles al Societății cunoașterii este probabil acela de Societate informațională și a cunoașterii.¹

Cunoașterea a devenit un important factor economic și a început să fie supusă proceselor de management. Cunoașterea tehnologică și organizațională devine la fel de importantă ca și cunoașterea științifică fundamentală a adevărului. Societatea cunoașterii presupune nu numai o extindere și aprofundare a cunoașterii umane, dar mai ales managementul cunoașterii și o diseminare fără precedent a cunoașterii către toți cetățenii prin mijloace noi, folosind cu prioritate Internetul. Prima dintre aceste mari noutăți care oferă o diseminare fără precedent a cunoașterii este *cartea electronică*.²

În concluzie, tendința actuală este de diversificare și de adecvare a serviciilor de bibliotecă, în vederea găsirii de noi soluții, ținându-se cont de criteriile de adresabilitate, accesibilitate și disponibilitate a informației. Ea se convertește în resursă economică, iar acest sector al informației începe să joace un rol din ce în ce mai important. Prezența în mediul social a dus la extinderea resurselor informaționale dinspre cadrul tradițional al bibliotecilor și arhivelor spre introducerea acestora în organizații sau instituții.

Noul statut al bibliotecarului, al documentaristului, ca intermediar între informație și utilizator, impune regândirea permanentă a programelor de formare, dând posibilitatea completării competențelor cu altele noi sau perfecționarea acestora, în vederea oferirii unor informații de calitate și într-un timp cât mai scurt, cerute de servicii noi; dezvoltarea unor programe de formare care să dezvolte aptitudini noi, utile noilor meserii practicate în bibliotecă, într-o continuă evoluție și schimbare.

În societatea informației spre care ne îndreptăm, cunoașterea devine un factor competitiv, cetățeanul devenind tot mai activ. *Obiectivul unei biblioteci, centru de informare, centru de formare, centru cultural și centru social, este acela de a oferi accesul la orice tip de informație, pentru oricine, oricând și oriunde.*

Biblioteca va avea nevoie de: o nouă spațialitate; un nou mod de organizare și

conservare a colecțiilor; un alt flux informațional; noi servicii oferite utilizatorilor; un altfel de mod de lucru (în echipă); formarea permanentă a întregului personal pentru a putea coopera la nivel național/ european/ mondial.

Evoluția bibliotecii și a profesiei, a modului de lucru, impune personalului o permanentă pregătire și flexibilitate în vederea îndeplinirii obiectivelor. Globalizarea impune noi competențe și noi aptitudini, noi modalități de lucru la care trebuie să participe întreg personalul. Informația este un produs, regăsibil în orice serviciu.

Concluzionăm afirmând că bibliotecile sunt instituții-cheie pentru accesul cetățeanului la societatea informației și pentru integrarea lui socială, în care ar trebui să evite sau să reducă neajunsurile pe care societatea informației le-ar putea provoca. Bibliotecarii sunt cea mai bună interfață între cetățeni și informație: ei pot contribui în mare măsură la diminuarea acestor neajunsuri.

Lect. drd. *Agnes Erich*

Universitatea „Valahia” Targoviste

NOTE:

1 **Mihai Drăgănescu.** *Globalizarea și societatea informațională: studiu pentru grupul ESEN II.* București: Academia Română, 2001.

2. Mihai Drăgănescu și Doina Banciu, director general I.C.I., au înaintat forurilor competente o cerere ca pentru cărți electronice să se introducă coduri eISBN, unde codul ISBN se acordă ca pentru orice carte, dar înaintea codului să se treacă litera **e**, care să arate formatul cărții electronice.

PATRIMONIUM

DESPRE CIRCULAȚIA CĂRȚII TÂRGOVIȘTENE ÎN TRANSILVANIA

Încă din momentul tipăririi, cărțile și-au urmat un destin propriu și precis - acela de a folosi oamenilor, a fi citite și răspândite cât mai mult, a sluji pentru învățătură și educație. Pentru români mai ales, cărțile - și primele sunt cele tipărite la Târgoviște - și-au îndeplinit cu prisosință rostul esențial, de a contribui la dezvoltarea culturii naționale, a unității de neam și limbă și, așa cum sublinia Nicolae Iorga, “*prin ele ... s-a întemeiat ceva neprețuit pentru orice popor, căci cuprind ceea ce va da formă gândului și simțirii generațiilor care vor urma: limba literară*”¹. De la grămăticii de cancelarie sau ucenicii din tipografie și până la autorități (cea domnească, bisericească sau orașenească), folosul cărții este perfect înțeles, iar modalitățile de difuzare a ei, diversificate, se aplică la nivel general și personal. Fie că este modul obișnuit de difuzare (comanditarul împarte cartea de la “câmara domnească” sau tipografie), fie că se ocupă instituția editoare sau tipografiile, sistemul este complex și nu se oprește doar la acest tip de răspândire. Pentru că, dincolo de difuzarea instituționalizată și organizată, există nenumărate moduri de circulație a cărții, dintr-un centru tipografic în altul, dinspre și spre toate provinciile românești, din capitala devenită centru tipografic spre celelalte regiuni locuite de români. Dacă documentele și informațiile de arhivă oferă puține elemente privind circulația (difuzarea) cărților, însemnările păstrate pe numeroase exemplare ne prezintă, de multe ori complet, un drum lung al cărții, drum refăcut astăzi de cercetători prin posesori și circulație, prin itinerarii și evenimente care au marcat viața cărților și a oamenilor în aceeași măsură. Drumurile cărții ne arată viața lor, istoria posesorilor și a cititorilor, evenimente contemporane sau păstrate în memoria colectivă, grija sau prețuirea acordată; drumul cărții, recompus prin însemnări și, mult mai rar, prin surse documentare sau memoriale, este un drum al permanentelor legături dintre români, al posesorilor, al pătaniilor prin care cartea a rămas și al eforturilor pe care oamenii le-au făcut pentru a o păstra și apăra. Deși tipăriturile târgoviștene s-au păstrat astăzi în puține exemplare - cauza fiind nu doar tirajul mic, ci și condițiile istorice vitrege - ele există în țară, importanța lor ne-o arată exemplarele regăsite în spațiul slav răsăritean sau sud-dunărean, iar cărțile de la Muntele Athos vin să ilustreze politica dusă de voievozii munteni pentru menținerea moștenirii imperiale bizantine

în lumea creștină ortodoxă. Cărțile își au rostul lor și un loc anume, pe care traducătorii, editorii, tipografii și scriitorii de documente sau autorii de însemnări îl subliniază ca pe un lucru necesar. Valoarea cărții, percepută inițial ca instrument de informare, educare sau lectură, este în primul rând politică (mai ales în cazul daniei domnești) și morală. Abia mai târziu, în secolul XVII, valoarea materială a cărții, în bani sau natură, este conștientizată la nivel colectiv și consemnată pe filele ei, câteodată chiar în mod expres. Că valoarea cărții era mare, în momentul tipăririi sau după un secol, o dovedesc nenumăratele exemplare de carte cumpărate cu bani mulți, uneori cu sacrificii personale, donațiile de carte făcute comunității - care este reprezentată prin biserică, precum și faptul că, în familie, ele constituiau un bun de preț și deveneau moștenire obligatorie - așa cum ne-o arată foaia de moștenire a fiicilor logofătului Neagoe, care în 1581 primiseră de la tatăl lor “*moșia și cărțile bisericești*”².

Indiferent de valoare, cărțile circulă, iar mijloacele prin care cartea de la Târgoviște ajunge în Transilvania, Moldova, sau în alte zone sunt cele specifice epocii, industriei tiparului și mai ales necesităților pe care românii și le puteau acoperi doar prin cărți și prin cunoașterea permanentă a realității de dincolo de munți. În primul rând este politica oficială de difuzare, care înseamnă, prioritar, comenzi duble - și cel mai bun exemplu îl constituie *Pravila de la Govora* (1640), tipărită pentru Țara Românească și Transilvania, o ediție din care astăzi s-au găsit exemplare la Bungard-Sibiu, Chișineu-Criș, Bontan, Beiuș, Seghiște-Alba, Pietroasa și Borod - Bihor. Prin autoritatea comanditarului, cartea este tipărită la Târgoviște - *Apostol*, 1547 (o comandă dublă pentru domnii Mircea Ciobanul și Iliășcu Rareș al Moldovei) sau comandată în Transilvania - așa cum fac Alexandru II Mircea și Mihnea Turcitul, profitând de bunele relații cu Brașovul și de interesul comun pentru carte. Că este așa, o arată și scrisoarea trimisă în august 1582 de Luca Hirscher, judele Brașovului, lui Gaspar Budecker, primarul orașului Bistrița, pusă împreună cu 3 exemplare din *Evangelhie cu învățătură* (Brașov, 1581); subliniind că “*scrierea a fost primită cu interes la Sibiu, Făgăraș, în Țara Românească și Moldova, dar și de mitropolitul valah*”, judele îl roagă “*să sprijine difuzarea ei în ținut*”³. Este o politică dirijată și instituționalizată de răspândire a cărții, pe care în secolul

XVII - mai ales în epoca brâncovenească - românii o simt pe propria existență, iar produsele tipografice de la sud de Carpați contribuie esențial la menținerea spiritului românesc și a unității de neam și limbă. În același sens, vizitele prelaților ardeleni la Târgoviște (pentru hirotonire, de închinare la mitropolitul Ungrovlahiei care este și *exarh al plaiurilor*, sau simple popasuri) se constituie în prilejuri potrivite pentru a primi cărți și a le duce în Transilvania; cât de folositoare au fost ele acolo și cum au susținut ortodoxismul în anii grei de după 1690, ne-o arată însemnările și textul de donație, semnat de domni, membri ai familiei princiare, prelați, oameni simpli, ostași, preoți sau români întorși acasă după ani lungi de peregrinări.

Dacă predosloviile și prefețele exprimă motivația tipăririi sau destinația cărții, asigurându-i circulația largă și rapidă, caracterul politic al daniei domnești menține obiceiul dăruirii cărții, negustori și grămăticii aducând din Muntenia multe cărți *pentru nevoile noastre*. Apare acum o relație necesară și, de cele mai multe ori, scrisă pe filele cărții, o relație indisolubilă și specifică fenomenului cultural românesc, creată între motivația și scopul cărții - caracterul contractual al daniei de carte - caracterul moral al daniei - legarea cărții cu formule care interzic înstrăinarea sau distrugerea ei. Foarte rar, și atunci din motive întemeiate, cartea este înstrăinată - așa cum o face în 1784 Mihai Râmnicianu (Munteanu), arestat de autoritățile imperiale și nevoit să-și vândă *Îndreptarea legii*; eliberat și întors acasă, are marea bucurie de a-și revedea cartea dragă, răscumpărată în 1789 de fiul său Ioan și păstrată foarte bine până astăzi. Grija deosebită pentru carte, care trebuie păstrată și citită de toți cei interesați, este o altă direcție a procesului de circulație și, mai ales pentru Transilvania, coordonata care ajută la reconstituirea unui drum lung, într-un spațiu mare, cu destinații precise (și precizate), cu semnalări privind păstrarea ei, refacerea legăturii dacă se deteriorează, neînstrăinarea sau recuperarea ei imediată. Cartea pusă ca zălog sau luată de altcineva provoacă dispute aprige, așa cum se întâmplă în 1684, când Marele Sobor de judecată convocat la Mitropolia din Alba-Iulia trebuie să decidă a cui este *Evangelhia* (Dealu, 1644). Cumpărată de popa Oprea din Lancrăm la 1660, cartea este disputată de obștea satului Oarda de Jos, care pretinde că le-a fost dată danie de domnul Matei Basarab (ceea ce nu era adevărat); prin hotărârea din 28 mai 1684, Marele Sobor Mitropolitan o înapoiază bisericii din Ighiel, unde s-a păstrat până acum și unde, la 8 iulie 1771, popa Niculae scrie pe ea un interesant inventar cu cărțile bisericii din sat. Tot prin "soboare de judecată" este recuperată și *Îndreptarea legii* (Târgoviște, 1652) de către sătenii din Ghilad-Timiș, care i-au învins pe locuitorii satului Cicău doar prin "judecată și cu multă umblare și cheltuială la soboară". Peste câteva decenii, în 1828, Teodor Balint aduce de la biserica din Beiuș o altă *Îndreptare a legii*, și aceasta doar prin intervenția consistoriului din Arad și multă stăruință. Valoarea acestei cărți și importanța deosebită pentru românii din Transilvania ne-o arată și un alt aspect - zălogirea ei, în general nespecifică pentru o astfel de tipăritură și puțin regăsită în drumurile de peste Carpați. Aspectul apare însă, iar eforturile făcute pentru recuperarea pravilei sunt mari, rapide și cu rezultat pozitiv. În 1653, la Târgoviște, de la *cămara domniei Țării Românești*, Ioan Zilot

*cumpără un exemplar pe care îl dă danie bisericii din Porcești, pentru părinții săi; în 1687, ajunsă la popa Toma din Sad, cartea este luată (fără știință) de vărul acestuia, Ioan Bungard, și zălogită la Cornățel-Brașov pentru 2 florini. Supărat, popa Toma plătește la Brașov cei 2 florini și, "desplătind datoria", își recuperează cartea, ducând-o acasă împreună cu o *Cazanie* (Iași, 1643) și o *Cazanie* manuscris, ambele cumpărate pentru 15 florini. Rapiditatea cu care cartea este răscumpărată îi arată importanța, valoarea de instrument juridic util în dreptul cutumiar al românilor, valoarea materială și, nu în ultimul rând, valoarea morală - o carte a obștii, adusă pentru obște și destinată, prin tipărire, obștii. Cu cât depășim anul 1730, când măsurile prohibitive ale autorităților imperiale interzic venirea cărților de la sud de Carpați, și cu cât pravila tipărită la Târgoviște se transformă în elementul juridic unic folosit de români, cu atât înstrăinările sau zălogirile ei sunt rapid rezolvate, iar însemnările scrise pe cărți consemnează faptul și leagă cu blestem greu pe făptași. În 1752, popa Mihai din Mățișeni-Harghita zălogește cartea *cu o jură* pentru 10 florini, la Rușii-Bârgăului; de aici o răscumpără popa Precup din Tofalău, care dă *jura*, plus 10 florini dați zălog, plus alți 15 florini dați proprietarului. Tot aici; și tot în 1752, popa Precup din Toderița-Brașov răscumpără *în târg* o carte zălogită de preotul Precup din Măterăușa; și, pentru a fi sigur că nu se va mai întâmpla nimic rău cărții, preotul scrie interdicția ca *rodul* (=neamul, feciorii) *să nu fie volnici a vinde fără de știrea soborului*. Ca și el, monahul Flonta răscumpără cu 30 de florini pravila pusă zălog de popa Ioan din Sig la Giumelciș-Sălaj, o dă danie bisericii din sat, la 1805, și scrie pe ea sarcina transmisă neamului său, *de a nu mai zălogi cartea aceasta de la sfânta biserică*. Spre deosebire de ei, și sigur că urmașii vor avea grijă de carte, Ioan Berei răscumpără o pravilă de la Șercăița-Brașov, *ca dar pentru fiii și nepoții mei*, iar George Aron de Bistra lasă moștenire o altă pravilă, citită de Horea și Avram Iancu, fiind apoi folosită de nepotul Al. Sterca-Șuluțiu drept sursă juridică pentru studiul privind vechile legiuri. Mai aproape de Târgoviște, la Pietroșița, preotul Gheorghe scrie la 1806 spița preoților strămoși lui, proprietari ai cărții și rude cu cei care, în secolul XVIII, veniseră de la Bran, Moeciu și Fundata pentru a duce cartea în drumuri ale lecturii și folosirii continue.*

Modalitățile de procurare a cărții exprimă, aproape complet, modul de difuzare în spațiul național, de la danie și "*primitul în dar*" înscris în prefață, pînă la *cumpărarea* cu scopul unei danii către colectivitate. Cartea se cumpără la Târgoviște, de la "*cămara domnească*" - Constantin tipograful vinde lui Sofronie din Cioara, în 1750, un *Molitvelnic* (Târgoviște, 1713), împreună cu o *Evangelhie* (Dealu, 1644) - care va fi dusă la biserica din Săliște-Alba. Sau la București, unde Alexandru Morariu din Gherghița o vinde preotului "*Lupu Mehedințeanul ot Colțea*", acesta dăruindu-i-o lui Ion grămăticul din Ardeal, care o duce acasă, împreună cu *Liturghii* (Târgoviște, 1713), cumpărată la 6 august 1751; zălogul de cumpărare, scris de "*Mihai logofătul Cernăteanul ot București*" și semnat de martorul Cărnățicu, logofăt din Mehedinți, numește cartea *Octoih* (Târgoviște, 1712) și a fost găsită la biserica de lemn din Dătășeni-Mureș. După ce fusese "*la învățatură*" în Țara Românească, logofătul Dumitru din Sibiel vine acasă cu cărți, din care și

vinde în 1721-1722 un *Octoih* (Târgoviște, 1712); drumurile cărții îl poartă la Văleni-Maramureș – unde în 1724 vinde un *Octioh* (București, 1720) și un *Molivtenic* (București, 1722) sau în Caraș-Severin, satul Potoc, unde vinde o *Biblie* (București, 1688) cu prețul de 50 florini+1cal. În 1764, la Ucriș-Bihor, *Evanghelia învățătoare* (Dealul, 1644) este cumpărată cu 6 mărișii de către „*învățăceii satului*”, cu banii câștigați la colinde. Întors acasă din Herțegovina, jupânul Iorga dă satului Ghilad, pentru “*sufletul lui și al neamului*”, o frumoasă *Îndreptarea legii*, pe care o cumpărase la Mănăstirea Horacea, scriind pe file istoria ei. În Chioarul de Maramureș, grămaticul Ioan Greaca vinde aceeași ediție, cu 20 de florinți, pentru “*moșia satului*” Orlat, martori fiind “*bătrânii satului și preoții*” (care scriu actul), iar în 1734 la Sibiel vine cartea satului Săpânța, cumpărarea fiind adeverită “*cu popi cutari cu notari*”. Uneori, cartea este evaluată în bani și produse, sau numai în produse: *Evanghelia învățătoare* (Dealul, 1644) este vândută în 1725 la Șintea-Arad pentru o clăie de fân, iar *Îndreptarea legii* compensează în 1699, la Vașcău-Oradea, un teren evaluat la 80 de florini (este unul din cele mai mari prețuri plătite pentru această carte).

Daniile de carte, voievodale sau boierești, se practică într-o manieră care amintește suita darurilor din Bizanțul imperial, au o implicație spirituală profundă și o importanță morală unică, iar exemplul princiar este preluat și multiplicat prin celelalte categorii socio-culturale (soția domnului, cărturari, mari demnitari, prelați, simpli preoți și dieci, grămăticii, negustori și călători ocazionali). De la Șerban Cantacuzino, care trimite prin Sava Brancovici - Veștemeanul cărți purtând pe file legământ de respectare a daniei și neînstrăinare a cărții (la Sebiș, Pianul de Jos, Pianul de Sus, Daia, Breaza, Tilișca, Brașov, Prejmer, Muguri-Banat, Mitropolia din Alba-Iulia, biserica “Sf.Nicolae” din Scheii Brașovului), exemplul este urmat de Constantin Brâncoveanu - care înzestrea cu cărți lăcașurile de la Alba-Iulia, Sâmbăta, Turnăvița-Hunedoara, Scheii Brașovului, Făgăraș. Mama lui, Doamna Stanca, împreună cu Doamna Marica, dau cărți în Scheii Brașovului și la biserica din Bucurdea-Alba; stolnicul Cantacuzino dă cărți la Recea-Berivoiul Mic pentru “*a sa pomenire vecinică și a rodului său*”, iar fiul Ștefan Cantacuzino trimite dania la Mănăstirea Dragomirești. Alți donatori au fost spătarul Mihai Cantacuzino (la Ghirișu Român - Cluj și Hudac - Mureș), Gheorghe Cantacuzino (la biserica din Deva și în Scheii Brașovului), Antim Ivireanul și David Corbea (Scheii Brașovului), Păuna Cantacuzino (biserica Recea), Mihalcea Cândescu banul, Radu Izvoranul stolnic. Urmându-le exemplul, vor trimite cărți “*fraților den Ardial*” diacul Udriște din Târgoviște, preoții bisericii domnești de la Argeș, Ioniță polcovnicul “*din Țara Românească*” și mulți alții, care cumpără cartea sau o primesc, o aduc acasă și o dau danie. Ca implicație mentală, gestul daniei își găsește determinarea în exemplul voievodal, iar motivația și contextul dăruirii țin de profunda înțelegere a actului cultural și de semnificația sa complexă. La nivelul oamenilor din popor, dania de carte are rădăcini profunde, care depășesc aura imperială a daniei domnești și își află - prin însemnări - motivații de ordin politic, național și cultural. Condițiile, împrejurările și interdicțiile daniei se scriu în mod obligatoriu, ca și cele prohibitive (îndeosebi cele privind zălogirea, înstrăinarea și pierderea cărții); dreptul

de proprietate, stabilit la nivel colectiv sau individual, are uneori formulări prohibitive, iar caracterul contractual moral al daniei făcută colectivității este menționat special. Caracterul contractual al daniei este menționat expres, prin însemnări: de pomană pentru donator și familia lui (bisericele din Porcești, 1653 și Ghilad, 1757); de pomană pentru feciorul mort (dată de Dumitru Chisălătoiu în 1717) sau pentru soțul, preot, mort (la 19 august 1765, în Cornereva-Banat); pentru biserica satului Făget, în 1780, cu blestem de înstrăinare scris de preotul Gheorghe. La Șercăița-Brașov, cartea se dă “*în dar*” pentru fii și nepoți, iar la biserica din Cetea-Alba protopopul Nicolae Rațiu scrie în 10 iulie 1794 ex-librisul de proprietate al lăcașului, incluzând și formula de danie a lui. Gestul protopopului, ca al multor alora, își află motivația și în lipsa cărții din patrimoniul bisericilor, iar preoții sunt primii care dau cartea tocmai pentru, a folosi bisericii și obștei.

Cartea moștenită vine fie din familie - la biserica din Sălciua, prin urmașii lui Sofronie din Cioara; la Vașarheu, în 1761, după ce în 1729 fusese dată de pomană egumenului Mitrofan pentru pomenirea preotului Andronic; în biblioteca lui Al.Sterca-Șuluțiu, moștenită de la George Aaron de Bistra, folosită pentru citit de Horea și Avram Iancu, și servind ca sursă juridică pentru studiul despre vechile legiuri, alcătuit de Sterca-Șuluțiu. Înstrăinarea cărții este interzisă, iar răscumpărarea este privită ca o datorie morală și o sarcină imediată, pentru care se face orice sacrificiu, inclusiv împrumutul banilor cu dobândă. Dreptul de proprietate înseamnă “*a noastră iaste*”, vine “*de la moși și strămoși*”, “*dată bisericii din satul nostru*”, etc.

Indiferent de modalitatea prin care ajunge la proprietar sau lector, cartea poartă pe filele ei însemnări care, astăzi, au o imensă valoare ca izvor istoric, documentar și memorial, fiind - de cele mai multe ori - singura cale prin care se pot reconstitui drumul cărții, posesorii, circulația, evenimente contemporane, motivația daniilor, destinația și prețul, sistemul de dobândire/pierdere, etc. Pentru cărțile târgoviștene cu circulație transilvană, se pot sintetiza toate tipurile de însemnări, pe majoritatea titlurilor imprimate aici între 1508 și 1715, astfel:

- mențione de tipograf: Petru tipograful din Târgoviște, pe *Evanghelia* (Dealul, 1644);
- condițiile și împrejurările procurării cărții;
- dreptul de proprietate, stabilit la nivel colectiv sau individual; ex-librisul, semnat de Nicolae Rațiu, George Aaron de Bistra și Avram Iancu, se regăsește doar pe *Îndreptarea legii*;
- caracterul contractual, prin proprietate: moștenire testamentară sau nu, zestre, danie, primită în dar, de pomană (pentru mort sau viu);
- autorii asupra regimului cărții (cine o cumpără sau o dă, de ce, cum, unde, cu ce scop);
- valoarea cărții (izvor juridic, moral, material), valoarea spirituală (este nevoie de ea, este de *lipsă*), prețul dat în bani sau echivalat, în natură sau mixt;
- condițiile, împrejurările și interdicțiile daniei (în special prohibițiile privind zălogirea), scopul special al daniei – comuniunea cu locul natal (la Cheț-Bihor, în 1786); pentru biserica satului; izvor juridic, dat fiind că “*ține de dreptate de la moși și strămoși*” (la Poclaca, în 1795); trimisă din

Târgoviște "la frații den Ardial" (în 1700); dată pentru "îndreptarea nunții" (la Câmpani-Beiuș) sau "den învățatură" (la Fânate, în 1836, 1844 și 1855);

• condiția cărții (cea fizică, în special operațiunile de legare/relegare) sau cea morală, în raport cu evenimente contemporane: scăpată "de distrugerea cea turcească" de la Mănăstirea Motru, în 1821 (*Evanghelie învățătoare*, dată aici de "Matei voievod", un exemplar cu circulație în zona Sibiu); salvată de "zavistia uniților" la Mănăstirea Cioara, în 1788, când *Îndreptarea legii* pleacă la Săliște-Sibiu, purtând pe file însemnări de posesor ale bisericii greco-orientale din Cioara. Consemnările menționează "robția tătară" a Țării Românești la 1678 (la Poplaca, în 1795), schimbarea sultanilor și a domnului Țării Românești în perioada 1687 - 1701, stricăciunile făcute de armatele imperiale în Transilvania la 1788, menționarea unor dregători din Muntenia și Moldova, sau revoluția din 1848-1849, cu istoria scrisă de Avram Iancu și Ioan Arcosi.

• folosirea ca suport a cărții (*Îndreptarea legii*) pentru semnături, însemnări, desene ale lui Picu Pătruș sau scrierea pe file a manuscrisului cu povestea Genovevei de Brabant;

• valoarea cărții ca izvor -juridic (**Îndreptarea legii**,

despre care notărașul Andrei Popp de la Hidiș-Cluj arată că "Această dumnezeiască carte, așezare de lege / Sfânta însuflare a sfinților părinți să înțelege: / Cu adâncul blagoslovii împodobită / Cu toate obiceiurile spăseniei tipărită / Așezată în lămurire / Întru luminarea omeneștii fire", iar autoritățile imperiale din Transilvania comandă în 1722 o traducere a ei în limba latină, făcută de Pătru Dobra din Zlatna). Ca sursă pentru realizarea de copii-manuscrite, aceeași ediție este folosită în 1767 la Pomezel - Bihor, de "firezașul" Vasile Barda, și în 1735 la Chiraleu-Bihor, de copistul Ioan din "Țara Leșască".

Dr. Gabriela Nițulescu

NOTE

1. Nicolae Iorga. *Istoria literaturii religioase a românilor până la 1688*, București, 1904, p. 100.

2. *Documente privind istoria României*, B, Veac XVI, vol. IV, București. Editura Academiei, p. 275.

3. Mircea Tomescu. *Istoria cărții românești de la începuturi până la 1918*, București, Editura Științifică, 1968, p. 54

LEGENDA POPULARĂ ÎN ZONA DÂMBOVIȚA

Legenda este o specie a literaturii populare în proză sau în versuri, îndeobște de dimensiuni reduse, care, pornind de la elemente miraculoase sau fantastice, își propune să explice cauzal, genetic, fenomene, întâmplări, caracteristici ale animalelor, omului și plantelor.¹

Legenda desemnează, de fapt, un repertoriu de narațiuni orale cu funcție cognitivă. Ea explică un eveniment real, sau considerat a fi real, printr-un simbol narativ care include motive fabuloase, supranaturale. *Jacob Grimm* a relevat o distincție esențială între basmul fantastic și legendă; în basm eroul se deplasează în universuri imaginare, în legendă eroul se mișcă într-o lume reală. „Povestea zboară, legenda merge”.

Legende referitoare la marile personalități pun în lumină însușirile lor neobișnuite. Apar clișeele, imaginile șablon. Haiducii, de exemplu, erau victorioși, fie pentru că aplicau potcoavele invers, fie că erau invulnerabili, dar procedeul potcovirii cailor cu potcoavele întoarse, pentru a-i deruta pe urmăritori, este întâlnit și în legendele despre Negru-Vodă, despre Vlad Țepeș și despre Mihai Viteazul.

Zăgăzuirea apelor pentru a spăla cu șuvoaiele lor valea Dâmboviței, plină de năvălitori, ar fi fost folosită de Negru – Vodă și de Mihai Viteazul.

Linia despărțitoare dintre mit și legendă este vagă, mitul are protagoniști zeii, legenda, oameni obișnuiți; ceea ce apropie mitul de legendă este scopul explicativ. Atenția cercetătorilor s-a îndreptat asupra disocierii dintre basm și legendă, dintre mit și legendă.

*Silviu Angelescu*² disociază legenda de basm și de povestire susținând specificul legendei, ca specie distinctă a epicii populare.

Formulele inițiale sau de deschidere („cică”, „zice că”,

„se zice că”, „se spune”) au rolul de a retrage responsabilitatea povestitorului. Acestea intră în corelație logică cu *formulele finale*: „cum am auzit-o, am povestit-o”, „ce-am auzit, spun”, „eu așa o știu și așa o spun”. Povestitorul nu se implică în narațiune, dovadă formula de deschidere „se zice că”. În legendă există relația dintre *un prezent al povestirii* - „acum”, „în ziua de azi” – și *un trecut al evenimentului* – „atunci”, „demult”. Structura narativă a legendei cuprinde *prologul*, *fabula* și *epilogul*.

Uneori creatorul legendei pornește de la nume și caută explicația pe cale lingvistică. Îndeosebi legendele *toponimice* au la bază acest procedeu: *Dragodana*, se trage de la două nume: *Dragu* și *Dana*; *Voinești*, de la *Voinea*; *Cândești*, de la un *Cândea*; *Titu* și *Găești*, de la *Titu* și *Gae*; *Brănești* de la *Bran Stegarul*; *Bilciurești* de la căpitanul *Bilciurea*; *Fieni* de la *Fiii Ianii*; *Scârlența* de la *Scara Lenții* etc.

Alteori, legenda exploatează sensul numelui unei localități și clădește pe aceasta legătura explicativă, exemplu: *Pietroșița*, de la *piatră* și *șiță*; *Bezdead*: „bez”-fără, „deadea”-bătrân=„satul fără bătrâni”.

În general, legendele sunt construite după două tipuri compoziționale: tipul comentator și tipul explicativ.

Societatea internațională de cercetare a narațiunilor populare a adoptat o clasificare pe baza a patru categorii de legende:

- *Legende etiologice* sau *escatologice*;
 - *Legende istorice* sau despre istoria civilizației;
 - *Legende mitologice* (despre ființe și forțe supranaturale);
 - *Legende religioase* sau *hagiografice*.
- Cultura populară din spațiul istorico-geografic

dâmbovițean a intrat în sfera de interes a folcloricii de abia în ultimul sfert al secolului al XIX-lea. În Dâmbovița distingem mai multe zone folclorice:

- *Valea Superioară a Ialomiței* cu localitățile Moroieni, Pietroșița, Puchenii, Malu cu Florii.
- *Treapta Înaltă a Subcarpaților Ialomiței* unde întâlnim așezările Pucioasa, Doicești, Voinești, Vârfuri și Bărbulețu.
- O parte din *Piemontul Căndeștilor* cu sate vestite între care Căndești-Deal, Căndești-Vale, Tătărani.
- *Câmpia înaltă a Târgoviștei*, traversată de cursurile Dâmboviței la sud și al Ialomiței la est, unde întâlnim localitățile Lucieni, Văcărești, Gura-Șuții.
- *Câmpia Găeștilor*, cu localitățile Pătroaia, Crângurile, Petrești, Morteni, Vișina, Mogoșani, Uliești.
- *Câmpia Titu*, având Dâmbovița ca ax și cu localitățile Sălchioara, Produlești, Mătăsaru, Braniștea, Odobești, Potlogi, Poiana.
- *Valea inferioară a Dâmboviței*, incluzând și Valea Colentinei, cu localitățile Costești, Lungulețu, Slobozia Moară, Brezoaiele, Răcari, Cornățelu, Ciocănești, Crevedia.

Pe lângă zonele amintite mai sus, mai menționăm alte două subzone: una pe *Valea Cricovului*, cu așezările Moreni, Iedera, Valea Lungă și cealaltă pe *Valea Potopului* cu localitățile Valea Mare, Ludești, Hulubești, Scheiul de Jos și Scheiul de Sus.

Târgoviștea a fost nu numai cetate de scaun, ci și *cetate de legendă*. Numele Târgoviștei a derivat de la vechiul slav „târg”, „târgoviște”, care înseamnă „loc de târg”.

Poezii romantici târgovișteni au contopit în operele lor unele din *legendele* care circulau în legătură cu ruinele Târgoviștei.

În poezia *Trecutul. La Mănăstirea Dealu*, Grigore Alexandrescu includea legenda domniței urmărită de dușmani de-a lungul tunelului.

Numele localității *Răzvad*, derivă din latinescul „*vadum*”, ce desemnează un *vad*, loc de trecere și prefixul „*răz*”. *Răzvad* înseamnă „vadul cel des străbătut”.

Explicația legendară a denumirii *Bezdead*³ are trei variante: Una îl derivă de la prepoziția slavonă *bez*, *fără* și substantivul *deadea*, *bătrân*. Deci, *Bezdead* ar însemna „satul fără bătrâni”. Se spune că, demult, tinerii din satul Provița s-au revoltat împotriva unor măsuri mai aspre ale sfatului bătrânilor, au părăsit satul și au întemeiat o nouă vatră, *Bezdead*, satul fără bătrâni. A doua legendă pornește de la cuvântul *beizadea*, de la refugiul beizadelor se zice, s-ar fi numit comuna *Bezdead*.

Cea de-a treia explicație este consemnată la 1840, de un călător francez, Vaillant, și este în legătură cu un fenomen local „*Malul de răsună*”. Este un loc în care efectul de ecou este dublat, ceea ce îl face pe Vaillant să deducă numele satului dintr-o veche formă latină-*bis dedit*-, „care dă de două ori”.

Naive sau savante, toate aceste explicații stau la baza unor legende cu circulație locală, pe care diferiți culegători le-au inclus în culegeri sau în monografiile ale localităților județului Dâmbovița.

Sunt cunoscute două versiuni orale cu privire la întemeierea satelor comunei Văleni. Într-o primă versiune, întemeierea satului Văleni ar fi avut loc în vremea domniei lui Vlad Țepeș. În a doua, întemeierea satelor ar fi avut loc pe timpul lui Mihai Viteazul. Fondul de legendă a făcut obiectul preocupărilor lui Gh. N. Mirică, în lucrarea sa *D-ale satului Văleni*. Autorul prezintă legendele cu talent de povestitor într-o formă amplificată.

Legende toponimice, explicând numele unor așezări sau locuri sunt de o bogăție deosebită. Exemplu: *Gâlmele Păducelului*, *Valea Zamurii*, *Puțul de la Poștă*, *Cârciuma de*

piatră.

Un eveniment deosebit, rămas adânc întipărit în memoria satului Văleni, a fost apariția haiducului Radu lui Anghel.

În *Pagini de monografie a satului Brănești*, preotul Zoe Enăchescu prezintă legenda despre Lacul Zmeului, explică numele comunei Brănești, de la antroponimul *Bran* și al localității *Scârleța* prin hanul de la *Scara-Lenții*.

Numele orașului *Găești* se spune că s-ar trage de la doi frați, *Titu* și *Gae*, care au plecat în lume să-și facă un rost în viață și localitățile unde s-au stabilit poartă numele lor (*Titu* și *Găești*).

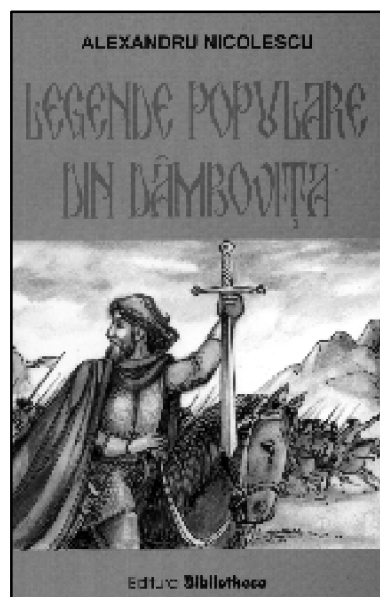
Denumirea satului *Runcu*⁴ provine de la latinescul *runcus* (runcare=cărătură). În bătrâni se păstrează *legenda* venirii unui cioban ardelean, *Runceanu*. De la *Runceanu*, se zice că se trage numele satului *Runcu*. Satul *Brebu* se presupune că și-a luat denumirea după Lacul brebilor (breb=căstor). Numele satului Bădeni provine de la antroponimul *Badea*, derivat cu sufixul -eni.

Seria exemplurilor care ilustrează, existența unei *geografii legendare*, aflată într-o strânsă legătură cu o *istorie legendară* poate continua. Și una și cealaltă sunt la fel de importante pentru că dezvăluie locul pe care legenda îl ocupă în viața noastră. Dar legenda nu este o valoare culturală pasivă. Ea intervine în destinul fiecăruia, ne modelează sensibilitatea sau convingerile, ne determină uneori chiar reacțiile în anumite împrejurări. Pentru a înțelege rolul jucat de legendă trebuie, evident, să cunoaștem în primul rând legenda, așa cum circulă, în variante mai mult sau mai puțin apropiate de ceea ce se consideră a fi modelul ei poetic.

Lect. drd. *Alexandru Nicolescu*
Universitatea „Valahia” Târgoviște

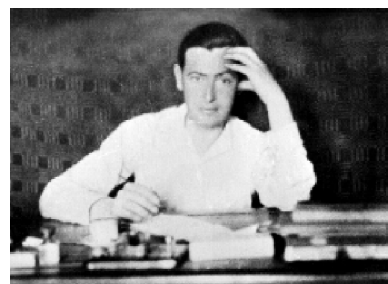
NOTE:

1. *Dicționar de termeni literari*, București, Editura Academiei, 1976, p. 233-234.
2. *Silviu Angelescu, Legenda*, București, Editura Valahia, 2002.
3. *Victor Davidoiu, Mit și istorie*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 1998, p. 18.
4. **Gabriel N. Popescu, Mihai Gabriel Popescu, Runcu**, Târgoviște, Muzeul Județean Dâmbovița, 1973, p. 10-12

IONEL FERNIC

65 DE ANI DE LA DISPARIȚIA SA

Ionel Fernic s-a născut la 29 mai 1901 în Târgoviște. Din actul său de naștere rezultă că părinții săi locuiau pe strada Ion Heliade Rădulescu, la nr. 7. Aici a venit pe lume viitorul compozitor și aviator. Reputatul ziarist târgoviștean I.G. Vasiliu a emis ipoteza că Ionel Fernic s-ar fi născut pe locul, astăzi viran, unde se află casa avocatului Grigore Tolea. Aici s-a făcut și o comemorare a autorului de romane prin anul 1980 (?), când era în desfășurare și Festivalul Național de Romane „Crizantema de Aur”, ce are loc anual în acest oraș și la care se cântă mai totdeauna și o romanță de-a lui Fernic. Au fost prezenți mai mulți iubitori ai romanțelor (și ai culturii). Eu am recitat o poezie dedicată lui Ionel Fernic. În ceea ce privește locul de naștere al compozitorului, am fost totdeauna în divergență cu I. G. Vasiliu. Eu am susținut că indiferent cum s-au schimbat numerele caselor pe strada respectivă, din 1901 și până azi, nr. 7 nu putea să cadă acolo unde s-a făcut comemorarea. Urma să mergem, la un frate al lui Fernic, ce mai trăia lângă Câmpina, să-l întrebăm ce știe de casa în care au locuit părinții săi la Târgoviște. Planul nu a fost dus la îndeplinire și astfel incertitudinea rămâne.

Despre Ionel Fernic se știe că a compus romane și tangouri, devenite șlagăre, rămase de peste o jumătate de veac încă în repertoriul multor artiști. Amintesc: „Cruce albă de mesteacăn”, scrisă pe versurile lui Artur Enășescu, poetul damnat, care a trecut și el prin Târgoviște.; „Îți mai aduci aminte, Doamnă?”, pe versurile lui Cincinat Pavelescu și tangourile „Iubesc femeia”, „Pentru tine am făcut nebunii” etc.

Se știe, mai puțin poate, că a fost un pățimaș aviator și parașutist, în 1938 fiind directorul unei școli de pilotaj la Cernăuți. De aici și sfârșitul tragic, de care voi vorbi mai jos. Dar, mai întâi, să menționez că, ceea ce se știe și mai puțin, Ionel Fernic a scris câteva cărți: volumul de schițe „Misterele din Mizil”, cel de poezii „Prăpăstii” și mai multe cărți pentru copii, povestind prin gura lui Noroc și alte asemenea istorisiri pentru cei mici. Tipărirea mai multor volume semnate de cel ce era știut mai mult în calitatea sa de compozitor, ne îndreptățește să-l trecem printre condeierii Târgoviștei.

Vom vedea câteva amănunte – inedite – în legătură cu moartea sa:

La 22 iulie 1938 un avion de pasageri al companiei aeriene poloneze „LOT”, aflat pe linia Varșovia-București-Salonic a făcut o escală pe aeroportul Cernăuți. (oraș aflat atunci în România). La bordul avionului s-au urcat, spre a merge în Capitala țării, doi pasageri localnici: căpitanul aviator George Ionescu (unchiul meu, fratele mamei), comandantul aeroportului Cernăuți și Ionel Fernic, cel care – așa cum am mai spus – se afla acolo în calitate de director al unei școli de pilotaj. (Precizez, deși cu întârziere, că familia Fernic a locuit puțin timp la Târgoviște, părinții compozitorului stabilindu-se definitiv la Galați, de unde se

pare că erau originari, iar Ionel Fernic a fost cu domiciliul în anii săi de tinerețe, și până la mutare-se pare că temporară-la Cernăuți, în orașul Ploiești).

Asupra motivelor ce i-au determinat pe cei doi să se urce în avion, s-au făcut diferite afirmații. Astfel, într-o carte publicată în 1993, cu memoriile ale lui Ionel Fernic, se spune că acesta plecase la București pentru probleme de serviciu.

De asemenea, un articol publicat de Gaby Michăilescu în „Flacăra” cu câțiva ani în urmă arată că Ionel Fernic, la data când a plecat cu avionul ce avea să-i aducă sfârșitul, ar fi fost comandantul aeroportului.

În 1938 aveam 13 ani, deci o vârstă la care puteam să rețin câte ceva din discuțiile celor mari. După producerea accidentului (avionul s-a prăbușit, în condiții rămase încă neelucidate, în munții Bucovinei, în regiunea Neguleasa, azi în județul Suceava), am auzit vorbindu-se în casă că ar fi fost vorba de un act de sabotaj, căci în avion se afla atașatul militar al Japoniei la Varșovia, urmărindu-se posibil uciderea acestuia. De asemenea, părinții mei aflaseră că unchiul, cpt. Ionescu George, aflând că sunt două locuri libere în avionul ce făcea escală pe aeroportul pe care îl comanda, l-a chemat pe Ionel Fernic telefonic spre a-i propune să meargă împreună la București spre a vedea funeraliile reginei Maria, care, se știe, s-au desfășurat cu o pompă deosebită. Iată deci care ar fi fost realitatea. În orice caz, pare neverosimilă informația din cartea mai sus amintită cu privire la procurarea biletului de avion de către Ionel Fernic cu ajutorul unui funcționar superior din conducerea de atunci a aviației civile, când comandantul aeroportului Cernăuți, cu care probabil compozitorul era prieten (și întâmplător, se născuseră amândoi în același oraș, la un an diferență), avea mult mai multe și mai rapide posibilități de aranjare a unei plimbări cu avionul respectiv.

Cât privește relatarea lui Gaby Michăilescu, că Ionel Fernic era comandant de aeroport, eu am protestat în scris (într-un mod civilizată, desigur) la vremea respectivă, dar n-am primit nici un răspuns. Întâmplarea a făcut ca după aceea să mă aflu la înmormântarea lui I. G. Vasiliu și am aflat că se afla acolo și Gaby Michăilescu – autor al mai multor volume, interesante, recunosc, despre figuri ale trecutului și vieții muzicale românești – și m-am dus la el, m-am prezentat și i-am spus că eu sunt cel ce i-a scris despre Ionel Fernic. A avut o atitudine greu de descris, n-a dat nici un răspuns clar, s-a eschivat să recunoască greșeala și aproape că mi-a dat de înțeles că nu vrea să discute (cu mine) aceste chestiuni.

Oricum, cred că notele mele, sunt menite să aducă noi informații cu privire la Ionel Fernic, binecunoscut și îndrăgit compozitor de romane, dar și scriitor târgoviștean mai puțin cunoscut.

Theodor Nicolin

Revista „Litere” – 70 de ani de la primul număr

Perioada interbelică s-a caracterizat, printre altele, și printr-o efervescentă viață literară oglindită în numărul relativ mare al revistelor literare a căror existență, deseori efemeră, se datora unor entuziaști al căror nume merită a fi evocat.

Mihail Ilovici (1910-1983), un an profesorul meu la gimnaziu, găeștean prin naștere și formație intelectuală (școala primară și liceul în orașul natal), absolvent al Facultății de Litere și Filosofie din București, a fost profesor la liceul din Găești (1933-1938; 1945-1955). Poet, prozator, eseist, istoric literar (rămân și astăzi repere volumele *Claudia Milian, monografie critică*, 1938 și *Tineretea lui Camil Petrescu*, 1971), membru al Uniunii Scriitorilor, este (din noiembrie 1930) director al revistei «Cristalul» care a apărut în Găești (până la 1 decembrie 1930) și apoi la București (februarie 1931 – aprilie 1932).

Cu uimitoare tenacitate și o politică editorială abilă ce reușește să reunească nume ce aparțineau unor generații și orientări diferite, adeseori divergente, Mihail Ilovici conferă revistei individualitate și ținută, având colaboratori nu numai intelectuali autohtoni, ci și nume de rezonanță în cultura românească precum Șerban Cioculescu (în acea perioadă profesor la Liceul „Dr. Angelescu” din Găești), Mihail Dragomirescu, Eugen Lovinescu, Ramiro Ortiz ș.a.

La șapte luni după ce *Cristalul* își încheie existența, la Găești apare revista lunară *Litere*, din noiembrie 1933 până în februarie 1934 (ultimul număr dublu, ian.-febr. 1934 apare la București unde se mutase redacția).

În cartea lui Aurel Iordache *Găești 500. File de monografie* (apărută postum în 1998) ce marca cinci secole de atestare documentară a orașului Găești (lucrare îngrijită și augmentată de poeta Daniela-Olguța Iordache, fiica scriitorului), apar cele mai sigure informații despre revista *Litere*, distinsul scriitor și profesor Aurel Iordache fiind nu numai contemporan evenimentelor, dar și implicat.

Aflăm astfel că *Litere* s-a dorit a fi revista care să reprezinte Gruparea Intelectuală Litere (A. Chirescu, C. Federeanu, Pericle Martinescu, Aurel Marin, Matei Alexandrescu, Al. Bistrițeanu, A. Talex, Vladimir

Cavarnali, N. Angelescu), dar și o continuatoare a revistei *Cristalul* ce-și încetase existența. Ca și astăzi, banii necesari apariției revistei se obțineau cu greutate prin organizarea, cu aprobarea Prefecturii, a unor baluri, modestele sume încasate servind la tipărirea revistei; ca și astăzi, plata colaboratorilor rămânea un deziderat.

La început, sediul redacției *Litere* a fost în Găești (str. Luminii, nr. 30). Aurel Iordache precizează în monografia sa că „numărul 2, pe decembrie 1933, are doi secretari de redacție: C. Federeanu și Mihai Tache (elev la liceul din Găești) și găzduiește scrisul următorilor găeșteni: M. Ilovici, Iorgu Rut (G.V. Ionescu), Em. Dumitrescu (și el autorul unei monografii a orașului Găești, în 1977) și Puiu Mihnea (D. Moises, elev).”

Următoarele două numere (de fapt un număr dublu, 3-4 pe ian.-febr. 1934) – istoria se repetă – au redacția în București, iar dintre colaboratorii găeșteni, rămâne doar Mihail Ilovici. Vor apărea până în martie-aprilie 1935, în total 19 numere.

După o lungă perioadă de tăcere, *Litere* a reapărut.

După 1989 se produce o adevărată recrudescență, o explozie a cotidianelor și a revistelor literare, fenomen natural, firesc, răspuns la cenzura instituită în absolut de regimul comunist. Se constată, simultan, o acută dorință de legitimare a acestor publicații care se revendică drept continuatoare ale unor reviste sau cotidiene anterioare instaurării comunismului în România. Astfel, la Găești, în 1998, apare seria nouă a *Cristalului*, devenită însă revista elevilor din Liceul „Vladimir Streinu”, cu apariție, nedeținând tradiția, inconsecventă, preluată recent *sub îndrumarea* scriitorului și criticului literar Tudor Cristea, profesor la acest liceu.

Aprilie 2000 marchează data editării seriei noi a „*Literelor*”. Iată cum evocă Tudor Cristea (*Litere*, anul IV, nr. 3-36, martie 2003) începuturile: „Fără mijloace financiare, dar sperând că se poate, am găsit un format apt de a fi justificat cultural și am gândit de unul singur primul număr. I l-am rezumat, într-o seară, concitadinului meu, Dumitru Ungureanu, și am hotărât, scurt, s-o facem. El a procesat, la calculatorul propriu, materialul și a completat editorialul cu câteva idei războinice. În rest, articole scrise de mine, proză scrisă de el, două pagini de poezii ale Ioanei Dana Nicolae, câteva încercări poetice ale unei eleve. Numai 16 pagini, dar o mică bombă. Sau o zădărnici. Sau o aiureală. Nici eu nu mai știu. Trebuie însă să recunosc contribuția celui de-al treilea om, Mihai Stan, directorul Editurii Bibliotheca. El ne-a ajutat să tipărim revista, preluând ulterior toată latura tehnică și, în ultima vreme, o mare parte din sarcinile redacționale.”

Într-adevăr, *Editura Bibliotheca*, în sediul căreia se află redacția târgovișteană a *Literelor*, cel de la

Găești este pe str. 13 Decembrie, Bl. A5, domiciliul directorului revistei, a inițiat demersurile pentru obținerea ISSN-ului (1582-0289) și a asigurat, începând chiar cu primul număr, tehnoredactarea și tiparul. Fiindcă mulți dintre colaboratorii editurii au acceptat să scrie și în *Litere*, directorul *Editurii Bibliotheca*, care este și redactorul-șef al revistei a obținut pagini inedite semnate de nume cu prestigiu, unii având rubrici permanente: Alexandru George (Accente), Mircea Horia Simionescu (Literatură dus-întors), Barbu Cioculescu (Breviar), George Muntean, Emil Vasilescu, George Anca, Henri Zalis. Colaboratorilor găeșteni Tudor Cristea (Editorial, Cronica literară, Revista revistelor), Dumitru Ungureanu (Alambicotheca), Daniela-Olguța Iordache (Lecturi), Alecu Vaida Poenaru, Nicolae Neagu li s-au alăturat, în timp, cei din Târgoviște: Mihai Stan (Lecturi, Interviu), Ștefan Ion Ghilimescu (Cronică literară), Mihai Gabriel Popescu (Clio), Victor Petrescu (Inedit-Remember), George Coandă (Geocivilizație românească), Ioana Dana Nicolae (Lecturi), George Geacăr (Lecturi), cu prezență permanentă. Sporadic au fost găzduiți în *Litere* Petre Gheorghe Bârlea, Marius Bădițescu, George Corneanu, Mircea Drăgănescu, Ion Mărculescu, Marin Neagu, Doina Petrescu, George Sânpetean, Emil Stănescu.

Redacția, așa cum apare pe coperta a treia a ultimului număr, 10(43) oct. 2003, are următoarea componență: Tudor Cristea (Director), Mihai Stan (Redactor-șef), Mihail-Florin Stan (secretar de redacție), Alexandru George, Mircea Horia Simionescu, Barbu Cioculescu, Nicolae Neagu, Mircea Constantinescu (Seniori editori), Ștefan Ion Ghilimescu, Daniela-Olguța Iordache, Dumitru Ungureanu, Victor Petrescu, Mihai Gabriel Popescu, George Coandă, Christian Crăciun, George Geacăr, Iulian Filip – subredacția Chișinău (Redactori colaboratori), Luchian Georgescu (Procesare computerizată), Ion Anghel (Tehnoredactor)

Întâlnirea la Chișinău, în octombrie 2000, a redactorului-șef, Mihai Stan, cu poetul Iulian Filip a dus la înființarea unei subredacții a revistei *Litere* în Chișinău și a avut ca efect rubrica *Poezia Acasă* (prezentată de poetul și graficianul Iulian Filip, subredacția Chișinău), în care, lună de lună, au fost prezentați cititorului poeți contemporani din Basarabia într-o selecție autorizată. Urmarea – apariția la Editura Bibliotheca a unei antologii întocmite de cei doi amici, finanțată printr-un proiect aprobat de Ministerul Culturii și Cultelor. Amintim numele unor poeți, în fapt colaboratori ai revistei *Litere*, așa cum apar ele în cuprinsul antologiei, într-o ordine impusă de cea a publicării acestora în revistă: Vasile Romanciuc, Liviu Damian, Grigore Vieru, Ion Vatamanu, Nicolae Dabija, Petru Zadnipru, Anatol Codru, Nicolae Costenco, Leonida Lari, Aureliu Busuioc, Paul Mihnea, Ion Hadârcă, Nicolae Popa, Nicolae Esinencu, Emilian Galaicu Păun, Arcadie Suceveanu, Irina Nechit, Ianoș Țurcanu, Victor Teleucă, Dumitru Fusu, Leo Butnaru, Alexe Rău, Dumitru Matcovschi, Andrei Țurcanu, Leo Bordeianu, Valeria Grosu, Vasile Spinei, Mihai Ion

Ciubotaru, Gheorghe Vodă, Iulian Filip.

Lumea literară a semnalat repetat ținuta înaltă a revistei: *Literatură și Artă* (Chișinău), *Jurnal de Dâmbovița*, *Adevărul Literar și Artistic*, *România Literară*, *Observator Cultural*, *Biblioteca*, *Curier*, *Vatra*, *Universul Cărții*, *Contemporanul*, *Național*, *Săgetătorul*, *Lucafărul* ș.a.

De curând, *Litere* poate fi accesată pe site-ul Editurii Bibliotheca www.bibliotheca.ro.

Nu poate trece neremarcat faptul că, în mare, colaboratorii revistei *Litere* se identifică cu cei ai *Editurii Bibliotheca*, mulți dintre ei ajungând să scrie în *Litere* prin această filieră: Alexandru George: *În treacăt, văzând, reflectând; Consemnări în curs și la fine*; Petre Gheorghe Bârlea: *Lexicul românesc de origine franceză*; George Coandă: *Spațiul istoric românesc, imagini geopolitice și de civilizație; Oarecum, Sinea mi*; Tudor Cristea: *Partea și întregul; Alter ego*; Ștefan Ion Ghilimescu: *Proximitatea lui Eminescu*; Daniela-Olguța Iordache: *Urma de sânge*; Nicolae Neagu: *Plural în singurătate*; Ioana Dana Nicolae: *Contre-jour*; Victor Petrescu: *Văcăreștii – o dinastie poetică; Dicționarul de literatură al județului Dâmbovița*; alte 5-6 titluri; Mihai Gabriel Popescu: *Dinastia de cărturari a Ciorăneștilor; Memoria dascălilor noștri – 4 volume*; M.H. Simionescu: *Târgoviște, scurt excurs sentimental; Cum se face*; Emil Stănescu: *Fruitele izolării*; Alecu Vaida Poenaru: *Șansa; Între două lumi*; Emil Vasilescu: *Vladimir Streinu. Monografie* ș.a.

Reiese că, în *Litere* au publicat doar autori consacrați, orientare principală ce a menținut statutul revistei, provocând însă, fatal, nemulțumiri celor ce nu au putut accede în paginile acestei reviste lunare de cultură, în Târgoviște mai apărând doar *Curier* – revistă de cultură și bibliologie (redactor-șef Victor Petrescu) și *Eroica* (redactor-șef George Coandă), nici acestea ușor permissive.

S-a dorit și atragerea unor colaboratori tineri, însă doar Raluca Ciochină și Margareta Bineață s-au ridicat la standardul impus. Trebuie amintiți domnii George Corneanu (Centrul de Creație Târgoviște) și Mihai Drugă (întreprinzător din Găești) care au asigurat o parte din cheltuieli începând cu nr. 15, până la această dată *Litere* apărând prin eforturile financiare ale *Editurii Bibliotheca* și ale directorului revistei; editura suportă și în continuare o parte din cheltuieli.

Ajunsă în al patrulea an al existenței, depășind cu mult vârsta înaintașei sale, *Litere* dă semne certe de longevitate.

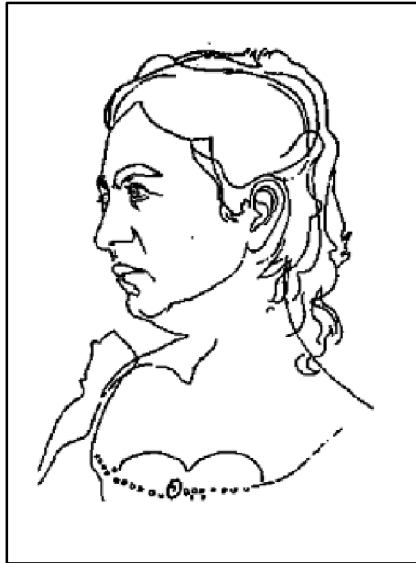
Prof. *Mihai Stan*
Director, Editura "Bibliotheca"

ELENA VĂCĂRESCU

scriitoare română de limbă franceză

Elena Văcărescu s-a născut la 30 octombrie 1864 la București, fiind descendentă pe linie paternă a poezilor Văcărești, a căror contribuție la dezvoltarea culturii și literaturii române este binecunoscută. Mama, femeie inteligentă, energică și ambițioasă, provine dintr-o veche familie boierească - Fălcoianu. La vârsta de șapte ani Elena are revelația frumuseții câmpiei române, cu ocazia primei sale vizite la Văcărești, domeniul familiei. Aici își va petrece o bună parte din anii copilăriei, în mijlocul unei naturi încântătoare, pe care o va evoca cu lirism și nostalgie în memoriile sale. Visările și meditațiile în sânul naturii alternau cu lecții de greacă, latină, istorie, geografie, limbi străine și numeroase lecturi din autori francezi și englezi. Talentul său poetic s-a manifestat de timpuriu, încurajat de voci autorizate ca cele ale lui Vasile Alecsandri sau Titu Maiorescu. Începând cu 1879, frecventează, la Sorbona, cursurile unor profesori celebri. Lecturile din poezii francezi, lecțiile de prozodie cu Sully Prudhomme, frecventarea saloanelor literare ale lui Leconte de Lisle și José Maria de Heredia contribuie la lărgirea orizontului cultural al poetei.

În 1886 îi apare primul volum de versuri *Chants d'Aurore*. Critica este favorabilă tinerei poete. În plus, Academia îi acordă premiul Archon Despérouses. După întoarcerea în România (1888) devine domnișoară de onoare și colaboratoare a reginei Elisabeta (Carmen Sylva), care traduce în germană, engleză și italiană culegerea sa de versuri folclorice *Le Rhapsode de la Dâmbovitza*. Călătorește mult, însoțind-o pe regină la curțile din Europa (a se vedea *Rois et reines que j'ai connus*). Este epoca „romanului” ei de dragoste cu prințul Ferdinand, al cărui deznodământ tragic o va marca profund. Obligată să părăsească țara după ruperea logodnei cu Ferdinand, stă câțva timp în Italia, apoi se stabilește în Franța, unde va rămâne până la sfârșitul vieții. Frecventează saloanele literare, se împrietenește cu scriitori francezi renumiți, își publică versurile și romanele (*L'Ame sereine*, 1894; *Lueurs et flammes*, 1903; *Le jardin passionné*, 1908; *La dormeuse éveillée*, 1914; *Amor vincit*, 1908; *Le Sortilège*, 1911), desfășoară o bogată activitate publicistică. Începând cu 1904, anul întemeierii Universității Analelor (*Université des Annales*), Elena Văcărescu va desfășura o bogată activitate de conferențiară. Între 1914 - 1916 a activat cu entuziasm în favoarea țării sale și a cauzei naționale. După primul război mondial, guvernul francez i-a decernat Legiunea de Onoare. Între cele două războaie mondiale a participat la toate sesiunile Societății Națiunilor de la Geneva în calitate de secretar general al delegației României la acest

forum. A apărut drepturile României în toate împrejurările, fiind un mesager al țării sale în Franța și în lume. În 1925 a fost aleasă membră a Academiei Române. În 1927 a publicat *Dans l'or du soir*, una din cele mai bune culegeri lirice ale sale. În timpul celui de al doilea război mondial s-a exilat în sudul Franței, unde a continuat să țină conferințe, dovedind

o atitudine antifascistă. Reîntoarsă la Paris în 1944, are surpriza neplăcută de a-și găsi casa scotocită de Gestapo și arhiva personală parțial distrusă. România îi încredințează noi misiuni oficiale. În 1946 i se aduce un omagiu calduros la Legația română de la Paris pentru cincizeci de ani de activitate ca „ambasadoare permanentă a culturii române în Franța”.

Imaginea României este o structură mentală fundamentală la Elena Văcărescu. Ca și la Martha Bibescu, este o imagine caleidoscopică, un „agregat mitoid”, un corp cu multiple fațete. Peisajul românesc revine adesea sub pana poetei: câmpia română cu simfonia ei de culori și cu parfumuri subtile, munții, „les Carpathes d'airain” cu „vârfurile verzi”

și „brazii misterioși”. Motivul apei poartă amprenta aceleiași iubiri pentru țara de origine (Oltul, Dunărea, marea asociată cu Orientul, cu mituri și legende). Viziunea de ansamblu a țării apare de nenumărate ori în poezia Elenei Văcărescu. Dintre provincii, Moldova „voluptuoasă și tandră” cu câmpiile ei frumoase, cu dulceața ei, exercită cea mai mare atracție asupra poetei.

Clima și succesiunea anotimpurilor sunt transfigurate poetic: bucurie, blândețe, melancolie, tristețe alternează în ritmul amplu al anotimpurilor. În evocarea trecutului istoric Elena Văcărescu se integrează în strategiile identitare ale epocii sale: originea latină și continuitatea, eroismul și curajul țaranului român devenit soldat, cu ocazia diferitelor războaie (1877 de exemplu). Un suflu de patriotism autentic traversează odele și meditațiile poetice în care sunt evocate figurile glorioase ale trecutului: Mircea cel Bătrân, Vlad Țepeș, Mihai Viteazul, Ștefan cel Mare.

Un loc important în poezia Elenei Văcărescu este ocupat de imaginarul colectiv popular - mituri, legende, tradiții, obiceiuri. Reprezentativ este *Le Rhapsode de la Dâmbovitza* în care transcrie melosul popular al ținutului natal: bocete (*Les Chants funèbres*), descântece, farmece, magie neagră, balade, incantații de dragoste. Printre figurile populare autohtone create de Elena Văcărescu imaginea haiducului și a cobzarului / lăutarului se detașează prin pitoresc și componenta de vis, dragoste și poezie. Multe din temele și motivele din *Rhapsode* sunt reluate în *L'Ame sereine* și *Dans l'or du soir*: dialog permanent, uneori euforic între om și

natură, atotputernicia iubirii, durerea despărțirilor, impactul viață - moarte, întoarcerea la legende, la credințe și mituri vechi. Modelul ontologic specific românesc creat de Elena Văcărescu conține câteva trăsături definitorii: sentimentul de comuniune cu natura, predispoziția spre poezie, cultul eroismului, al curajului, patriotismul. *Le Rhapsode de la Dâmbovitza*, principala culegere a Elenai Văcărescu referitoare la România, conținând balade, legende, cântece, doine, culese și recreate de autoare, a avut un succes răsunător în străinătate, fiind tradus integral în franceză, germană, engleză, italiană și parțial în zeci de limbi din lume. Aprecierile pozitive, entuziasmul criticii (Gaston Boissier, Auguste Dorchain, Leconte de Lisle, Paul Morand) se explică și prin interesul manifestat în epocă pentru psihologia popoarelor.

Analiza structurilor și atitudinilor mentale regăsite în poemele sale: dragostea și scurgerea timpului, natura (pădurea, marea, luna), moartea, amintirea, mitologia demonstrează faptul că Elena Văcărescu rămâne tributară lirismului tradițional. Iubirea este prezentată sub toate aspectele: euforie, visare, așteptare febrilă, speranță, neliniște, suferință. Ca și la Noailles, la Văcărescu iubirea este atotputernică, sacralizată, dincolo de bine și de rău, lege fundamentală a lumii. În materie de iubire nici un sacrificiu nu i se pare prea mare poetei, care se dovedește capabilă de devotament, de sacrificiu. Chiar credința religioasă este condiționată la ea de prezența sau absența ființei iubite. Suferința provocată de iubirea pierdută este mai rea decât moartea. Pentru Văcărescu iubirea se identifică cu viața însăși. Transfigurarea unor motive ca *fortuna labilis* și *carpe diem* nu putea lipsi din creația Elenei Văcărescu, o poeză de un lirism atât de tumultuos. Tinerețea care își ia repede zborul, luând cu ea dragostea și fericirea, este evocată cu nostalgie de poeză. Dragostea și moartea sunt greu de disociat în unele poezii ale Elenei Văcărescu. Suferința, iubirea trădată, decepția amoroasă o fac să dorească moartea sau s-o înfrunte demn, eroid. Această atitudine în fața morții o apropie nu numai de stoicism, care justifică suferința, considerând-o ca elementul purificator primordial, dar și de creștinism, structurat pe o etică similară. Uneori, atitudinea în fața morții ia forma unui puternic panteism. Dorința de identificare cu natura este o formă de reintegrare în cosmos. Poeta speră să regăsească liniștea, odihna binefăcătoare și binemeritată în dinamica grandioasă a universului sau în reintegrarea în pământul natal, românesc. Credința în Dumnezeu este totuși sinceră și robustă, declarată pe un ton peremptoriu.

Natura, care se prezintă sub diverse aspecte (natură - prieten, natură - adăpost, natură - refugiu) este una din structurile mentale fundamentale ale discursului liric al Elenei Văcărescu, ca și evocarea tinereții și a copilăriei. Tinerețea reprezintă epoca viselor, a speranțelor nebune, a elanurilor generoase și a purității. Amintirea copilăriei este intim legată de elementele peisajului românesc, de Văcărești și împrejurimile sale, cu „farmecul” și „magia” lui.

Dorința Elenei Văcărescu de a-și exprima liber sentimentele, emoțiile, gândurile și-a găsit expresia nu numai în poezia lirică ci și în proza sa: roman, teatru, conferințe, memorii, articole. Formula narativă adoptată în *Amor vincit* (1909), cea a romanului epistolar, implică povestirea la persoana întâi și dă romanului aspectul de confesiune totală. Facultatea de introspecție și conștiința de sine sunt expresii

ale unui romantism târziu, tensiunea existențială evocă dragostea pasională și nefericită a autoarei pentru prințul Ferdinand. Psihologia iubirii feminine este completată de entuziasmul pentru satul românesc, cu pitorescul peisajului, locuitorii frumoși și harnici, lăutarii cu cântecele lor vesele sau triste. O lume idilică, atemporală, pitorească și puțin sălbatică. *Le Sortilège* (1911) marchează propensiunea autoarei pentru zugrăvirea vieții rustice, dublată de un viu interes pentru cultura folclorică cu straturile ei profunde: magie neagră, farmece, superstiții, mituri ancestrale. Dragostea, sentiment impetuos, este motivul determinant al acțiunii eroilor striviți de un destin implacabil. Schema narativă a romanului *Le Sortilège* este însă lipsită de coeziune, structura de profunzime și consistența epică sunt puțin solide.

Dubla componentă, ontologică și axiologică, a memoriilor Elenei Văcărescu le conferă un statut aparte în ansamblul operei sale. Copilăria fericită petrecută la Văcărești, contactul cu natura și descoperirea marilor autori români și străini, frecventarea saloanelor literare și aristocratice din Paris, anii petrecuți la Curtea regală, ca domnișoară de onoare a reginei Carmen Sylva, logodna furtunoasă cu prințul Ferdinand, viitor rege al României, exilul în Franța, activitatea ei culturală și diplomatică debordantă, personalitățile de marcă pe care le-a cunoscut se regăsesc în cărțile de memorii (*Mémorial sur le mode mineur*, *Le Roman de ma vie*) dar și în numeroase conferințe, articole, interviuri cu caracter autobiografic. Partea cea mai interesantă a memoriilor o constituie evocarea personalităților literare și artistice pe care le-a cunoscut în lungă sa carieră culturală sau a căror prietenă și colaboratoare a fost: José Maria de Heredia, Leconte de Lisle, Victor Hugo, Anna de Noailles, Henri Bergson, Paul Valéry, Nietzsche. Imaginea României „singura, devoranta pasiune” a scriitoarei în slujba căreia și-a pus talentul, forțele și inteligența ca și cea a domeniului familial, Văcărești, evocat pe un ton liric și nostalgic apar recurent în *Memorii*. Talentul de memorialistă al Elenei Văcărescu se regăsește și în *Rois et reines que j'ai connus*. O lume dispărută, plină de măreție, este prezentată în imagini vii și colorate: regi și regine, prinți și prințese, acești „mari ai lumii dispărute” evoluând în castele, parcuri, curți princiare.

Numeroasele discursuri și conferințele pronunțate la Geneva, în calitate de delegat al României la Societatea Națiunilor, la Paris și în alte orașe din Franța, în cadrul Universității Analelor, au pus în evidență remarcabilele calități de orator ale Elenei Văcărescu: claritatea raționamentelor, siguranța analizei, eleganța și armonia frazelor, vigoarea și precizia exprimării, argumentarea infailibilă, echilibrul ansamblului, punerea în valoare a unei idei centrale, a unei teme esențiale, cunoașterea perfectă a retoricii. Ne-am axat atât pe analiza discursurilor oficiale, pronunțate la Societatea Națiunilor cât și pe conferințele ținute la Anale, publicate în volumele *Conferencia* și *Projections colorées*. Osatura conferințelor este la fel de solidă ca a discursurilor, dar stilul mult mai bogat în imagini: metafore, comparații, epitete, enumerații, repetiții pun în evidență valoarea artistică, logica argumentației și rigoarea documentației.

Admisă în cercul de inițiați pe care îl forma Parnasul,

În jurul anului 1885, Elena Văcărescu a pătruns în literatura franceză după publicarea primului volum de versuri *Chants d'Aurore* și acordarea premiului *Archon Despérouses*, urmat de premiul *Julien Fabre*, pentru *Le Rhapsode de la Dâmbovitza*. Cu toate că a rămas tributară lirismului tradițional (o orientare mai radicală i-ar fi adus un loc mai bun în ierarhia literară franceză) poezia ei a fost bine primită în epocă de criticii literari din Franța. Edouard Pailleron, E. M. Caro, Gaston Paris, Auguste Dorchain, Paul Morand, Charles de Pommaïrols sunt doar câțiva din criticii și scriitorii care au pus în evidență sensibilitatea romantică a poetei. În ultimele două decenii de viață a făcut parte ca membră sau chiar președintă din mai multe jurii literare. În 1937 s-a organizat festivitatea *Hommages à Elena Văcărescu* unde s-au subliniat nu numai meritele ei de poetă și conferențiară dar și alte aspecte ale personalității ei proteiforme. Astfel imaginea ei de mare europeană a fost pusă în evidență de Souza - Dantos, ambasadorul Braziliei la Paris în epocă: „En vous, ma chère amie, je salue, au nom du nouveau monde et avec tout mon cœur, la femme de lettres illustre et le diplomate éminent qui a rendu de si grands services à la paix et à la gloire de l'Europe.» Cu aceeași ocazie, Paul Raymond vorbește despre Elena Văcărescu în termeni admirativi: „Roumaine, Française, citoyenne du monde», qui «a plaidé à Genève avec autorité, comme déléguée de son pays, la cause de la paix, la cause du rapprochement intellectuel”. Will Gordon evidențiază simpatia de care se bucura în Anglia și îi trasează un portret delicat în care

calitățile spirituale și sufletești ale scriitoarei se îmbină într-un tot armonios: „Nous admirons son esprit délicat, le sel de ses épigrammes, le charme de son émotion et de sa phrase ainsi que l'incomparable aisance de sa diction qui en fait une conférencière accomplie. Poëte, elle nous enchante par les images qu'elle tire du néant, l'harmonie de ses souvenirs et l'éloquence de ses rêves. La religion du travail et le culte du beau s'y ajoutent, idéals qui lui sont un sanctuaire dans notre époque troublée.” Cuvintele cele mai emoționante ni se par cele pronunțate de Paul Morand deoarece presupun o reală comuniune de idei și sentimente: „J'ai rencontré Hélène Văcărescu pour la première fois... au fait, l'ai-je rencontrée quelque part pour la première fois ? Non, je l'ai toujours connue.”

Indubitabil, în Franța s-a manifestat uneori o anumită complezență față de Elena Văcărescu. Însă nu este mai puțin adevărat că cea mai mare parte a scriitorilor și politicienilor care au apreciat-o aveau asemenea calități sufletești și spirituale încât ar fi imposibil să se pună la îndoială sinceritatea sau puterea lor de discernământ. Menționarea în manualele literare, acordarea Legiunii de Onoare și a ordinului Cavaler al Legiunii de Onoare, locul bine stabilit ocupat în studiile care analizează scriitorii de origine română și de expresie franceză, articolele elogioase din presa franceză a epocii sunt tot atâtea dovezi de integrare a Elenei Văcărescu în spațiul cultural francez.

Lect. dr. *Ștefania Rujan*
Universitatea „Valahia” Târgoviște

JEAN VASILIU – O VOCE DE ZIARIST ÎN CETATEA BASARABILOR

Prozator, eseist și animator cultural, Ion G. Vasiliu a strălucit ca ziarist, domeniu în care debutează, de altfel, în redacția cotidianului «*Cuvântul*» din Brăila. Prim redactor al revistei «*Pământul*» și director la gazeta «*Tribuna*» (1928-1934) din Călărași,¹ Ion G. Vasiliu se stabilește la Târgoviște în anul 1934, unde din data de 13 septembrie același an până la 11 octombrie 1946, scoate fără întrerupere ziarul «*Ancheta*».²

Prin ziarul «*Ancheta*» tânărul ziarist va juca rolul de dinamizator în modernizarea orașului. Încă de la primul număr, în articolul *Papucii lui NiŃon* Jean Vasiliu arăta că «...provincialii dorm și mor și dorm, legănând soborul atâtor aviatori rătăciți în jîntul blestemat, pesimismul zădărniciilor dintotdeauna». Noul director de ziar se întreba cum «oamenii cu mintea întregă și cu brațele svâcnind de putere ne-au luat de mână... cu aerul că ne fac mare serviciu... și ne-au introdus în taințele legendei decrepite».

Răspunsul său era însă spus cu claritate: «... noi credem tare puțin în istoria scrisă de oameni; credem însă profund în viitorul județului, care ne-a pus în mână pana visurilor lui sfâșiate».

Concluzia la care ajungea ziaristul era limpede: «legenda papucilor intră în putrefacție. Dumnezeu s-o ierte».³

A trebuit să vină cineva din afara orașului pentru a spune lucrurilor pe nume. Nu pentru că la Târgoviște nu se găseau personalități care să combată vechile mituri, ci pentru că Jean

Vasiliu a concentrat în jurul său aceste forțe, dornice să abordeze cu mai mult curaj realitatea, fără a fi angajați politic. «*Jocul de-a edilitatea, joc atât de costisitor și repugnant, impus de politica de partid îl repugnăm prin exemplele triste ce ne-a dat.*»⁴

După ce abordează Târgoviștea momentului, care «*suferă cu stoicism mizeria care-o cangrenează zi de zi*», fiind într-o «*stare deplorabilă*», ziaristul începe să facă inventarul lipsurilor. «*N-are pavaj... n-are lumină suficientă*», iar «*în obor, abator, hale*» și «*pe străzile din jurul centrului*», murdăria e la ea acasă.

Cu o singură frază de înțelegere «*dl primar Gogu Pârvolescu vrea să curme..., dar se izbește de numeroase greutăți*», ziarul încearcă să sugereze și soluții.⁵

Încă de la primul număr se conturează rubrica «*Cerem*», de pe prima pagină, unde se putea citi:

- *Societățile petroliere să aibă sediul la Târgoviște, iar cota corespunzătoare venitului să revină județului nostru.*

- *Ruinele și monumentele noastre istorice, sunt în primul rând un patrimoniu al comunei.*

- *WC quasi istoric al pompierilor din curtea Depozitului de Armătură, vrăjmaș al sănătății populației cartierului înconjurător, trebuie mutat.*

? *Reînființarea Camerei de comerț locale nu e numai o chestiune de amor propriu, ci și de o legitimă necesitate.*

Număr de număr (de la numărul 1 la 8) sunt repetate în paginile ziarului cele patru puncte, însoțite de rugămintea ca primăria să comunice măsurile luate. La vechile întrebări s-au adăugat altele noi:

- *Primăria să ne comunice ce îmbunătățiri a adus până acum abatorului comunal pentru cei 700.000 de lei.*

- *Să se ia măsuri pentru construirea unui pod solid peste Ialomița, la punctul numit Mahala, în locul celui de lemn, astăzi impracticabil.*⁶

Podul peste Ialomița de la punctul «Mahala», devine o

adevărată obsesie, combatând intenția de a se ridica «în dreptul comunei Nisipuri», fără să țină seama de «prejudițiile ce s-ar aduce prin această înfăptuire comerțului dâmbovițean».

Jean Vasiliu a avut și colegi-ziariști, cum ar fi A. Platon, care în paginile ziarului «Ancheta» vorbea despre Târgoviște astfel: «Cetatea de odinioară... astăzi este surmenată; azi duce viața mediocră, ratată, de târg provincial fără trecut, fără speranțe de viitor. Viața normală constă în umplerea burții până la refuz, a face bătătură între degetele picioarelor meditănd, a bea cafeaua cu tabiet, joc de cărți și cleveteală - gură de Târgoviște». «Cetatea voievozilor doarme, învăluită în mantia strălucitoare a trecutului glorios. E obosită de luptele viforașilor ei înaintași». ⁷

Stelian Mircea Ionescu, târgoviștean, colaborator al ziarului «Ancheta», își acorda vocea și pana în același spirit: articolul *Spectrul hidos din buricul târgului* invoca «blasfemul lui Nifon... la fiecare pas ce-l facem spre civilizație asupra capetelor noastre...» nu era «decât cea mai sfruntată mască ce s-a imprimat tembelismului nostru transcendent, de pe urma căruia moștenim până azi mafia autostăpânitoare». «Să atacăm citadela trecutului, pentru a salva viitorul», căci «hidosului rânjet pe care ni-l aruncă spectrul edilitar din buricul Târgului considerat quintesență a exprimării malefice, îi trimitem de la început, în semn..., un zâmbet egal». ⁸

În cadrul orașului ziarul a conturat două puncte distincte, care se completează dar se și deosebesc: «Urlătoarea» și «Corso». «Urlătoarea» reprezenta în înțelesul localnicilor «punctul în jurul căruia gravitează aproape tot sufletul urbei», alături de «Corso» erau situate în centrul orașului, pe «porțiunea dintre Filip și Potcapieru», zonă unde sunt incluse «bodegile, cafenelele și berăriile», precum și «Grădina publică», unde te puteai «informa temeinic». ⁹

Articolul *Corso... Târgoviștei* evidențiază faptul că «deși... cu toate bogățiile ce ne oferă acest județ, bucățița de pâine este muncită cu trudă și stropită chiar cu lacrimi». «Comorile aurului negru au devenit fosforescente», lumina «orbitoare ce a atras sumedenia de lipitori, care strâng aurul și-l trimit aiurea», bogățiile județului «se preling peste hotarele lui la rafinăriile din Ploiești și la Camera de industrie și comerț din București, secția Târgoviște rămânând un simplu oficiu». Și ziaristul conchide: «Doamne, câte milioane? Ce nu s-ar face cu ele! Ar ieși ca din pământ în jurul Târgoviștei rafinării ale județului, unde mulți și-ar câștiga mai ușor pâinea, iar Târgoviștea ar fi pavată în întregime cu marmură».

Salubritatea lăsa de dorit și ziaristul nu rămâne nepăsător: «Calea Domnească e menită să rămână pardosită cu bălegarul» care a început să se facă «chirpici», cu «noroiul ploilor de toamnă. Un câine mort stă pe Tabaci de zece zile, pe Mirioara s-a înfundat canalul, pe Nicu Filipescu înofi în grămezi de gunoi!» «Târgoviște este un oraș în care mizeria abundă», fapt ce a dat de gândit la mulți edili dar în concepția sa «nu s-a ocupat niciunul de ea până în ultima vreme». Primarul (Gogu Popescu n. n.) recunoștea că «într-un orașel ca Târgoviște nevoile sunt mari», în primul rând pavarea străzilor, lucru realizat pe străzile Gr. Alexandrescu, Matei Basarab, C. Brâncoveanu, Tabaci, sau asfaltarea trotuarelor «până la gară trotuar nou și frumos».

Se recunoștea că «abatorul era în stare destul de proastă», dar considera că situația se va îmbunătăți mai ales că se începuse «construirea halei pentru care s-a cheltuit până în prezent un milion și jumătate». «Oborul de cereale nu este mutat din centrul orașului», deși era multă mizerie și arăta deplorabil, deoarece «s-a lovit de rezistența dârză a comercianților» care, astfel, și-ar fi pierdut clientela. Primarul arăta că «am propus să fie mutat în afara orașului și avea «credință fermă că cu timpul (acest lucru n. n.) se va realiza». ¹⁰

Învățătorul Iamandi Preda sublinia în ziarul «Ancheta» rolul «tinerei generații» în dezvoltarea orașului. «Rolul nostru va fi să netezim cărarea și să disciplinăm elanul. Vom învăța poporul să pășească ordonat și stăpânit, pentru a nu rătăci și a nu risipi fără

folos. Izbânda tineretului de azi nu poate veni fără izbânda mulțimii». ¹¹

Jean Vasiliu a făcut, astfel, din ziarul «Ancheta» o tribună de luptă pentru ieșirea orașului Târgoviște din mizerie și pentru modernizarea lui, având alături de el o serie întregă de ziariști care au iubit Târgoviștea și au dorit-o înfloritoare.

La ziarul «Ancheta», Jean Vasiliu a avut colaboratori și alte personalități ale vieții culturale românești. Acest lucru se desprinde din corespondența sa, publicată prin efortul oamenilor de cultură Victor Petrescu și Serghie Paraschiva, care au pus la îndemâna cititorului gândurile unor scriitori și oameni de cultură interesați să publice în ziarul «Ancheta», dar și în colaborarea cu Jean Vasiliu, solicitând acestuia materiale pentru publicat. ¹²

Astfel că, nu numai problemele edilitare îl preocupă pe Jean Vasiliu și pe colaboratorii săi, dar și cele culturale, «Ancheta» devenind un ziar de interes național.

Prof. dr. Mihai Oproiu
Universitatea „Valahia” Târgoviște
Alexandrina Andronescu

NOTE

1. Victor Petrescu, Serghie Paraschiva, **Dicționar de literatură al județului Dâmbovița (1508-1998)**, Ed. Bibliotheca, Târgoviște, 1999, p. 233;

2. Ibidem, p. 8-9;

3. «Ancheta», I, nr. 1/13 septembrie 1934;

4. Ibidem, nr. 2/20 septembrie 1934;

5. Ibidem, nr. 6/21 octombrie 1934;

6. Ibidem, nr. 6, 7, 8/1934;

7. Ibidem, nr. 9/2 decembrie 1934;

8. Ibidem, nr. 1/13 octombrie 1934;

9. Ibidem, nr. 9/2 decembrie 1934;

10. Ibidem, nr. 7/3 noiembrie 1934;

11. Ibidem, nr. 3/29 septembrie 1934;

12. Poetul Ștefan Baciu solicită lui Ion Vasiliu, printr-o scrisoare din 19 decembrie 1939, să publice în «Universul literar», sau Virgil Carianopol îi trimite în decembrie 1935 lui Ion Vasiliu poezii pentru publicat în ziarul «Ancheta». La acest ziar au mai colaborat Radu Boureanu, Șerban Cioculescu, Mihai Dragomir, Daniel Drăgan, Coca Farago, Laurențiu Fulga, Gala Galaction, Ion Pas etc., în **Scrisori către I. G. Vasiliu**. Ediție îngrijită, prefață, indici și note de Victor Petrescu, Serghie Paraschiva, Ed. Bibliotheca, 2000, p. 25, 38, 48-49.

SALONUL EDITORIAL TÂRGOVIȘTEAN „ION HELIADE RĂDULESCU”

Ediția a II-a, 2003

În perioada 9-12 decembrie a.c. s-a desfășurat, la Muzeul de Istorie din Târgoviște, a doua ediție a **Salonului editorial târgoviștean „Ion Heliade Rădulescu”**.

La deschidere au fost prezenți arheologi, istorici, arhitecți, cercetători literari din Târgoviște, București, Pitești, Curtea de Argeș.

Ediția din acest an a fost concepută tematic, fiecare editură prezentându-și realizările, oferta, precum și proiectele viitoare.

„Ziua cărții pentru copii” a fost marți, 9 decembrie, când s-au prezentat următoarele volume: **Editura Pildner & Pildner:** Draga Zoica Cega, *Ile cel Voinic*, Târgoviște, 2003; **Editura Gimnasium:** Ileana Stan; Georgeta Dragna; Lucian Stan; Adrian Dragna, *Culegere de exerciții și probleme. Matematică, clasele I-II*, Târgoviște, 2003; Ileana Stan; Liliana Sora; Lucian Stan, *Culegere de exerciții și probleme. Matematică, clasa a III-a*, Târgoviște, 2003; Lucian Stan; Ileana Stan; Viorica Ceachir; Ștefanuț Cojocar, *Culegere de exerciții și probleme. Matematică, clasa a IV-a*, Târgoviște, 2003; **Editura Bibliotheca:** Rodica Anca, *Peregrinările prințului cel trist*, Târgoviște, 2003.

Ziua de miercuri, 10 decembrie a fost dedicată „cărții târgoviștene”. Ea s-a deschis cu Simpozionul Național „Capitale și reședințe domnești din Țara Românească în secolele XIV-XV”, organizat de Complexul Muzeal „Curtea Domnească” Târgoviște. Totodată au fost lansate volumele: **Editura Gimnasium:** Mihail Dumitru, *Ghidul excursiilor biologice în împrejurimile Târgoviștei*, Târgoviște, 2003; Constantin Drăghici, *Corală „Pro muzica” Târgoviște - monografie*, Târgoviște, 2003; **Editura Macarie:** *Poezia cetății*. Antologie de Mihail I. Vlad, Târgoviște, 2003; **Editura Pildner & Pildner:** Smaranda Gheorghiu, *Schițe din Târgoviște*, Târgoviște, 2003; **Editura Transversal:** Lucian Grigorescu, *Râzând să ne facem C.V.-ul*, Târgoviște, 2003;

În „Ziua cărții școlare, universitare, științifice”, joi, 11 decembrie, au fost lansate sau prezentate volumele:

Editura Bibliotheca: Victor Petrescu, Octavian Mihail Sachelarie, *Introducere în managementul de bibliotecă*, Târgoviște, 2003; Gheorghe Buluță, Victor Petrescu, *Galeria bibliologilor români*, Târgoviște, 2003; George Coandă, *Carpații – spațiu de conservare și continuitate a vetrei etnice românești*, Târgoviște, 2003; Doina Petrescu, *Troițe din județul Dâmbovița*, Album bilingv, Târgoviște, 2003; Mihai Gabriel Popescu, *Dâmbovița. 2002. Micromonografii*. Ediție bilingvă, Târgoviște, 2003; **Editura Gimnasium:** Aurelia Catană, Daniela Catană, *Matematică pentru institutori*, Târgoviște, 2003; Aurelia Catană, Daniela Catană, *Aritmetică și teoria numerelor*, Târgoviște, 2003; **Editura Oraj:** Costică Păun, *Dicționar de științe*, Târgoviște, 2003; Costică Păun, *Clima județului Dâmbovița*, Târgoviște, 2003; **Editura Pildner & Pildner:** Petru Blanda, George Țical, *Legislația internațională antidrog*, Târgoviște, 2003.

Salonul s-a încheiat cu „Ziua cărții beletristice”, fiind prezentate volume de poezie, proză, antologii ale editurilor: **Bibliotheca:** Alecu Vaida Poenaru, *Între două lumi*, Târgoviște, 2003; Nicolae Neagu, *Plural în singurătate*, Târgoviște, 2003; Mihai Stan, *Clone*, Târgoviște, 2003; Anatol Covali, „Cum nu vii tu, Țepeș, Doamne!”. Versuri, Târgoviște, 2003; *Poezia acasă. Poeți contemporani din Basarabia*. Antologie de Iulian Filip și Mihai Stan; **Pildner & Pildner:** Ioana Păușescu, *În numele iubirii*, Târgoviște, 2003; Constantin Voicu, *Neamul florilor de tei*. Versuri, Târgoviște, 2003; **Macarie:** Mihail I. Vlad, *55 de micropoeme*, Ediție multilingvă, Târgoviște, 2003; *Pe o coajă de vocală*, Antologie de poezie dedicată lui Nichita Stănescu, Târgoviște, 2003; Andreea Stoian, *La răscruce de iubire*, Târgoviște, 2003.

Pe lângă evidențierea bogatei producții editoriale târgoviștene din 2003, salonul a realizat și un dialog al redactorilor cu publicul târgoviștean de diferite vârste și profesii, demonstrând că Târgoviștea are nu numai trecut, dar și prezent în ceea ce privește tradiția tipografică.

Prof. Mihai Stan

Cetitori de țară și cultură românească

Radu cel Mare

Neagoe Basarab

Matei Basarab

Constantin Brâncoveanu